Vademecum

Emissie 1864

Plaatreconstructies

Frits van Beekum – Wim Warburg

Deze publicatie is beter, dan al zijne voorgangers, die niet zijn uitgegeven !

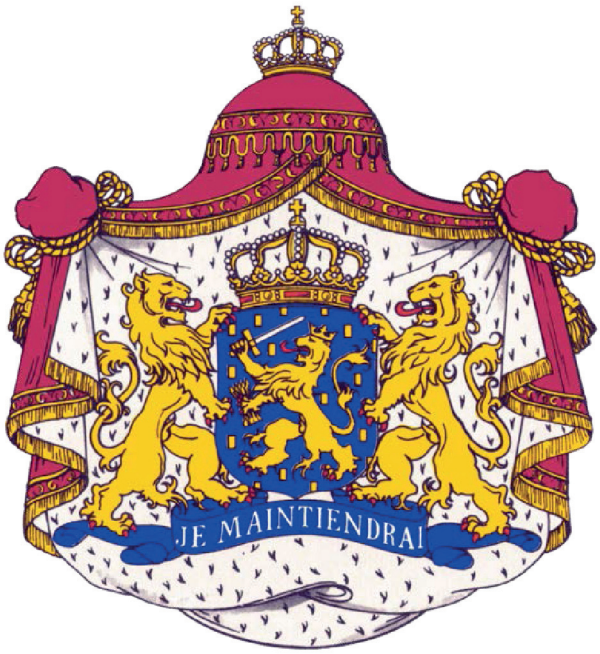

Vademecum

Emissie 1864

Eerste druk 100 exemplaren

MMXVI

Stichting Koning Willem III Emissie 1864

Stichting Koning Willem III

Emissie 1864

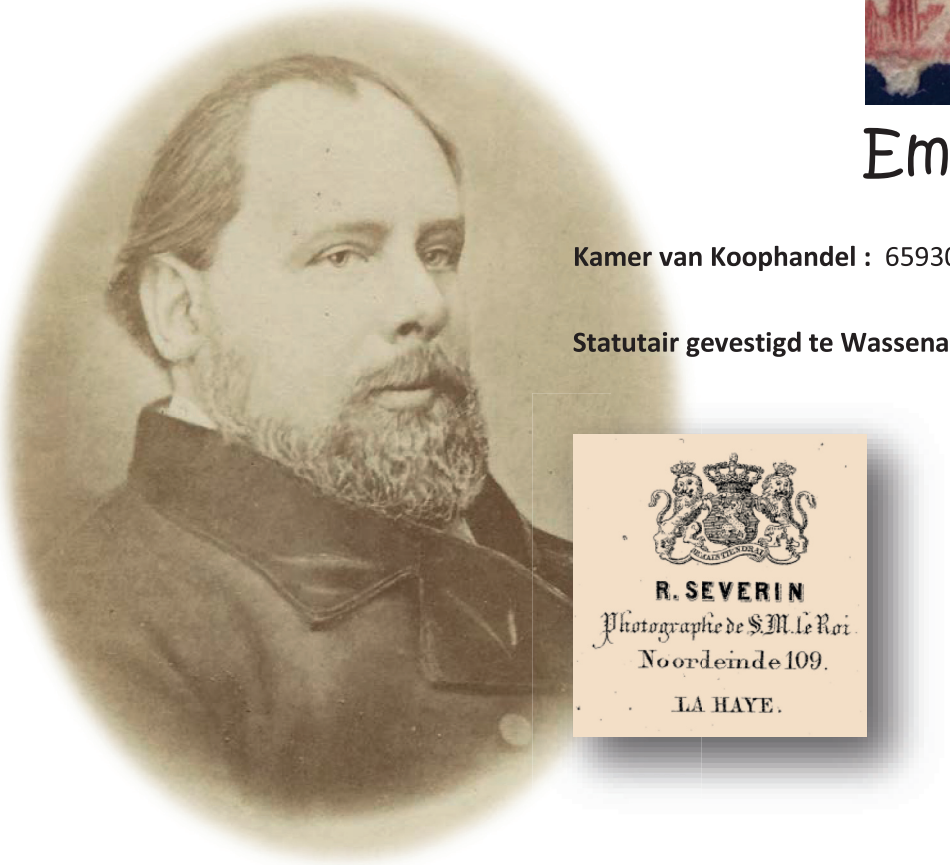

Kamer van Koophandel : 65930088 - 's **Gravenhage**

Statutair gevestigd te Wassenaar (ZH) - Nederland

Doelstelling :

Het uitdragen van en door onderzoek verkregen filatelistische kennis op het gebied van onder andere drukplaatreconstructies Emissie 1864 en deze verder in een archief ten behoeve van het nageslacht te conserveren, en het verrichten van alle verdere handelingen, die hiermee in de ruimste zin verband houden of daartoe bevorderlijk kunnen zijn.
De stichting tracht haar doel onder meer te verwezenlijken door het uitgeven van publicaties van door onderzoeken verkregen filatelistische kennis en wetenswaardigheden ten behoeve van het nageslacht.

Vermogen : het vermogen van de stichting kan worden gevormd door :

*Bijdragen van hen, die met het doel van de stichting sympathiseren
*Opbrengsten van activiteiten van de stichting
*Subsidies
*Erfrechtelijke verkrijgingen en schenkingen

Email : stichting-koningwillemIII-emissie1864@hotmail.com
IBAN : NL48INGB0007246511 *** **BIC / ZWIFT :** INGBNL2A

********** *Stichting zonder winstoogmerk* **********

Aankoopprijs – Biljet – Purchase price – Prix d' achat – Kaufpreis – Precio de Compra – Prezzo d'Acquisto – Preço de Compra **€ 85,00**

Voor info of bestelling gelieve men zich te wenden tot één van de erkende 'NVPH' Vakhandelaren of ons Agentschap :

Stichting Koning Willem III Emissie 1864

Email : stichting-koningwillemIII-emissie1864@hotmail.com

Signatuur Auteurs :

Vademecum Emissie 1864

Uitgave : Stichting Koning Willem III Emissie 1864 [K.v.K. 65930088]

Auteurs : Frits van Beekum (Voorzitter Bondskeuringsdienst KNBF)
Wim Warburg (Bestuurslid Stichting Koning Willem III Emissie 1864)

Deze uitgave kwam tot stand mede dankzij medewerking van :

Nathan Bouscher - Bas en Martijn Bulterman - Hans Caarls - Loek en Hanneke van der Deijl - René Dresken - Monique Erkelens - Renè Hillesum - Cees van Hoek - Cornelis Korver - Jaap de Kort - Lood Kruize - John Kuin - Henk en Wilma van Lokven - Karl Louis - Peter Storm van Leeuwen - Marc Snoeren - Saskia van der Tol - Henk Vleeming - Renate Werken-Louis - Nico de Weijer - Johan de Zoete -

Advertenties :
Royal Philatelic Society London - Nederlandsche Postzegel & Muntenveiling bv [**NPV**] Weesp - Postzegelveiling Rijnmond Rotterdam - van Dieten Postzegelveilingen bv Den Haag | Roermond - Deijl Beheermij Scheveningen - KNBF_ Bondskeuringsdienst [**BKD**] -

Bronvermeldingen :
Archief Koninklijkhuis, Den Haag
Archief 's Rijks Munt, Utrecht ---- Ministerie van Financiën, Apeldoorn | Den Haag
Archief Museum Joh. Enschedé & Zn., Haarlem
Archief Royal Philatelic Society London - Patron Her Majestie The Queen, Londen
Archief Koninklijke J.M. van Kempen & Begeer, Voorschoten - Zoetermeer
Archieven : Roelf Boekema - Ronald Bouscher - Bonds Bibliotheek KNBF - Hans Caarls - Jan Cleij - Cees van Hoek - Ger van Hussen - Pieter Korteweg - Lood Kruize - Dr. Albert Louis - Marc Snoeren
Beeldbank : Utrecht - Haarlem - Den Haag - Koninklijke Bibliotheek - Nationaal - Wikipedia
Stichting Nederlands Maandblad voor Philatelie - René Hillesum, Zwijndrecht
Speciaal Catalogus 'NVPH' van Nederland, Den Haag
Uitgeverij Van Dieten Postzegelveilingen bv, Den Haag
Uitgeverij DAVO, Deventer

Public Relasions : Frits van Beekum
Vormgeving / Lithografie : Wim Warburg
Scans / Fotografie : Frits van Beekum – Hans Caarls – Marc Snoeren – Wim Warburg
Collectie / Postwaarden : Museum voor Communicatie, Den Haag – www.muscom.nl
Druk / Bindwerk : CPI-Koninklijke Wörhmann, Zutphen – www.worhmann.nl
CDR - Productie : Reflex Media Producties, Wassenaar – www.reflexmediaproducties.nl

Copyright – ISBN/EAN : 978-90-9029622-7 – **Nurcode :** 477 - Filatelie

Inhoudsopgave

Colofon 4

Inhoudsopgave 5

Woord Vooraf / Prefase 6 - 7

Inleiding / Introduction 8 - 9

Willem III 10 - 11

Raadplegen Literatuur 12

Tweede Emissie 1864 / Extract uit de Resolutie van 20 Oktober 1851 13 -15

Emissie 1864 in het algemeen 16 - 23

Drukplaten / Enkele kenmerken 5 cent Plaat Ia - Ib - II / Velranden / 10 cent Plaat II / van Kempen & Begeer 24 - 33

Papier / Oplagecijfers / Arabische Gom 34 - 43

Stempelsnijders van 's Rijks Munt / Ontwerp en Stempelproeven / Johann Wilhelm Kaiser 44 - 55

Ontwerp en Definitieve Drukproeven / Museum voor Communicatie / Kattebelletje – S. Hartz 56 - 59

Extract uit het register van de Minister van Financiën en Bijvoegsel Staatscourant 13 mei 1864 no 123 60 - 61

Proeven met Vernietigingsstempels en gekleurd papier 62 - 65

Utrecht Adieu ! / Joh. A. Moesman / Welkom in Haarlem / Utrechtse of Haarlemse druk ? 66 - 77

Geheime Preparaat Joseph. Vürtheim / Historie Joh. Enschedé & Zn. 78 - 83 (ADVERTENTIES 84 - 89)

Postvervoer over Land en Water 90 / Vroeg of laat gebruik ? 91

Data / Afstempelingen / Pieter W. Waller / Frankeringen / Brieven met een verhaal / Rijks Telegraaf 92 - 118

Bedelbrief (?) / Gehalveerde zegel op rouwcouvert (?) / Aankomststempel 14-2-1863 (?) / Dubbeldruk 119 - 121

Specimen Opdrukken / Buiten gebruikstelling 122 - 123

Plaatreconstructies / Perforatiekam 124 - 136

Stempel & Lakzegels 137

Info Afbeeldingen vanuit Proefblad 5 cent Plaat Ia/b 138

Info Afbeeldingen vanuit Kartonproeven 5 cent Plaat II – 10 cent Plaat I – 15 cent Plaat I 139

Stappenplan / Overzicht-Reconstructies / Auteurs 140 – 159

CDR : Beeldmateriaal t.b.v. Plaatreconstructies / Documentatie G. van Hussen – Dr. A. Louis – M. Snoeren /

voor liefhebbers ! PDF op CDR : ' Ter Inzage ' – Documenten vanuit de archieven /

======= Woord vooraf ================

Ingeklemd tussen onze veel verzamelde eerste en de uit zes waarden bestaande populaire derde emissie zit de emissie 1864. Dat de emissie 1852 graag verzameld wordt, is logisch. Het zijn de eerste postzegels, waar altijd een magie vanuit gaat. Bovendien is er veel geschreven. De emissie 1867 kent naast de 5, 10 en 15 cent ook de waarden 20, 25 en 50 cent. Het is een echte nieuwe emissie, in twee typen, met - verschillende tandingen, meer gebruiksmogelijkheden, et cetera. Wat is er aan de hand met de tweede emissie ? Het lijkt alsof de populariteit beduidend minder is dan de emissies 1852 en 1867. Uiteraard valt over smaak niet te twisten, maar mijn persoonlijke mening is dat dit juist de mooiste der klassieke Nederlandse zegels zijn. Maar, hoe vaak ziet u nog op een tentoonstelling een gespecialiseerde emissie 1864 collectie ? En zijn artikelen over deze serie niet dun gezaaid ? Toch is er zeker wel wat gepubliceerd sedert het verschijnen van het prachtige standaardwerk 'Emissie 1864' van Jan F. Cleij, inmiddels precies een halve eeuw geleden. In de afgelopen vijftig jaar is er natuurlijk wel wat veranderd. Kennis en reproductietechnieken zijn verbeterd en vermeerderd. Zo beschreef Ger J.J.M. van Hussen vooral de posthistorische kant enthousiast en deskundig in zijn magnum opus 'De Klassieken', aanvullingen van gevonden puntstempels vinden we in de 'Specialiteitencatalogus 2006-2011' en is de informatie in de 'Speciale Catalogus' van de NVPH sedert de editie van 2012 flink uitgebreid dankzij de veel te vroeg overleden Marc Bakermans.

Waaraan heeft de verzamelaar van deze emissie vooral behoefte ? Allereerst het zo eenvoudig mogelijk kunnen onderscheiden van de verschillen tussen de Utrechtse en Haarlemse druk. Ook het herkennen van de kenmerkende verschillen tussen de diverse platen van vooral de 5 cent (Ia, Ib geretoucheerde 2e stadium en plaat II) is wenselijk. En tenslotte, maar zeker niet in de laatste plaats, het spel met de zegels : Welk oorspronkelijk positienummer heeft de zegel in de drukplaat gekregen ? Het platen is een aantrekkelijke puzzel, maar een duidelijke handleiding ontbrak tot op heden. Dankzij een gevonden methode de individuele zegels vlijmscherp te kunnen reproduceren, hebben de auteurs van deze **CDR** ons de mogelijkheid gegeven de zegels te kunnen platen**. Jan F. Cleij zou er jaloers op zijn geweest !** En hiermee is de emissie 1864 nu voor het grootste deel eindelijk ontsloten.

Dankzij de samenstellers van deze studie ' Frits van Beekum en Wim Warburg ' wordt aan een grote wens voldaan. **Het is aan u onze emissie 1864 weer die erkenning en aandacht te geven die ze verdient.**

Peter Storm van Leeuwen
Nieuwerkerk aan den IJssel, mei 2015

======= Preface ==========

Sandwiched between the much collected first emission of 1852 and the popular third emission of 1867 which consisted of six face values, is the 1864 emission. It makes perfect sense that the 1852 emission should remain popular with collectors. These are, after all the very first stamps, of cource for that reason have acquired an enchanting magic. A great deal has been written about them. The 1867 emission has 5, 10 and 15 cent face values, as well as 20, 25 and 50 cent values. This was a real new emission, with two types, various perforations, more uses, etc.. So what is happened with the second emission ?
Its popularity appears to be considerably less than the 1852 and 1867 emissions. Of course, everyone has their personal favourites. And for me the 1864 emission is certainly by far the most beautiful of the classic Dutch stamps. But how often these days do you see the special 1864 emission collection featured in an exhibition ? Even informed writing and articles on this series seem a bit thin on the ground. There may have been a few publications since the wonderful standard work 'Emission 1864' by jan F. Cleij appeared, 50 years ago, but quite a few things have changed in that time. Knowledge and reproduction technology have multiplied and improved exponentially. For example newly discovered numeral stamps can be found in the '2006-2011 Specialities Catalogue', then there was Ger J.J.M. van Hussen's knowled-geable and enthusiastic tome 'De Klassieken' ('TheClassics') , probing the 'mail historical' side of things, and thanks to Marc Bakermans, who unfortunately died all too soon, the information in the NVPH 2012 edition of the 'Special Catalogue' has been expanded considerably.

What is the collector of the 1864 emission mostly looking for ? Firstly, in a fairly simple manner, the ability to distinguish between the Utrecht and the Haarlem print. Secondly the ability to recognize the characteristic differences between the various plates of mainly the 5 cents (Ia, Ib retouched 2nd stage and plate II). And last, but certainly not least, is the 'stamps game': Of finding the original position position number the stamp had on the printing plate.
This 'plating' is a fascinating enigma ; however until now a clear guideline was lacking. Now thanks to a newly discovered method which allows for amazingly sharp reproductions of the stamps, the authors of this **CDR** have given us the opportunity of plating the stamps. **Jan f. Cleij would have been astonished !** Thanks to this process, emission 1864 is now, for the main part, finally and freely accessible.

Thanks to Frits van Beekum and Wim Warburg, the compilers of this study, a major wish has come true. **Now it is over to you to give emission 1864 once again the recognition and attention it deserves.**

Peter Storm van Leeuwen
Nieuwerkerk aan den IJssel, May 2015

Inleiding

Donderdag 13 maart 2014, zomaar een onderzoeksdag in het **Museum voor Communicatie** te Den Haag. Frits van Beekum 'Voorzitter Bondskeuringsdienst' en ik, treffen elkaar voor enige onderzoeken. Tijdens de onderlinge gesprekken kwamen de mooiste aspecten van de emissie 1864 aan de orde. Volgens ons één van de mooiste der drie klassieken. Na thuiskomst in Wassenaar 'met een glas rode Bordeaux erbij' nog verder met elkaar over dit fenomeen gesproken.
Over één ding waren wij het roerend met elkaar eens, in tegenstelling tot de zegels van de emissie 1852 wordt het platen gezien vanuit de emissie 1852 naar de verbeterde uit 1864 vaak als moeilijk omschreven.

Heden ten dagen is het mogelijk om gebruik te maken van de per drukplaat vervaardigde scans, die het mogelijk maakt, elk zegel afzonderlijk op het beeldscherm of een fotoafdruk (A/4) te kunnen beoordelen. De scans zijn speciaal voor de Platers vervaardigd en met een Photoshopprogramma gemanipuleerd. Zo zijn verstorende elementen, zoals papiertinten, veroorzaakte inktvlekken, etc., etc., geëlimineerd.

Voor wat het beeldmateriaal ' t.b.v..**Plaatreconstructies ' betreft, is dit een aanvulling voor het in 1964 verschenen boek ' Standaardwerk van de Postwaarden van Nederland – Emissie 1864 ' auteur J.F. Cleij.**

Zegels van 5 cent plaat II, 10 cent plaat I en 15 cent plaat I zijn over het algemeen goed te platen. Zegels van de 5 cent plaat I a/b zijn aanzienlijk moeilijker te platen. Hiervan bestaat in het Muscom geen kartonproef, maar is men aangewezen op een **'geperforeerd '** proefblad met datum **4/8-maart-1864**, waardoor vele herkenbare kenmerken tussen de zegels, zoals kleurvlekjes, streepjes, etc., ontbreken. Ondanks deze probleemstelling hebben beide auteurs toch gemeend de **5 cent plaat I a/b** op te nemen.

5 Cent Plaat I a/b voor specialisten ! (Documentatie en Fotoarchief : Dr. A. Louis – Marc Snoeren)

Het Vademecum is vooral bedoeld als leidraad voor de filatelist met enige interesse voor de emissie 1864

Dank is verschuldigd aan degenen die hun bijdrage hebben geleverd om deze uitgave mogelijk te maken. In het bijzonder **Monique Erkelens** 'Conservator Postwaarden - Museum voor Communicatie' die met grote welwillendheid behulpzaam is geweest en veel tijd en moeite heeft gestoken in het bijeen zoeken van het benodigde beeldmateriaal en archiefstukken voor deze uitgave.

Auteurs

Wim Warburg

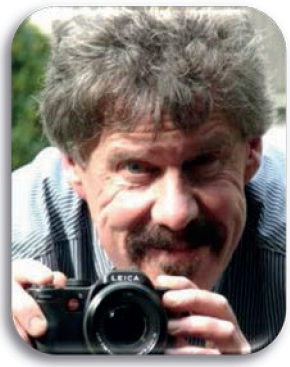

Wim Warburg

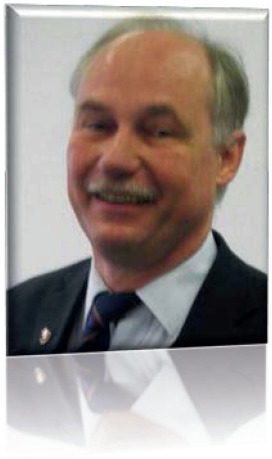

Frits van Beekum

Introduction

Thursday 13 march 2014, just an ordinary research day at the **Museum of Communication** in The Hague. Frits van Beekum, 'Chairman of the 'Dutch philatelic expert committee (BKD)' and I met to do some research. During our shared conversations, the 1864 emission came up. We agree it was the most beautiful of the three classics. Upon returning home to Wassenaar, we discussed this phenomenon a little more, sustained by a glass of a 'beautiful red Bordeaux'. We were at one on a core fact : contrary to the stamps of the 1852 emission, plating the 1864 emission is recognised as extremely difficult.

It is now possible to scan each print plate, making it possible to inspect each stamp individually on a screen or as a photo print (A4). Scans have been produced especially for the 'Platers' for manipulating in Photoshop or similar, eliminating distracting elements such as paper hues, ink spots, etc..

The imagery 'for plate reconstructions' complements the 'Standaardwerk van de Postwaarden van Nederland – Emissie 1864' handbook by J.F. Cleij, first published in 1964.

5 cents stamps plate II, 10 cents plate I and 15 cents plate I are generally not too difficult to plate. 5 cents stamps plate I a/b are considerably more difficult to plate. The Museum does not possess a cardboard proof sheet of these, leaving it necessary to rely on a **'perforated'** proof sheet dated **4/8-march-1864**, which lacks a number of recognizable characteristics between the stamps, such as colour spots, dashes, etc..
Despite these problems, both authors decided to include the **5 cents plate I a/b**.

5 Cents Plate I a/b for specialists ! (Documentation and Photo Archive : Dr. A. Louis – Marc Snoeren)

The Vademecum is intended mainly for philatelist with some interest for the emission 1864

A great deal of thanks is owed to everyone who made this publication possible. A special mention goes to **Monique Erkelens,** the 'Museum of Communication-Postal values Custodian, who went out of her way to be of invaluable assistance in gathering together the imagery and archived files for this publication.

Wim Warburg

Willem III

Willem Alexander Paul Frederik Lodewijk, Zoon van Koning Willem II en Anna Paulowna.
Geboren te Brussel 19 februari 1817 – Overleden te Apeldoorn 23 november 1890.
Koning der Nederlanden, Groothertog van Luxemburg, 12 mei 1849 – 20 november 1890.

Koning Willem II had in 1848 ingestemd met de grondwetswijziging van Thorbecke, die een beperking van de Koninklijke macht betekende. **Willem III had grote moeite met deze bepaling !**
Verschil van mening om te regeren, vertrok hij uit protest tegen de grondwetswijziging naar Engeland.
Op 19 Oktober 1848 verzocht hij schriftelijk aan de Koning om afstand van de troon te mogen doen.
Willem II weigerde zijn verzoek en overleed een jaar later op 17 maart 1849 te Tilburg.

De inhuldiging van Koning Willem III vond plaats op 12 mei 1849.
Op 18 juni 1839 was Prins Willem in het huwelijk getreden met Sophia van Württenberg. Het huwelijk was niet gelukkig en het echtpaar leefde gescheiden van tafel en bed. Desondanks kregen zij tijdens dit huwelijk drie kinderen. Koningin Sophia overleed op 3 juni 1877. Daardoor was voor Willem III de mogelijkheid ontstaan om opnieuw in het huwelijksbootje te stappen. Hij kwam in contact met de 20-jarige Prinses Emma von Waldeck – Pyrmont. De 61-jarige Willem III trouwde haar op 7 januari 1879.

De laatste jaren van zijn leven was Willem III voor zijn directe omgeving niet zo geliefd. Hij was driftig en egoïstisch. Vanwege deze uitvallen werd hij ook wel *'Koning Gorilla'* genoemd. Van oktober 1888 nam zijn geestelijke gesteldheid af en was hij uiteindelijk niet meer in staat zelfstandig te regeren.

Op 14 november 1890 werd Emma tenslotte door de Staten – Generaal benoemd tot Regentes en op 20 november van dat jaar beëdigd. Drie dagen later, op 23 november 1890, overleed Willem III.
Hij was 73 jaar oud. Op 4 december werd hij bijgezet. Zijn enige 'nog levende kind' Wilhelmina werd op 10-jarige leeftijd benoemd tot Koningin**. Emma bleef Regentes totdat zij in staat was te regeren.**

Willem II

Huwelijksportret

Anna Paulowna

Koningin Sophia

Koning Willem III

Regentes Emma

Wilhelmina

Citaat

Standaardwerk van de Postwaarden van Nederland – Emissie 1864 : *Plaatreconstructie*

Het zou te ver voeren, alle kenmerken van alle zegels van de emissie 1864 af te beelden.
Mogelijk, dat dit later in een afzonderlijke publicatie, nog eens kan geschieden.

J.F. Cleij 1964

Niet gepubliceerde manuscripten :
Beknopt Handboek Emissie 1864 - J. Eijgenraam
Afstempelingen op zegels - Uitgifte 1864 - J.F. Cleij

Raadplegen Literatuur :

Standaardwerk van de Postwaarden van Nederland Emissie 1864 - J.F. Cleij
Uitgeverij **DAVO** , Deventer

300 Jaar Postmerken van Nederland 1570 - 1870 - P.C. Korteweg
Uitgeverij **J.K. Rietdijk nv** , Den Haag

De Haarlemse Postwaardenproductie in de negentiende eeuw - J. Dekker
Studie : **Nederlandsch Maandblad voor Philatelie -** 1963 t/m 1965

Nederlandse Postgeschiedenis De Klassieken - G.J.J.M. van Hussen
Uitgeverij **Van Dieten Postzegelveilingen bv** , Den Haag

Proeven Catalogus - J.L. van Dieten
Uitgeverij **Van Dieten Postzegelveilingen bv** , Den Haag

Specialiteiten Catalogus - (Diverse samenstellers en auteurs !)
Uitgeverij **Nederlandse Vereniging van Postzegelhandelaren** , Den Haag

Speciale Catalogus van Nederland - (Diverse samenstellers en auteurs !)
Uitgeverij **Nederlandse Vereniging van Postzegelhandelaren** , Den Haag

Papierproblemen in de Munt ten tijde van de aanmaak van de 1e emissie 1852 en overige bijzonderheden 1851 - 1866 – H.J.M. Caarls
Uitgeverij (Bij druk van deze uitgave nog niet bekend)

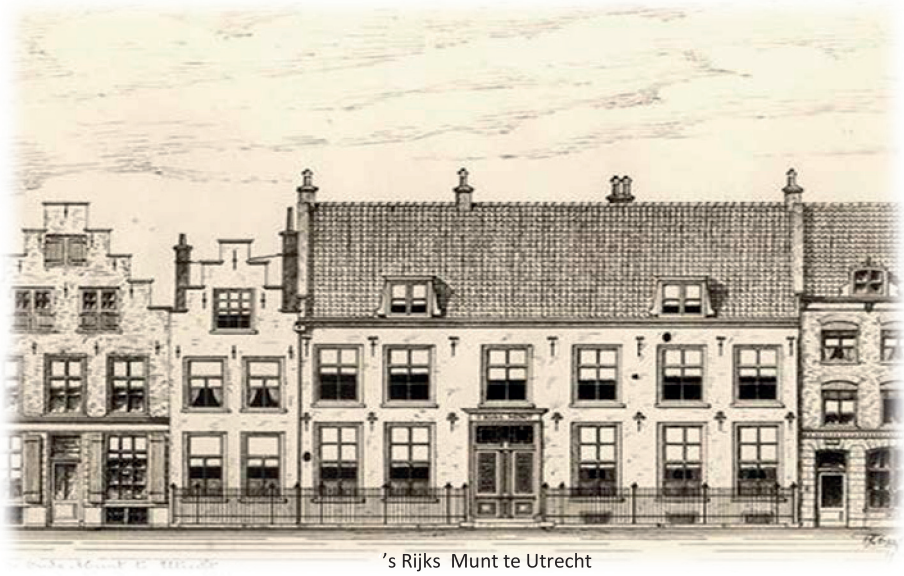

's Rijks Munt te Utrecht

Emissie 1864

Ontwerp en Staalgravure J.W. Kaiser

Letters V.J. van Hinsbergh

Drukkerij Joh. Enschedé te Haarlem

Drukplaatvervaardiging : D. van der Kellen en J.P. Menger van 's Rijks Munt te Utrecht

Wijsmulder & Cie - Lhoest Lammers & Cie - P. Proost & Zoon

Amsterdam Maastricht Amsterdam

Perkins - Bacon & Petch : Transferrol en Drukplaten ----------

Londen

Plaatdruk

's Rijks Munt te Utrecht mei 1864 - oktober 1866

Joh. Enschedé te Haarlem november 1866 - juli 1867

1 Januari 1852

AFDEELING
Posterijen

N°. 52

NOTA. De afdeeling, de datum en het nommer dezer, zullen, bij de aanhaling, naauwkeurig behooren te worden uitgedrukt.

EXTRACT UIT HET REGISTER DER RESOLUTIEN VAN DEN MINISTER VAN FINANCIEN.

's Gravenhage, den 20 October 1851.

N. 743.

DE MINISTER,

gelet op Zijn Besluit van de 8ste ... omtrent het ver... van der Post-zegels, ter uit... van art. 9 der wet van 12 ... 1850 (Staatsblad 15).

... de resolutie van den 8 July ... waarbij, met aanleiding ... nadere beschikking van ... tijd bepaald wordt ... dat de postzegels zullen ... vervaardigd en aan de ...

Art. 1.

De dag der invoering van het gebruik der postzegels wordt bepaald op 1°. Januarij 1852.

... Waarzitter van het Munt- ... waarbij zijne Consideratien ... het onderwerp mededeelende ... verlegging van tijd ... bij hem ... ontvangen stukken tot ... dat beschikkelijk.

Aan
het Munt-Collegie.

STAATSBLAD
VAN
HET KONINGRIJK DER NEDERLANDEN.

(N°. 143.) *BESLUIT van den 12den November 1851, ter invoering van het gebruik der postzegels, ingevolge art. 9 der wet van 12 April 1850 (Staatsblad n°. 15).*

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

In aanmerking nemende, dat volgens art. 9 der wet van 12 April 1850 (*Staatsblad* n°. 15), de wijze van uitgifte der postzegels, en de voet waarop daarvan, ter uitvoering dier wet, gebruik te maken is, door Ons worden geregeld;

Gelet op de wet van 22 December ll., (*Staatsblad* n°. 1... waarbij de termijn voor het in werking brengen der postzegels wordt verlengd tot eenen door Ons te bepalen ... doch uiterlijk tot den 31sten December 1851;

Gezien het rapport van Onzen Minister van Financi... van den 10den dezer, n°. 225, Posterijen;

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1.

De dag der invoering van het gebruik der postzegels wordt bepaald op 1°. Januarij 1852.

Art. 2.

De postzegels worden door de zorg van Onzen Minister van Financien op alle post- en hulpkantoren der brie-

Archief 's Rijks Munt Utrecht

Resolutie

==== Extract uit de Resolutie van 20 oktober 1851, Afd. Posterijen no 32 ====

In een 31 artikelen tellende Resolutie van 20 oktober 1851 'Afd. Posterijen No. 32' wordt de nieuwe aanmaak der Postzegels 'en wat daarmee samenhangt' geregeld. De Resolutie betreft uiteraard de aanmaak van de zegels der eerste emissie 1852, maar geldt praktisch geheel ook voor de emissie 1864.

In tegenstelling tot de andere Postzegeluitgiften, werden de zegels van de 'tweede' emissie 1864 niet bij Koninklijk Besluit ingevoerd.
De zegels van de emissie 1864 werden niet als een nieuwe uitgifte beschouwd, maar als verbeterde uitgifte van de eerste emissie 1852 !

========== Extract uit het Register ==========

Afdeling Posterijen No 32

DE MINISTER,

Gelet op Z.M. Besluit van 30 April II N 83 omtrent het vervaardigen der Postzegels, ter uitvoering van art. : 9 der wet van 12 April 1850 (Staatsblad N 15). '.... Gezien de Resolutie van den 8 Juli II N 95, waarbij, aanleiding van Z.M. nadere beschikking van 26 Juni bevorens N 53 wordt bepaald, dat de Postzegels worden vervaardigd in één der lokalen van het Muntgebouw, onder toezigt van het Munt Collegie. Gelet op de missive dd 17 Oktober II van den Voorzitter van het Munt Collegie, waarbij zijne consideratiën omtrent dit onderwerp mededeelende onder overlegging van twee bij hem uit Parijs ontvangen stukken tot deze zaak betrekkelijk ....."

En als nu willende overgaan om dit onderwerp verder te regelen ....."

Heeft goedgevonden en verstaan,

Geteekend: De Secretaris Generaal
van Hoytema *'s Gravenhage, 20 Oktober 1851*

========== Voor de Liefhebbers ==========

Om een goed beeld te krijgen van de gang van zaken in de Postzegeldrukkerij van 's Rijks Munt te Utrecht, is de genoemde Resolutie van 20 oktober 1851, in z'n geheel - PDF op CDR - ter inzage afgebeeld.

Emissie 1864 in het algemeen

Beknopt samengevat begint de voorgeschiedenis van de emissie 1864 in 1860, toen wederom een nieuwe drukplaat voor de emissie 1852 ter sprake kwam en aan de Minister ter goedkeuring werd voorgelegd. De emissie 1852 en 1864 werden 'zoals bekend' met geharde stalen platen gedrukt.
Met het '**toen nog**' toenemen van de gefrankeerde post werden er steeds meer postzegels verbruikt.
Voorts kon met de stalen platen slechts een begrensd aantal vellen gedrukt worden.
De Minister liet zich informeren of het niet mogelijk was, kwalitatief betere drukplaten te vervaardigen en het aantal van 100 zegels naar 200 stuks per drukgang te brengen.

Na enige briefwisselingen tussen de Minister en 's Rijks Munt, kwam in juli 1861 een eindrapport uit, waarin stond beschreven dat met behoud van het staaldrukprocedé, drukplaten van 200 zegels vervaardigd konden worden. Wel moest er een nieuwe gravure worden aangemaakt.
In het jaar 1862 kreeg J.W. Kaiser 'Directeur van de Graveerschool te Amsterdam' de opdracht diverse ontwerpen voor de nieuwe uitgifte te maken.
Heden bevinden deze ontwerpen zich in het **Museum voor Communicatie** in Den Haag.

Tegelijkertijd moest echter ook het vraagstuk van het te gebruiken papier worden opgelost .
Tot dusver had men gebruik gemaakt van papier 'voorzien van een watermerk' van een bepaalde dikte, waarover van vele kanten geklaagd werd.
Om deze reden werd besloten, om voor de emissie 1864, papier zonder watermerk te vervaardigen.
Daar men nu al bij een grote ingrijpende verandering aangeland was, werd ook met betrekking tot een eventueel perforeren van postzegelvellen, besproken hoe men dit procedé al in vele landen toepaste.
Na vele malen in overleg te treden met de **Engelse Posterijen**, Lithograaf **S. Lankhout** uit Den Haag en de firma **Gouweloos - Fréres & Soeur** in Brussel, waar eveneens een doorboringmachine stond, waarop in november 1863 twee vellen van een proefblad met de kamtanding '**10½ : 10¼**' geperforeerd werden, besloot men tot aankoop van een doorboringmachine van firma **Gouweloos - Fréres & Soeur** te Brussel 'met tandingkam **12¾ : 11¾**' over te gaan.

Aangezien de perforatiekam voor het zegelbeeld iets te klein was en het zegelbeeld nauwelijks tussen de perforatiegaten paste, zijn de meeste zegels niet goed gecentreerd.

Goed gecentreerde zegels zijn zeldzaam

Volgens Koninklijk besluit van **13-05-1864,** werden de zegels van de emissie 1864 pas aan de loketten verkocht als de totale voorraden van de emissie 1852 waren uitverkocht.

==== Rapport van de Hoofd Directeur der Posterijen Mr. J. Pols 30 juli 1861 ====

Voor het eerst wordt in officiële documenten, in een missive van de Hoofd Directeur der Posterijen Mr. J. Pols aan de Minister van Financiën over perforatie van postzegelvellen gesproken.

"...Het doorboren der vellen postzegels met gaatjes, om de afscheiding van elke zegel gemakkelijk te maken. Tot mijne groote verwondering was geen der Heeren van de Munt, zelfs niet oppervlakkig bekend met de wijze waarop dit doorboren geschiedt, of bevond zich in staat daaromtrent eenige inligting te geven. Men zal alzoo buiten 's Lands daaromtrent berigten dienen in te winnen, waartoe meest eenvoudig middel schijnt te zijn zich tot de Engelsche Postadministratie te wenden"

In een missive van 4 oktober 1861 bericht de Minister van Financiën aan het Munt Collegie, dat hij antwoord heeft gekregen van de Engelse Postadministratie, omtrent de wijze waarop daar te lande het doorboren van de vellen postzegelpapier 'een scheiding der zegels' plaats vindt.

In deze missive van 4 oktober 1861, Afd. Post no 116 deelt de Minister mee :

"...Daarop is het antwoord ontvangen, 't welke in afschrift hierbij wordt gevoegd, benevens een bij dat antwoord overgelegd model van papier, 't welke de bewerking heeft ondergaan, welk laatste stuk ik gaarne van UHEdG, na gemaakt gebruik, zal terug ontvangen. Zooals de zaak zich thans aan mij voordoet, is het voorbeeld vanuit Engeland, wat de inrigting der machinerie aangaat, omslagtig en te kostbaar om bij ons in alle deele te worden nagevolgd..."

====== De bijlage van de bovengenoemde missive vermeldt o.a het volgende ======

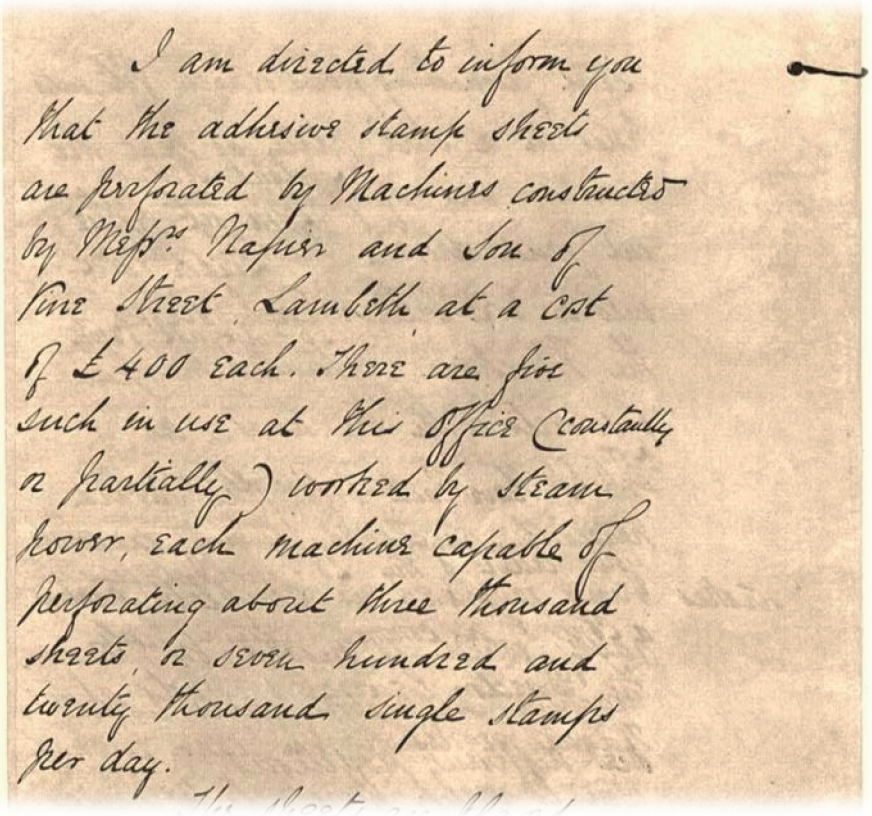

I am directed to inform you
that the adhesive stamp sheets
are perforated by Machines constructed
by Messrs Napier and Son of
Vine Street Lambeth at a cost
of £400 each. There are six
such in use at this Office (constantly
or partially) worked by steam
power, each machine capable of
perforating about three thousand
sheets, or seven hundred and
twenty thousand single stamps
per day.

In een missive van 26 februari 1862 Afd. Posterijen No 93, aan de Muntmeester van den Wall Bake

"... Vermeen ik UHEG te moeten bekend maken met een reeds in den loop der jaren ontvangen adres van Lithograaf S. Lankhout uit 's Gravenhage, die eene door hem uitgevondene wijze om de postzegels gemakkelijk van elkaar te scheiden; welke hij zich bereid verklaart te onderhandelen .."

"...Tevens wil ik Uwer verzoeken om ,,een modelschets van de verdeeling der oppervlakte in een getal van 200 Postzegels aan een beoordeling te onderwerpen ....."

Minister van Financiën
's Gravenhage Februari 1862

Voor wat de verschillende mogelijkheden van perforatie betreft, zien wij in deze periode dat er tegelijk een oplossing wordt gezocht met Lithograaf Samuel Lankhout en de Engelse Postadministratie.

Met Lithograaf Lankhout wordt in de eerst daarop volgende maanden een veelvoud van correspondentie onderhouden, waarbij hij wordt verzocht ' tegen vergoeding der gemaakte onkosten ' naar 's Rijks Munt te komen voor een onderhoud, hetwelk ten slotte op 24 juni 1862 plaats vindt.

Op 10 juli 1862 schrijft het Munt Collegie aan de Minister van Financiën :

"...Daar een onderhoud met den Lithograaf Lankhout, ons geene reden heeft gegeven om aan zijne uitvinding de voorkeur te schenken. Deze komt ons voor niets nieuws op te leveren. Waarvan Akte .."

Hierbij eindigend op 5 januari 1863 met een declaratie voor schadeloosstelling van verzuimde tijd !

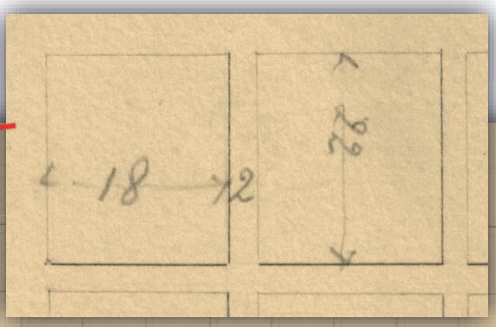

Het onder moeilijke omstandigheden en zonder hulp van een externe lichtbron gefotografeerde indelingsvel

In één van de archieven van 's Rijks Munt gevonden, Een nog niet eerder gepubliceerde indelingsvel voor 200 postzegels, incl. maatvoering. Waarschijnlijk betreft het een afgekeurd model voor indeling van 200 postzegels der emissie 1864.

Steendrukkery.
S. LANKHOUT

Bijlage tot No. 196.

's Gravenhage, 5 Januarij 1863.

Duplicaat.

Declaratie van den ondergeteekende S. Lankhout, Graveur Lithographe te 's Gravenhage.

1862.
Junij 24. Voor eene reis op last van het Munt Collegie gemaakt van 's Hage naar Utrecht en terug en voor schade loosstelling van verzuimden tijd . . . . . f 17.-

De ondergeteekende verklaart bovenstaande declaratie, opgemaakt tot een bedrag van Zeventien Gulden, te zijn deugdelijk en onvergolden.

's Gravenhage, 5 Januarij 1863.

J. Lankhout

Archief 's Rijks Munt Utrecht

FABRIQUE DE REGISTRES BREVETÉS.

Spécialité de Copies-Lettres.

IMPRIMERIE. LITHOGRAPHIE.

Papeterie ET FOURNITURES DE BUREAU.

Ateliers DE REGLURE & RELIURE.

GOUWELOOS FRÈRES & SOEUR,

Rue de la Vierge Noire, N° 8.

Briefhoofd – fa. **Gouweloos - Fréres & Soeur**

In een schrijven van het Munt Collegie '30 december 1863' aan de Minister van Financiën

Wij hebben de eer U.E. te berigten dat het door de fabrikanten Gouweloos Fréres & Soeur te Brussel vervaardigde werktuig tot doorboring der postzegelvellen onlangs bij den Heer H.A. van den Wall Bake in goede orde is ontvangen.

Overeenkomst tusschen het Munt Collegie, als daartoe gemagtigd door Zijne Exelentie den Minister van Financiën missive van den 4 Augustus 1863 Posterijen No 150 en onder diens nadere goedkeuring, voor en ten behoeve van het Rijk ter eenre en den Heer H.A.vd Wall Bake Muntmeester te Utrecht ten andere zijde, wegens de levering machine tot doorboren zegels.

Art. 1

De tweede contractant neemt aan om, ten dienste van de Postzegelfabrikatie, aan den eersten contractant te leveren. Eene machine tot het met gaatjes doorboren van Postzegelvellen, bewogen wordende door de voet en van welke de verdeeling, volgenseene aangebragte schaal doorden arbeider geschiedt.

Art. 2

Dit uit een ijzeren tafel met gegoten ijzeren poten en een daarop bevestigd ijzeren juk, bestaand werktuig zal geheel met, hetwelk bij de postzegelfabriekatie van de Belgische Regering te Brussel wordt gebezigd, echter met dien verstande, dat de verdeling van de nieuwe Nederlandsche Postzegelvellen van 200 zegels zal ingerigt zijn en welke door 52 gaatjes omringd.

Art. 3

Het doorslaan der gaatjes zal gelijktijdig met minstens twee vellen geschieden en het werktuig, gedurende een dag van 10 uren werkend, als minium 200 doorgeslagen vellen Postzegels, elk van 200 zegels, moeten kunnen leveren.

Art. 4

Voor den 1sten Februarij 1864 zal de doorslag machine in goed werkende staat aan den contractant worden afgeleverd, die zich, door proeven zal overtuigen dat het werktuig aan de bepalingen dezer overeenkomst voldoet.

Art. 5

De eerste contractant verbindt zich om de tweede contractant aan de verpligtingen in deze overeenkomst zijn voldaan, aan hem te doen uitbetalen ***Een duizend zes en twintig gulden***, zullende de betaling dezer som geschieden, zoodra de goedkeuring van het werktuig door den eersten contractant, zal zijn geschied.

Alzoo in duplo opgemaakt en geteekend te Utrecht den 29 December 1863

Het Munt Collegie
(geteekend) A. Baron Calkoen
L.C. Hora Siccama
A.W.G. van Riemsdijk

Muntmeester
H.A. van den Wall Bake (geteekend)

Gezien en goedgekeurd 31 December 1863 N 159 's Gravenhage

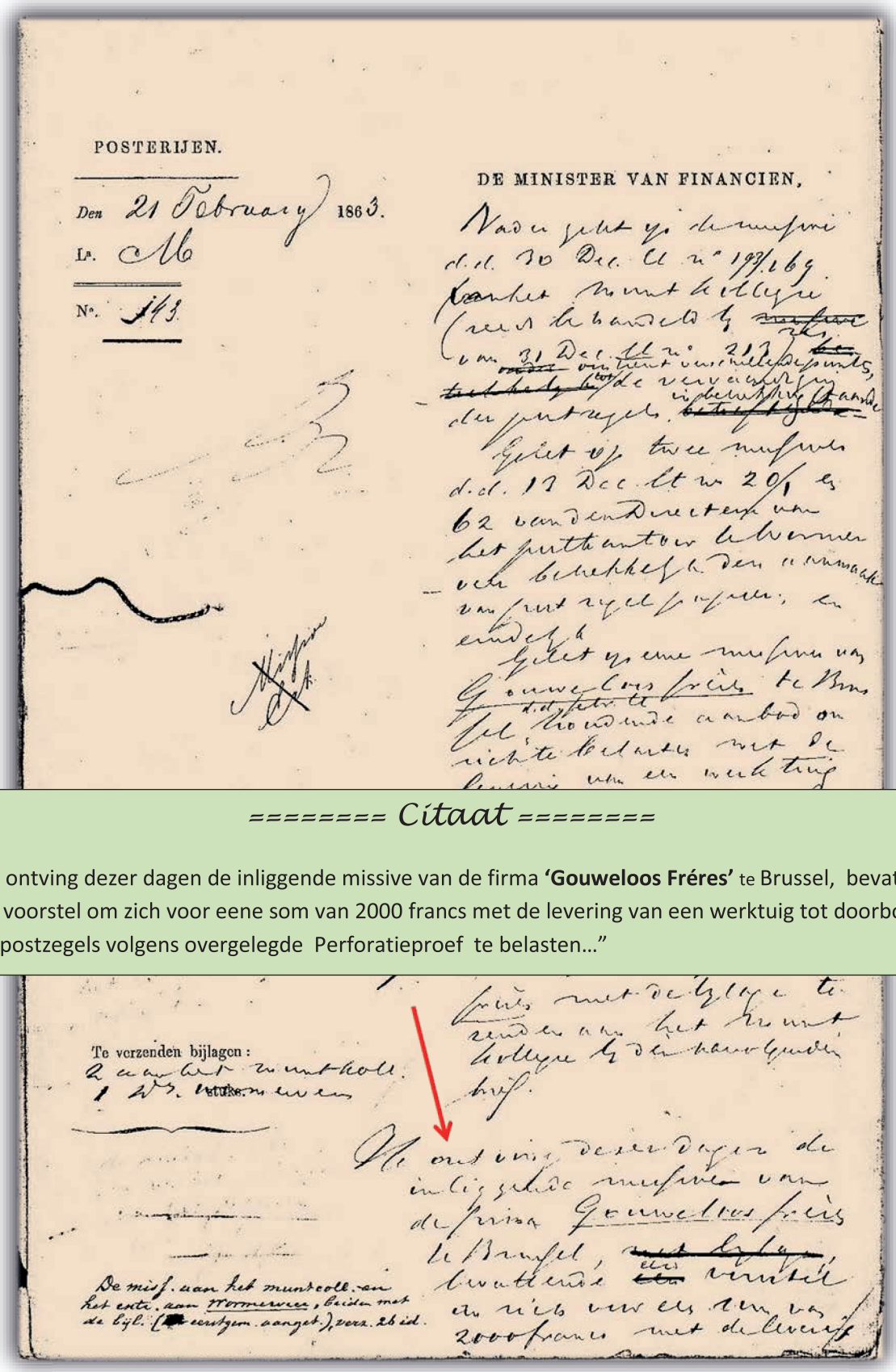

POSTERIJEN.

Den 21 February 1863.

Lr. M

No. 143

DE MINISTER VAN FINANCIEN,

Nader gelet op de missive d.d. 30 Dec. ll. no 193/169 van het munt kollegie (reeds behandeld bij ~~missive~~ van 31 Dec. ll. no 213) ~~be~~ omtrent verschillende punten, ~~betrekkelijk~~ tot de vervaardiging der postzegels, in betrekking staande ~~betreffende~~

Gelet op twee missives d.d. 13 Dec. ll. no 20/1 en 62 van den Directeur van het postkantoor te Wormerveer betrekkelijk den aanmaak van postzegelpapier, en eindelijk

Gelet op eene missive van Gouweloos frères te Brussel d.d. febr. ll. houdende aanbod om zich te belasten met de levering van een werktuig

frères met de bijlage te zenden aan het munt kollegie bij den navolgenden brief.

Te verzenden bijlagen:
2 aan het munt koll.
1 Ds. ~~stuks~~ Wormerveer

Na ontving dezer dagen de inliggende missive van de firma Gouweloos frères te Brussel, ~~met bijlage~~, bevattende ~~een~~ een voorstel om zich voor een som van 2000 francs met de levering

De miss. aan het muntcoll. en het extr. aan Wormerveer, beiden met de bijl. (~~[illegible]~~ eerstgem. aanget.), verz. 26 id.

======== Citaat ========

"..Ik ontving dezer dagen de inliggende missive van de firma **'Gouweloos Fréres'** te Brussel, bevattend een voorstel om zich voor eene som van 2000 francs met de levering van een werktuig tot doorboren der postzegels volgens overgelegde Perforatieproef te belasten…"

Nationaal Archief Den Haag

========== Proefblad met Perforatiekam 10½ : 10¼ ==========

Met de op 10 november 1863 afgekeurde 'Kam 10½ : 10¼' zijn twee vellen geperforeerd.

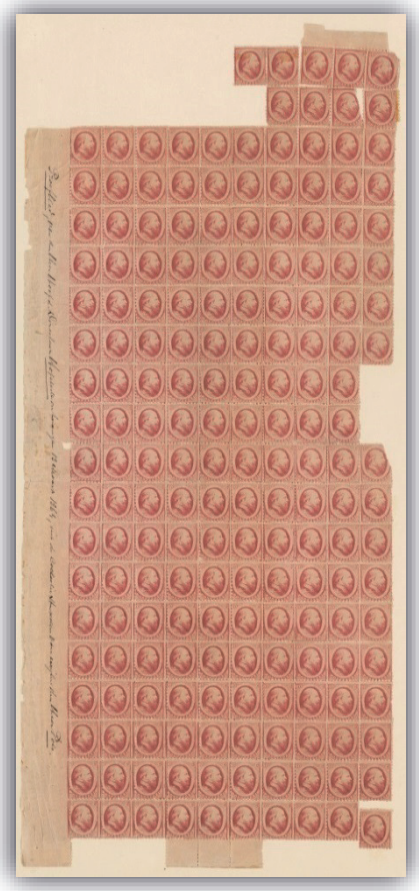

Collectie Museum voor Communicatie Den Haag

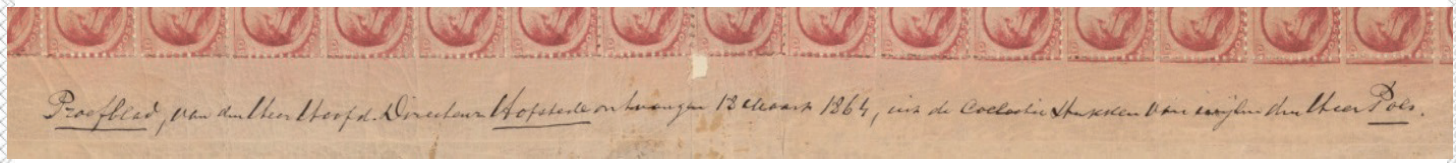

Op alle bekende zegels, paren, strippen en veldelen met velrand, vinden we alleen perforatiegaatjes in de bovenrand. De kamperforatie is doormiddel van 21 slagen van onderen naar boven aangebracht. Dit 'het door perforeren van de bovenrand' wordt een **Nb** 'normaal – boven' perforatie genoemd. Het proefblad met de kam **10½ : 10¼** perforatie, is **No** 'tegendraads' geperforeerd.

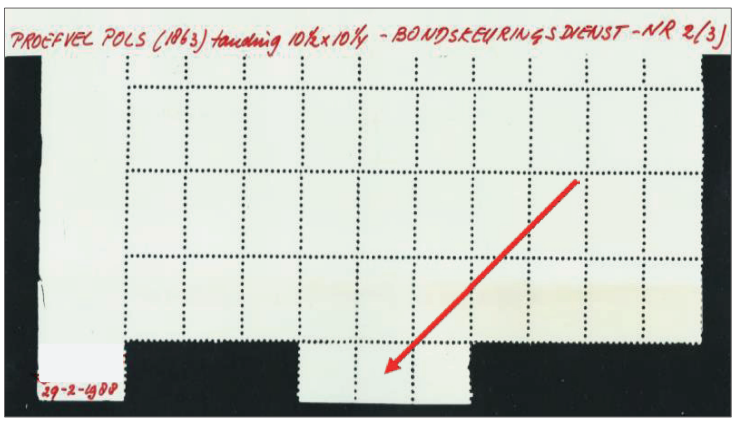

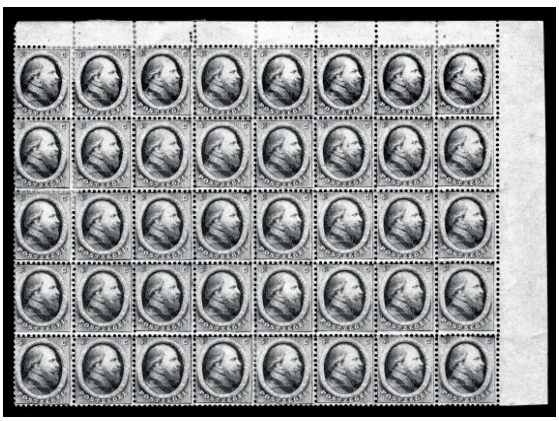

In totaal werden vijf drukplaten van 200 zegels vervaardigd, twee voor de 5 cent, twee voor de 10 cent en één voor de 15 cent. De zegels werden via een stalenplaat gedrukt.
Bij het overbrengen van het zegelbeeld, middels de transferrol op de plaat ontstonden er oneffenheden. Bij de 5 cent zegels betrof het enerzijds het verschil tussen de zegelbeelden onderling, anderzijds van gedeeltelijk onduidelijke weergave van losse beelddetails. Als voorbeeld in het bijzonder aan de linker kaderlijn. Een deel van deze oneffenheden werd verwijderd, niettemin zijn er nog genoeg streepjes en vlekjes, die als hulpmiddel voor de Platers bij het positioneren van de zegels kunnen dienen.
Op te merken valt, dat de transferrol 'met vier zegelbeelden' niet over de drukplaat gerold werd, maar dat één zegelbeeld per drukplaat is gebruikt **!**

Transferrol t.b.v. **het overbrengen**

Dat ene zegelbeeld werd Plaat I en één van de overige werd Plaat II. Om deze reden is er een duidelijk waarneembaar verschil tussen de 5 cent van Plaat I en Plaat II.
Bij Plaat I loopt de onderlijn in de meeste gevallen buiten de rechterhoek verder en naast de rechter kaderlijn zijn duidelijk herkenbare verlopende lijnen te zien, die bij Plaat II niet voorhanden zijn.
Hier moet echter nog een aantekening bij de 5 cent Plaat I worden gemaakt. Nadat een deel van de zegels was gedrukt, bemerkte men dat de linker kaderlijn grotendeels ontbrak. Met het oog daarop werd de plaat onthard en de linker kaderlijn geretoucheerd, 'helaas ietwat te slordig' om daarna weer te worden gehard.
In het **Museum voor Communicatie** bevindt zich een bijna compleet vel van Plaat 1a, doch helaas geen van de geretoucheerde Plaat 1b.

De auteurs hebben ondanks de extra moeilijkheidsgraad, het beeldmateriaal 't.b.v. het platen' voor liefhebbers van Plaat I a/b in de CDR ' Vademecum Emissie 1864 - Plaatreconstructies' opgenomen.

Van de 10 cent zijn volgens officiële gegevens twee drukplaten gemaakt. De betreffende drukplaten liggen in het depot van het **Museum voor Communicatie** in Den Haag. Tot voor enkele jaren was men algemeen van mening dat er slechts één plaat voor het drukken is gebruikt. De heer **J.F. Cleij** schreef in zijn boek over de emissie 1864, dat hij een gestempeld paartje had gevonden, die hij in de al eerder gereconstrueerde plaat niet kon positioneren. Het paartje had specifieke kenmerken die op geen der zegels van de gereconstrueerde plaat voorkwamen. Zo kwam hij tot de conclusie, dat dit paartje van de tweede plaat moest stammen. Deze ontdekking bleef jaren lang zonder echo.
In het jaar 1979 en 1980 kocht de bekende filatelist **Dr. A. Louis** een veilingkavel die uit een Engelse verzameling stamde, en vond 'bij het platen' een 10 cent zegel die eveneens niet in de bekende plaat-reconstructie paste. Zo kwam ook hij tot de gevolgtrekking dat er sprake moest zijn van een 10 cent zegel van plaat II. Vele jaren later werd er weer een nieuwe ontdekking gedaan.
In 2013 vond de al jaren in Zwitserland woonachtige filatelist **Cees van Hoek** in zijn 'emissie 1864' collectie weer een exemplaar met een punt in de **E** van zegel **!**
Al met al valt er met zekerheid te vertellen dat Plaat II van de 10 cent zegel in roulatie is geweest, maar wanneer en hoe lang kan op voorhand niet opgehelderd worden.

Over de 15 cent zegel valt niet veel te vertellen, daar hiervan slechts één drukplaat vervaardigd en in gebruik is geweest.

Perkins, Bacon & Petch London

Penny Black

In een schrijven van 10 juli 1862 van het Munt Collegie aan de Minister van Financiën

,,Met belangstelling zie ik de opgaaf te gemoet van de fabriek, door welke deze platen aan de Postadministratie worden geleverd en stel ik mij voor, zoodra ik in het bezit van het zelfde zal zijn, de vereischte platen voor het drukken van 200 zegels te ontbieden. Het zal echter wenschelijk zijn het getel drukplaten te vermeerderen en van 5 en 10 cents, minstens 2 platen voorhanden te hebben. Onze geringe voorraad van drukplaten heeft de fabrikatie herhaaldelijk belemmerd en ons meermalen in de noodzakelijkheid gebragt, platen te gebruiken die onvolkomene afdrukken leverden en eigenlijk hadden moeten afgekeurd worden.

In de overeenkomst tussen het Munt Collegie en de Muntmeester H.A. van den Wall Bake staat het volgende beschreven.

In de missive van 4 November 1862 van het Munt Collegie aan de Minister vinden we :

,,,,,,,,,,,,De nieuwe drukplaten van grooter formaat zijn bij de firma 'Perkins, Bacon & Petch' te London besteld,,,,,,,,,,,,,

,,Door den ondergeteekende zijn in de maand Mei dezes jaars, ten dienste der Postzegel Fabrikatie geleverd :
7 gegoten staalplaten , bestemd tot het drukken van postzegelvellen , houdende 200 zegels , elke plaat ad f 25,00 en is door hem in den loop dezer maand gewijzigd en hersteld, ten einde daarmede vellen van 200 zegels te kunnen drukken. De bestaande plaatdrukpers, waarvan de kosten bedragen de somma van f 175,00
en is door hem inden loop dezer maand gewijzigd en hersteld, ten einde
en daarmede vellen van 200 zegels te kunnen drukken, de bestaande
plaatdrukpers, waarvan de kosten bedragen de somma van,, f 78,00

Zegge Tweehonderd drie en vijftig Gulden te samen f 253,00

De ondergeteekende verklaart deze declaratie te zijn deugdelijk opregt en onvergolden ;

Alzo in duplo opgemaakt en geteekend te Utrecht den 30 December 1863

Het Munt Collegie
(geteekend) A. Baron Calcoen
L.C. Hora Siccama
A.W.G. van Riemsdijk

Muntmeester
H.A. van den Wall Bake (geteekend)

Gezien en goedgekeurd 7 Januari 1864 Utrecht – 's Gravenhage

Drukplaten

Overzicht van het totaal door **'s Rijks Munt** vervaardigde en voor druk afgeleverde drukplaten

5 cent plaat Ia, (Ib Retouche 2e stadium), plaat II

*10 cent plaat I , plaat II**

15 cent plaat I

Jacob Wiener 1815 - 1899

Adviseur Plaatvervaardiging 's Rijks Munt

Leermeester van J.P. Menger en D. van der Kellen

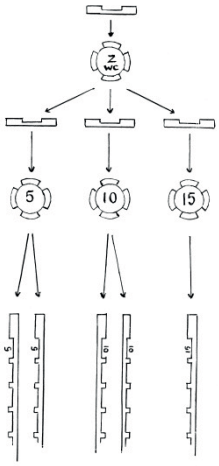

Vervaardiging drukplaten vanuit originele gravure.

Transfermachine

Met behulp van de in de transfermachine bevestigde transferrol werd elk zegelbeeld apart in de plaat, **'onder hoge druk'** neergedrukt om telkens daarna weer een nieuwe zegel te kunnen overbrengen.
Na het eerste t/m het 200ste zegelbeeld, zodanig, dat er 20 horizontale rijen van 10 zegels is bereikt.

========== Proefplaat ==========

In het Museum voor Communicatie bevindt zich een, eveneens zwaar beschadigde, Proefplaat met de afmetingen **274 x 256 x 10 mm,** waarop een vrij groot aantal zegels van de emissie 1864 en van de eerste 10 cent zegel van Nederlands - Indië is ingeperst. Dit is een drukplaat, waarop de Stempelsnijders van 's Rijks Munt eerst geoefend hebben, alvorens de zegels op grote platen in te stansen.

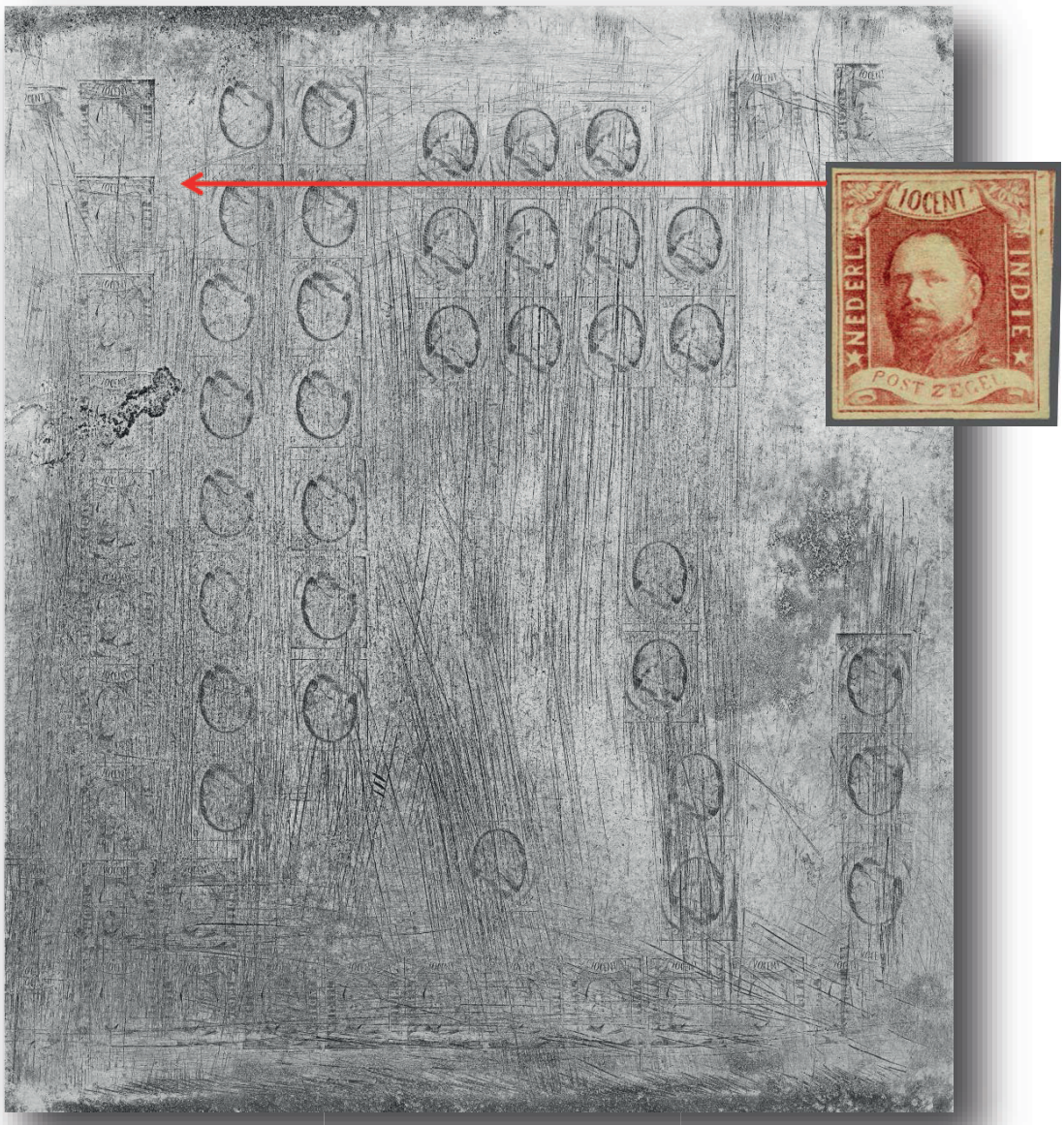

Herdruk uit 1932 van de Proefplaat - Collectie Museum voor Communicatie

========== Herdrukken ==========

Zowel van de twee 10 cent platen, de 15 cent plaat, als van de proefplaat, zijn afdrukken in zwart, '1932' door de fa. Joh. Enschedé & Zn, van de door middel van krassen vernietigde platen afdrukken vervaardigd. Ten gevolge van de zware beschadigingen, zijn er weinig of geen details te herkennen.

5cent Plaat Ia, Ib en II

Enkele Kenmerken !

Bij aanvang werd in Utrecht alleen met plaat I gedrukt. Medio 1865 is plaat II in gebruik genomen. Het verschil tussen plaat I en II is herkenbaar. Plaat I vertoont veelal aan de rechter zijde een spits verlengde onder kaderlijn met een van daaruit oplopende streep verticaal langs de rechter kaderlijn, dit in combinatie met kleurvegen ter hoogte van het voorhoofd van koning Willem III. Bij sommige zegels is de arcering tussen de **C** (ent) en de kaderlijn verdikt. Plaat II heeft geen verdikte arcering !

1 b) Geretoucheerd 2e stadium - Praktisch alle zegels hebben een geretoucheerde linker kaderlijn.
(Deze lijn loopt van boven naar onder met een kleine kromming naar binnen)

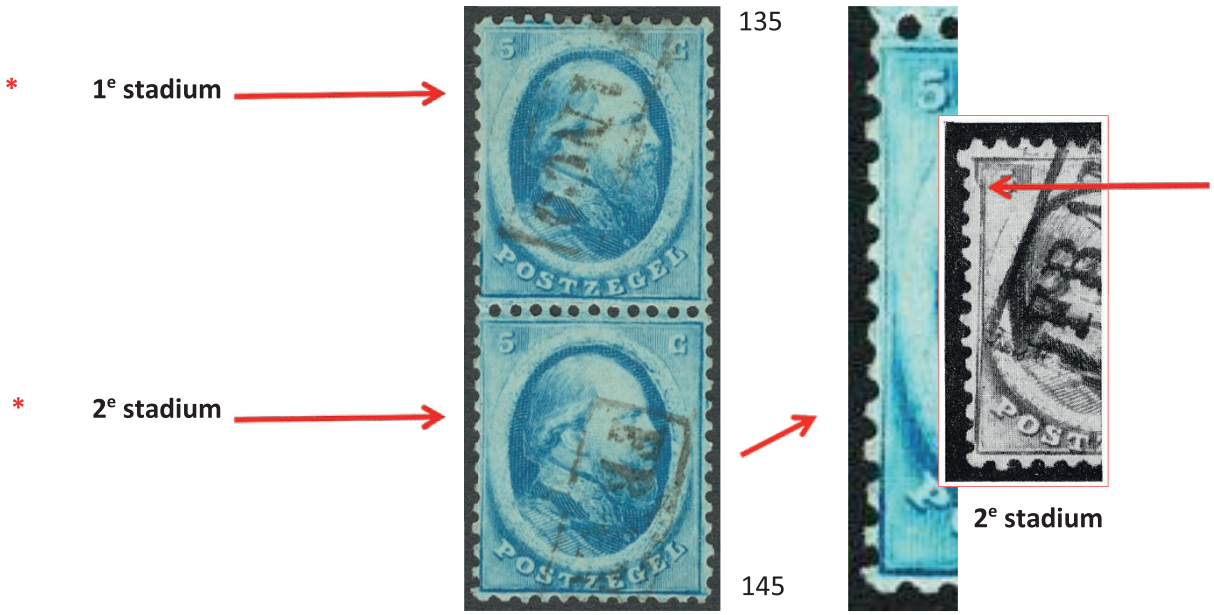

======== Velranden ========

Om voor de Brievengaarder het tellen bij verkoop aan het loket te vereenvoudigen, werden bij de zegels van de emissie 1864, figuurtjes op de velranden gedrukt. Deze bevinden zich op de boven en onderrand tussen de 5^e & 6^e verticale rij zegels, op de linker en rechterrand tussen de 5^e & 6^e, 10^e & 11^e, 15^e & 16^e horizontale rij zegels. Deze figuurtjes, die als voorlopers van de huidige telcijfers zijn te beschouwen.

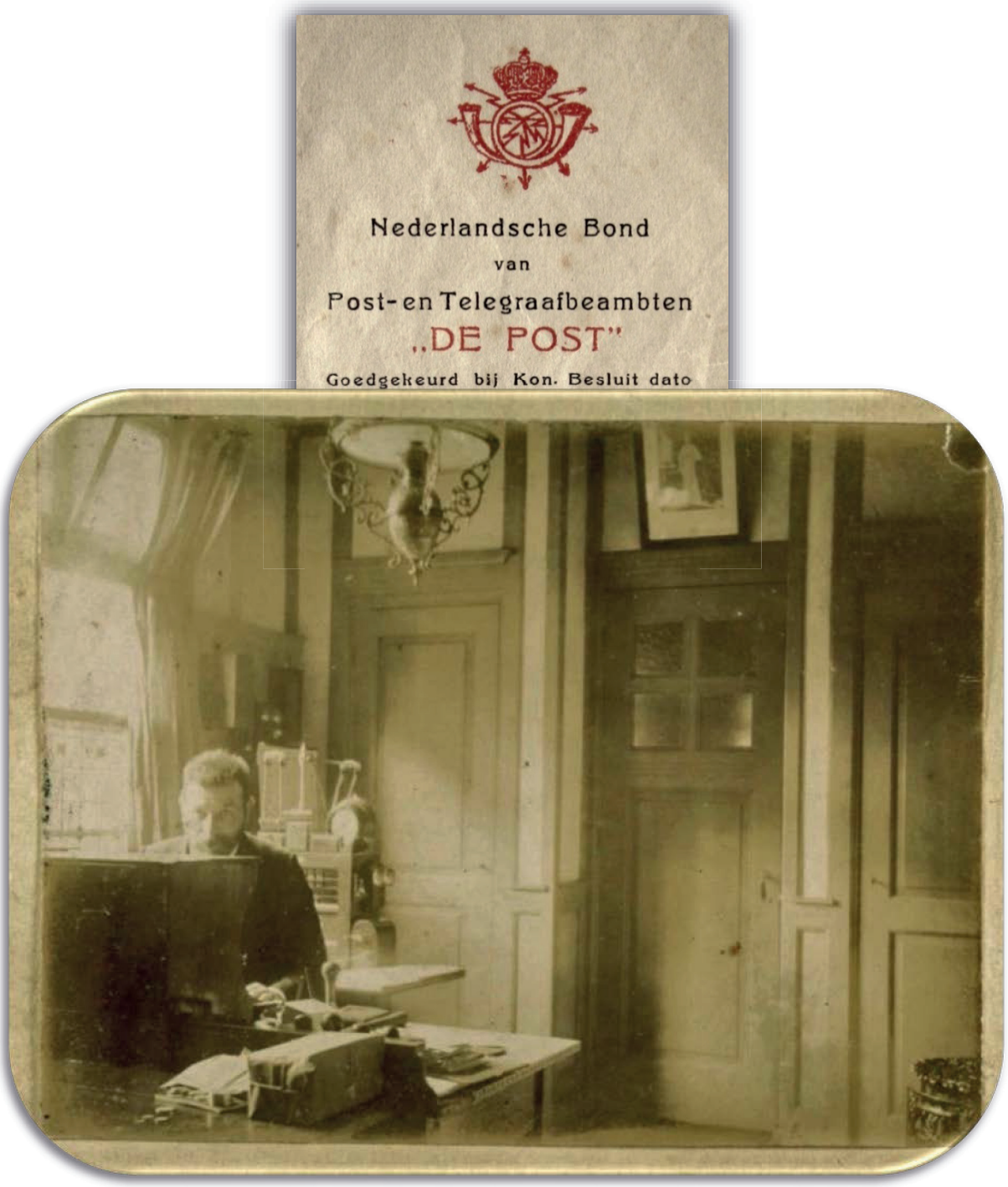

Brievengaarder aan het werk

5 cent Plaat I

5 cent Plaat II

10 cent Plaat I

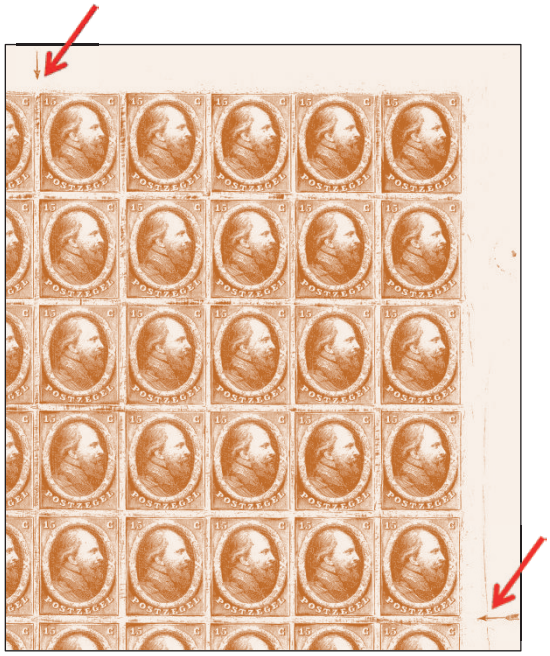

15 cent Plaat I

10 cent Plaat II*

Zegels afkomstig van drukplaat II

Met geheime punt !

De 10 cent Plaat II is maar kort in gebruik geweest en heeft waarschijnlijk alleen als reserve of net als **'NVPH 2 Plaat 1A'** als lesplaat gediend. **Ook daarvan zijn exemplaren via de Postkantoren in omloop gebracht**. Daarom is het raadzaam in de zoektocht naar zegels van de juiste positie van 10 cent Plaat I op dit fenomeen van het zegel **'met geheime punt'** te letten !

"SCHATGRAVEN BIJ TWEEDE EMISSIE"

CEES VAN HOEK

Met deze titel in een twee pagina's groot artikel in het juli/augustusnummer 2011 van Filatelie deed de verleden jaar overleden Dr. Albert Louis een oproep om nieuwe exemplaren van de 10c (NVPH 5) plaat II te melden.

Dat het artikel van belang was bleek ruim een jaar later toen Dr. Louis hiervoor de Leon de Raay medaille ontving.
Twee jaar later bleek de oproep resultaat te hebben.
De bekende, in Zwitserland woonachtige, verzamelaar Cees van Hoek trof er een in zijn collectie aan.
Cees laat weten: "Dit mooie zegel heb ik al meer dan 40 jaar bij de zegels tweede emissie in mijn verzameling zitten."
Waarom hij de plaat II niet eerder als deze bijzondere plaat herkend had? "Tot nu had ik niet de tijd om me bezig te houden met een plaatreconstructie van de tweede emissie". Het lezen van de oproep van Dr. Louis in Filatelie maakte hem echter enthousiast er aan te beginnen, maar hij heeft hier door omstandigheden pas lang na publicatie kennis van kunnen nemen.
Pas in het begin van 2013 werd hij nog eens aangespoord door Wim Warburg om zijn tweede emissie zegels na te kijken. Daarna ging het heel snel, want al op de eerste bladzijde van zijn stockboek met tweede emissie zegels bleek een zegel te zitten die aan de beschrijving van de 5 cent plaat II voldeed.
In eerste instantie werd de bewuste zegel aan de heer Vleeming gezonden, die al bevestigde dat het een plaat II betrof. Kort voor zijn overlijden heeft Dr. Louis nog kunnen bevestigen dat het inderdaad om de 10 cent plaat II (NVPH 5II) gaat, en werd het zegel door hem van een certificaat voorzien.
De heugelijke mededeling dat het zegel echt was werd door de volgende woorden van Dr. Louis onderstreept:
"Das hier vorliegende Exemplar ist die fünfte bislang bekannte Marke der Platte II. Es handelt sich um eine der bedeutendsten Neuentdeckungen der traditionellen Niederlande-Philatelie der vergangenen Jahrzehnte."

Filatelie FEBRUARI 2014
106

Originele drukplaat in haar hedendaagse toestand

Helaas is deze drukplaat in slechte conditie en waarschijnlijk in latere jaren als aambeeld gebruikt.

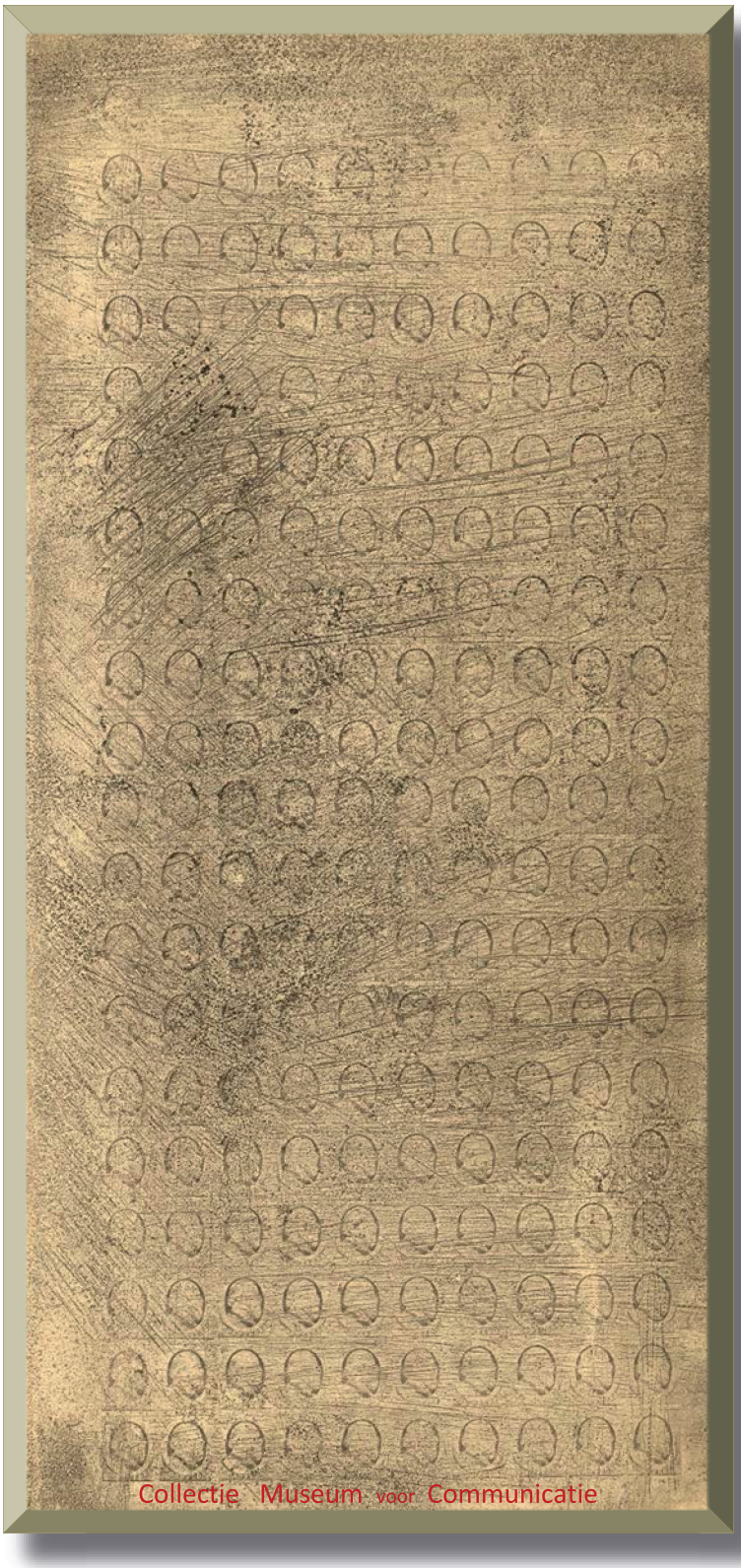

Volgens geraadpleegde archieven van de Posterijen en Joh. Enschedé , is deze drukplaat in 1866 per trekschuit vanuit Den Haag naar Joh. Enschedé in Haarlem verzonden, die vervolgens deze 'mysterieuze ' drukplaat weer doorgezonden heeft aan de heer J.M. van Kempen te Voorschoten, naar aanleiding van proeven van drukplaten 'emissie 1867 ' door de heer J.M. van Kempen vervaardigd.
Met andere woorden : van Kempen was in een eerder stadium begonnen met het vervaardigen van drukplaten bestemt voor de uit zes waarden bestaande postzegelemissie 1867, waarvan na het nemen van drukproeven de kwaliteit niet al te best werd beoordeeld.
Dus werd om deze reden de drukplaat van Plaat II, voor ter bestudering naar Voorschoten verzonden.

Archief Koninklijke van Kempen & Begeer

Historie :

De basis voor de Koninklijke van Kempen & Begeer werd gelegd in 1777, toen Johannes Mattheüs van Kempen, geboren in 1764 te Utrecht als enige zoon van Pieter en Margaretha van Kempen Sweringen, bij Meester Den Briter in de leer ging om zilversmid te worden.
Johannes Mattheüs van Kempen werd in 1789 als Meester opgenomen in het gilde waarmee hij zijn eigen meesterteken mocht voeren. De start van een eeuwenlange traditie in vakmanschap was een feit toen ook zijn zonen Pieter Johannes en Johannes Mattheüs voor het vak van zilversmid kozen.

Bij de opening van een nieuwe fabriek in juni 1858 ontving het bedrijf uit handen van Koning Willem III het predicaat " Koninklijk ", nadat in 1841 toestemming was verkregen het Koninklijk wapen te voeren.
Door van tijd tot tijd de hand weten te leggen op ambachtelijke specialisten die een nieuwe vaardigheid of werkwijze in Voorschoten konden introduceren, breidde van Kempen zijn organisatie verder uit.
Zo ontstond er een galvanoplastic afdeling, waarin men sculpturen van zilver kon maken.
Zelfs beeldhouwwerken werden vervaardigd. Een voorbeeld zijn de beelden van plein 1813 in Den Haag.

Het bedrijf was inmiddels toe aan export en hiertoe werden internationale kantoren geopend. Daarnaast behoorde Nederlands Indië tot één van de grootste afzetgebieden. Na de dood van J.M. van Kempen III in 1877, werd zijn jongste zoon J.M. van Kempen IV de nieuwe leider van het bedrijf.

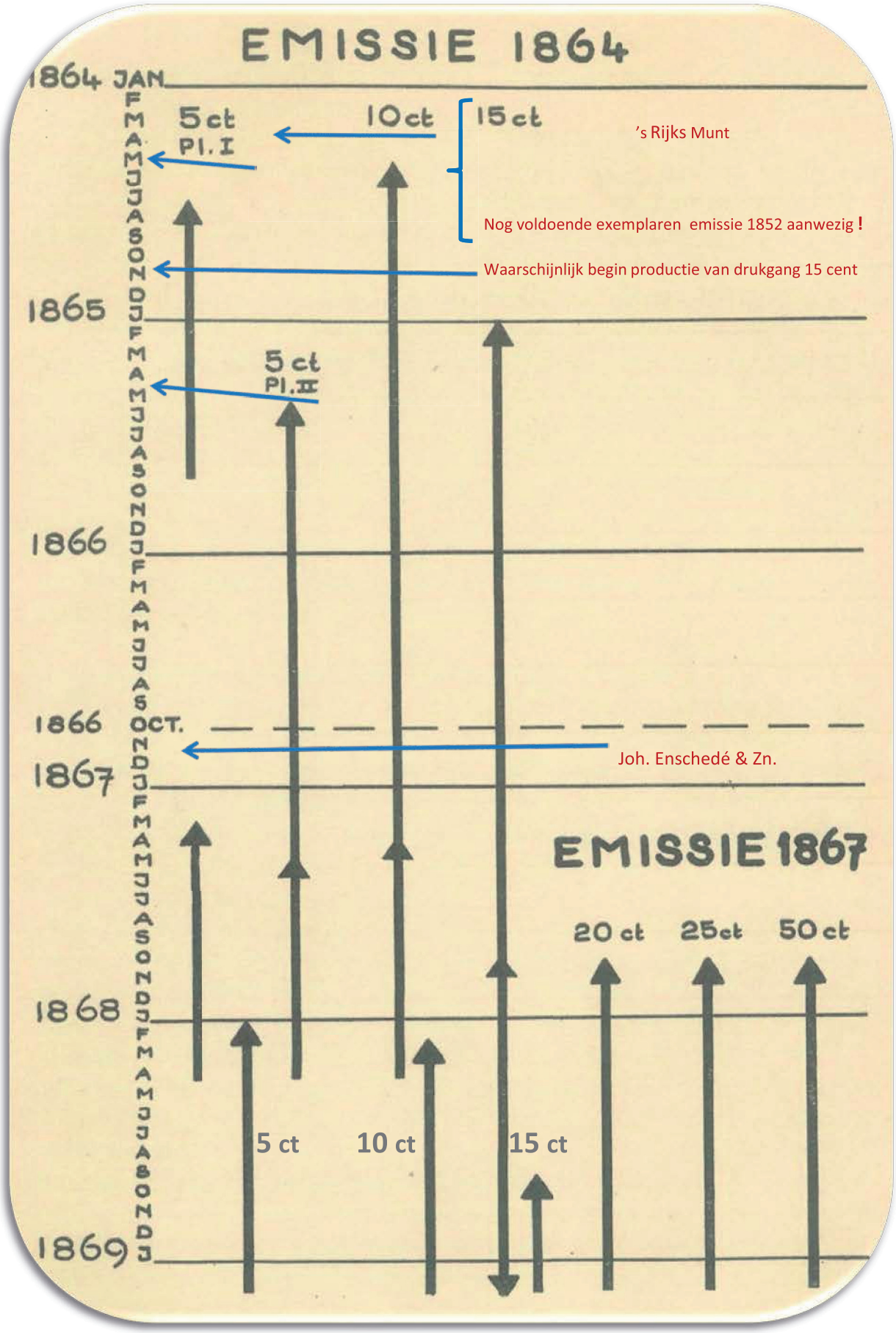

Grafische voorstelling van het gebruik der drukplaten Pieter Korteweg – Wim Warburg

Volgens geraadpleegde archieven van de Posterijen en Joh. Enschedé , is deze drukplaat in 1866 per trekschuit vanuit Den Haag naar Joh. Enschedé in Haarlem verzonden, die vervolgens deze 'mysterieuze ' drukplaat weer doorgezonden heeft aan de heer J.M. van Kempen te Voorschoten, naar aanleiding van proeven van drukplaten 'emissie 1867 ' door de heer J.M. van Kempen vervaardigd.
Met andere woorden : van Kempen was in een eerder stadium begonnen met het vervaardigen van drukplaten bestemt voor de uit zes waarden bestaande postzegelemissie 1867, waarvan na het nemen van drukproeven de kwaliteit niet al te best werd beoordeeld.
Dus werd om deze reden de drukplaat van Plaat II, voor ter bestudering naar Voorschoten verzonden.

Archief Koninklijke van Kempen & Begeer

Historie :

De basis voor de Koninklijke van Kempen & Begeer werd gelegd in 1777, toen Johannes Mattheüs van Kempen, geboren in 1764 te Utrecht als enige zoon van Pieter en Margaretha van Kempen Sweringen, bij Meester Den Briter in de leer ging om zilversmid te worden.
Johannes Mattheüs van Kempen werd in 1789 als Meester opgenomen in het gilde waarmee hij zijn eigen meesterteken mocht voeren. De start van een eeuwenlange traditie in vakmanschap was een feit toen ook zijn zonen Pieter Johannes en Johannes Mattheüs voor het vak van zilversmid kozen.

Bij de opening van een nieuwe fabriek in juni 1858 ontving het bedrijf uit handen van Koning Willem III het predicaat " Koninklijk ", nadat in 1841 toestemming was verkregen het Koninklijk wapen te voeren.
Door van tijd tot tijd de hand weten te leggen op ambachtelijke specialisten die een nieuwe vaardigheid of werkwijze in Voorschoten konden introduceren, breidde van Kempen zijn organisatie verder uit.
Zo ontstond er een galvanoplastic afdeling, waarin men sculpturen van zilver kon maken.
Zelfs beeldhouwwerken werden vervaardigd. Een voorbeeld zijn de beelden van plein 1813 in Den Haag.

Het bedrijf was inmiddels toe aan export en hiertoe werden internationale kantoren geopend. Daarnaast behoorde Nederlands Indië tot één van de grootste afzetgebieden. Na de dood van J.M. van Kempen III in 1877, werd zijn jongste zoon J.M. van Kempen IV de nieuwe leider van het bedrijf.

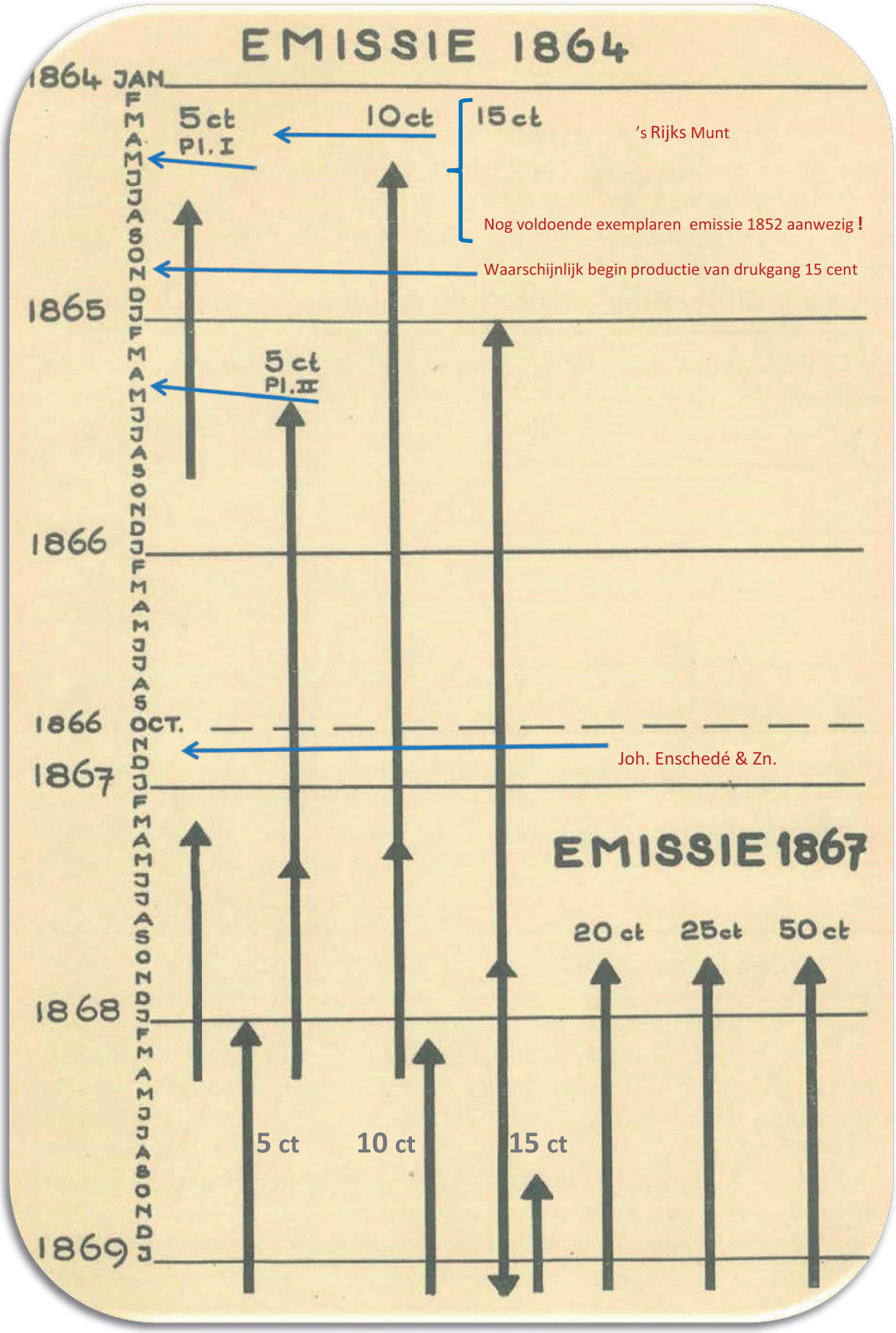

Grafische voorstelling van het gebruik der drukplaten Pieter Korteweg – Wim Warburg

Papier

====== Het oude ambacht van papier maken ======

In het jaar 105 na Christus werd in China het papier uitgevonden. Er bestonden voordien al wel beschrijfbare en bedrukbare bladen als Papyrus en Perkament. Pas in de Middeleeuwen kwam de techniek van het papierscheppen naar Europa.

Door de uitvinding van de boekdrukkunst werd de vraag naar papier steeds groter. De papierindustrie ontwikkelde zich goed. Zowel voor de aandrijving van de molen als voor de productie van het papier gebruikte men het water vanuit een stromende beek. Doordat de watertoevoer niet constant was, ' veel water in het voorjaar en te weinig in de winter ' was een regelmatige papierproductie niet het hele jaar mogelijk. Met de komst van de stoommachine ging men over op machinale papierproductie en kon men ook tijdens de wintermaanden blijven produceren.
Met de stoommachine was er bovendien ook warmte beschikbaar om het papier sneller te drogen.

====== Papierproductie ======

Voor de papierproductie werden speciaal geselecteerde grondstoffen gebruikt, waaronder oud papier, wit katoen en linnen, dat eerst werd gesorteerd en gereinigd. Bevuild materiaal kon niet zonder meer worden gebruikt.
De aangeleverde grondstoffen 'lompen' werden na een selectie op kwaliteit in repen gescheurd en in een hamerbak langdurig fijn gehakt. Hoe fijner het haksel, hoe mooier het papier.
De kwaliteit van het water 'nodig voor het maken van de papierbrij' was een belangrijke factor bij de papier productie.

====== Eerste postzegels van Nederland ======

De eerste Nederlandse postzegels verschenen op 1 januari 1852. Het papier voor die postzegels werd vervaardigd op de **'Oude Blauw'**, één van de drie papiermolens van **Erven D. Blauw** te Wormerveer. Velen vonden hier werk, maar voor de meesten medewerkers waren de werkomstandigheden slecht en de verdiensten gering. Eigenlijk hadden alleen de meesterknecht en papierscheppers een redelijk salaris. Er waren veel vrouwen en kinderen op de molen actief. De vrouwen hielden zich vooral bezig met het scheuren van de lompen en met het ophangen van de vellen papier op de droogzolders.

Aquarel G. Mol

Omdat de hele papierfabricage stond of viel met de aanwezigheid van papierbrij, moest er bij gebrek daaraan, ook wel op zondag gewerkt worden. **Alleen tijdens de kerkdienst stond de molen even stil.**

Koken van de lompen

Verpulveren in de duo Hamerbak - Hollander

Collectie Openluchtmuseum Arnhem

Scheppen van het papier

Citaat

" Het papier is geduldig "

Marcus Tullius Cicero

Romeins Advocaat en Filosoof

Drogen op de papierzolder

Verwerking van het papier

Op de molen van de Oude Blauw werd handgeschept papier gemaakt, voorzien van een watermerk.
De schepramen voor de papierfabricage werden via de Directeur van het Postkantoor te Wormerveer ter beschikking gesteld, die ze op zijn beurt 'vanuit Utrecht' in gesloten kisten per aangetekende post ontving van de Inspecteur der Posterijen.
Voor de papierproductie werden steeds twee schepramen gebruikt. De vereiste watermerken, in de vorm van posthoorntjes, waren in die schepramen aangebracht.

Door een afbeelding te weven in het fijne gaas van de schepvorm, ontstaat een verdikking die in het vel papier juist voor een verdunning zorgt. Dit is de manier om een watermerk in het papier aan te brengen. Vaak was dat een handelsmerk waaruit de maker van het papier kan worden afgeleid.

Kleine reparaties aan de schepramen werden op de papiermolen uitgevoerd.
Van iedere papierproductie maakte de Directeur van het Postkantoor te Wormerveer een protocol op.
Was er voldoende papier geproduceerd, dan stuurde hij de beide schepramen weer terug naar Utrecht.

Papierproductie Erven Dirk Blauw – onbedrukt vel met '100' watermerken

====== Papierproductie Emissie 1864 ======

Het archief van 's Rijks Munt bevat over de periode, waarin de zegels van de emissie 1852 werden vervaardigd, een zo grote correspondentie van klachten over het papier, dat alleen hierover, zoals Pieter Waller en Jan Cleij in hun eerder verschenen publicaties aangaven, een boek was te schrijven.

De klachten over het papier vormen 'de gehele periode van productie' één voortdurende klaagzang !

De Directeur van het Postkantoor te Wormerveer schrijft op 18 juni 1863 'incl. Proces Verbaal' dat er 12.000 vellen postzegelpapier door middel van het in stukken scheuren zijn vernietigd.
Ondertussen blijft de Muntmeester zich haasten om de afgesproken quota van 5.000.000 postzegels te halen en de werkplaatsen van 's Rijks Munt geheel in te richten voor de productie van het nieuwe type.

Verder blijft het Munt Collegie zich beklagen over de kwaliteit van het postzegelpapier dat ondanks de verbeteringen in het watermerk onverminderd zorgen blijven baren.
Ze geven duidelijk aan dat het gebruik van machinaal vervaardigd papier toch de voorkeur heeft althans niet de bezwaren heeft die de toepassing van het watermerk met zich mee brengt.

Op 24 juli 1863 komt uiteindelijk de definitieve beslissing van de Minister

,, Ik heb de eer UHEdG in antwoord op Uw schrijven te verwittegen dat de Erven Blauw van mijne te wege worden verzocht om geene verdere moeite te geven omtrent het doen vervaardigen van nieuwe schepramen voor het postzegelpapier van grooter formaat, zoodat het doen bezigen van ener gewoon papier zonder watermerken tot het bedoelde als eene besliste zaak kan worden beschouwd ..... "

Overgang naar machinaal vervaardigd papier

Met de overgang van handgeschept naar machinaal geproduceerd papier waren de problemen in de drukkerij nog niet opgelost. Ook in deze periode was het één grote correspondentie met klachten.
Muntmeester van den Wall Bake schrijft op 7 juli 1864 nr. 281, vanwaar de eerste leverantie papier vandaan komt en geeft een offerte af voor het vervaardigen van 5.000.000 emissie 1864 postzegels.
(pagina 38-39)

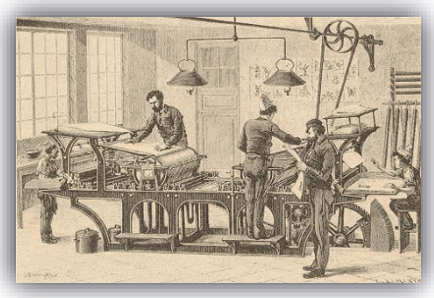

Door de grote vraag naar papier werden de papierfabrieken gedwongen om andere methode van fabricage te ontwikkelen. In 1844 bood de uitvinding om papier te vervaardigen uit houtslijp uitkomst.
Rond 1860 slaagde men erin om cellulose te winnen en verder te ontwikkelen.
Hout bevat 50-60% celstof. De cellulosevezel is lang, stevig en lichtbestendig.

Op 7 juli 1864 bericht de Muntmeester aan het Collegie

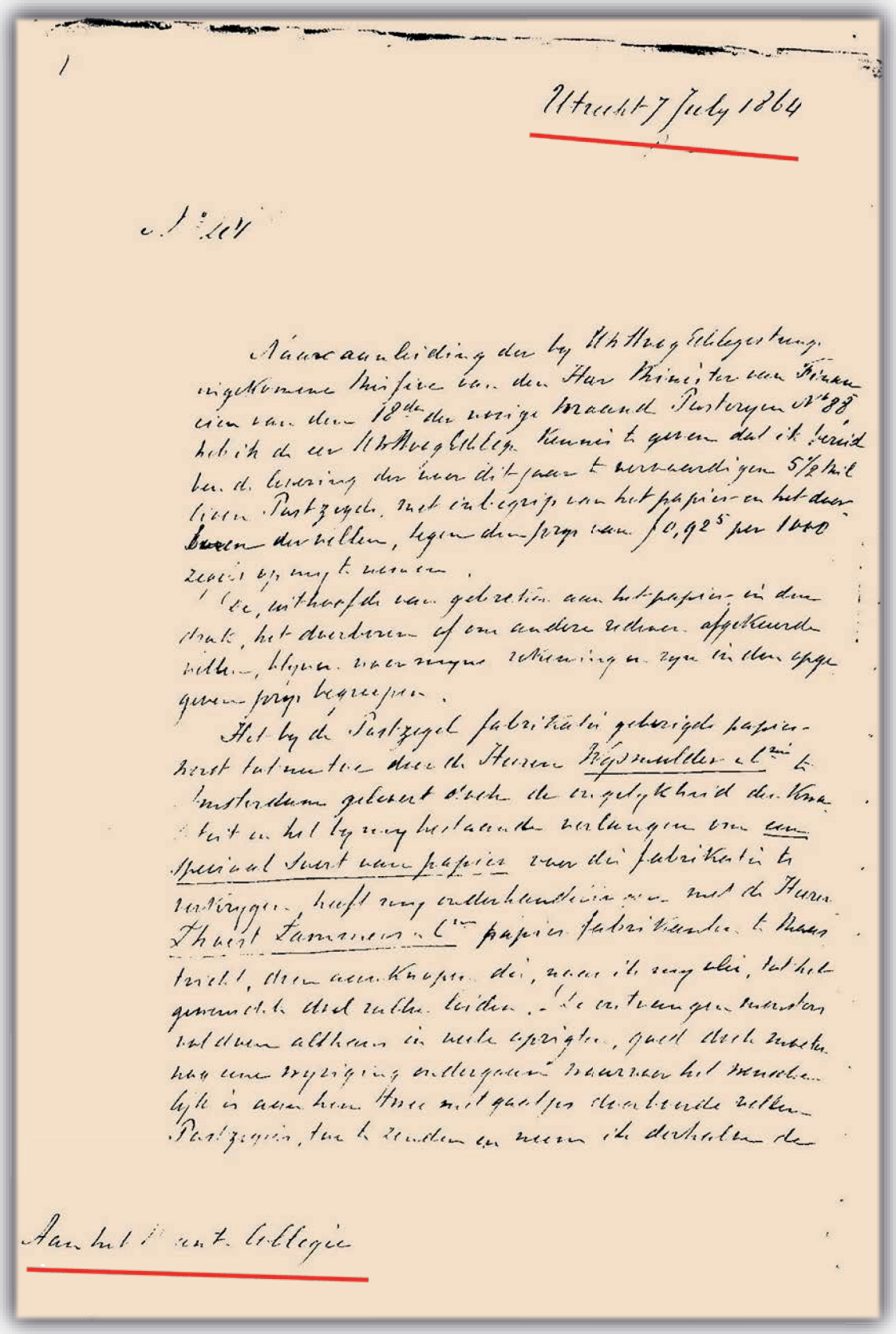

1

Utrecht 7 July 1864

N° 204

Naar aanleiding der by UHHoogEdelegestrenge ingekomene Missive van den Heer Minister van Financien van den 18den der vorige maand Posterijen N° 88, heb ik de eer UHHoogEdelegestrenge kennis te geven dat ik bereid ben de levering der voor dit jaar te vervaardigen 5½ Millioen Postzegels, met inbegrip van het papier en het doorboren der vellen, tegen den prijs van f 0,92⁵ per 1000 zegels op my te nemen.

De, uithoofde van gebreken aan het papier in den druk, het doorboren of om andere redenen afgekeurde vellen, blijven voor mijne rekening en zijn in den opgegeven prijs begrepen.

Het by de Postzegel fabrikatie gebezigde papier heeft tot nu toe door de Heeren Wijsmulder & Cie te Amsterdam geleverd doch de ongelijkheid der kwaliteit en het by my bestaande verlangen om een speciaal soort van papier voor die fabrikatie te verkrijgen, heeft my onderhandelingen met de Heeren Thoest Lammers & Cie papier fabrikanten te Maastricht, doen aanknopen die, naar ik my vlei, tot het gewenschte doel zullen leiden. De ontvangen monsters voldoen althans in veele oprigten, goed doch moeten nog eene wijziging ondergaan waarvoor het wenschelijk is aan hen twee met gaatjes doorboorde vellen Postzegels, toe te zenden en neem ik derhalve de

Aan het Munt Collegie

Louis Paul LHoest

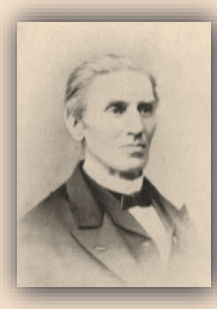

H.A. van den Wall Bake – Muntmeester 1845 - 1874

---------- Citaat----------

"….Het bij de Postzegel fabrikatie gebezigde papier wordt tot nu toe door de Heeren Wijsmulder & Cie te Amsterdam gelevert doch de ongelijkheid der kwaliteit en het bij mij bestaande verlangen om een speciaal soort van papier voor de fabrikatie te verkrijgen, heeft mij onderhandelingen met de Heeren Lhoest - Lammers & Cie papier fabrikanten te Maastricht, doen aanknopen , die naar ik vlei, tot het gewenschte doel zullen leiden.."

In de Haarlemmer periode van de emissie 1864 wordt het machinale papier aanvankelijk aangekocht via de fa. Enschedè te Haarlem, die het papier van de fa. P. Proost & Zn. Betrok. Later wordt het rechtstreeks aangeleverd.

Controlestempel – PZ

De 'Controlestempel tot waardenmerk van het papier' werd verstrekt, en vervolgens aan de meesterknecht ter hand gesteld.

Archief 's Rijks Munt Utrecht

====== Oplagecijfers ======

Afgeleverde hoeveelheden vellen papier t.b.v. **de Postzegelfabricage**

	5 cent	**10 cent**	**15 cent**
's Rijks Munt :			
Totaal in 1864 afgeleverd :	13.500	13.000	1.000
's Rijks Munt :			
Totaal in 1865 afgeleverd :	15.000	17.500	2.500
's Rijks Munt :			
Totaal in 1866 afgeleverd :	15.000	15.000	2.500
Joh. Enschedé & Zn :			
Totaal in 1866 afgeleverd :	5.000	2.500	---------
Joh. Enschedé & Zn. :			
Totaal in 1867 afgeleverd :	13.635	13.110	2.225
Totaal afgeleverde vellen papier :	62.135	61.110	8.225
Totaal aantal afgeleverde zegels :	12.427.000	12.222.000	1.645.000

Verantwoording Controleur Mr. J.C.P. Baron van Heeckeren van Brandsenburg 22-01-1867

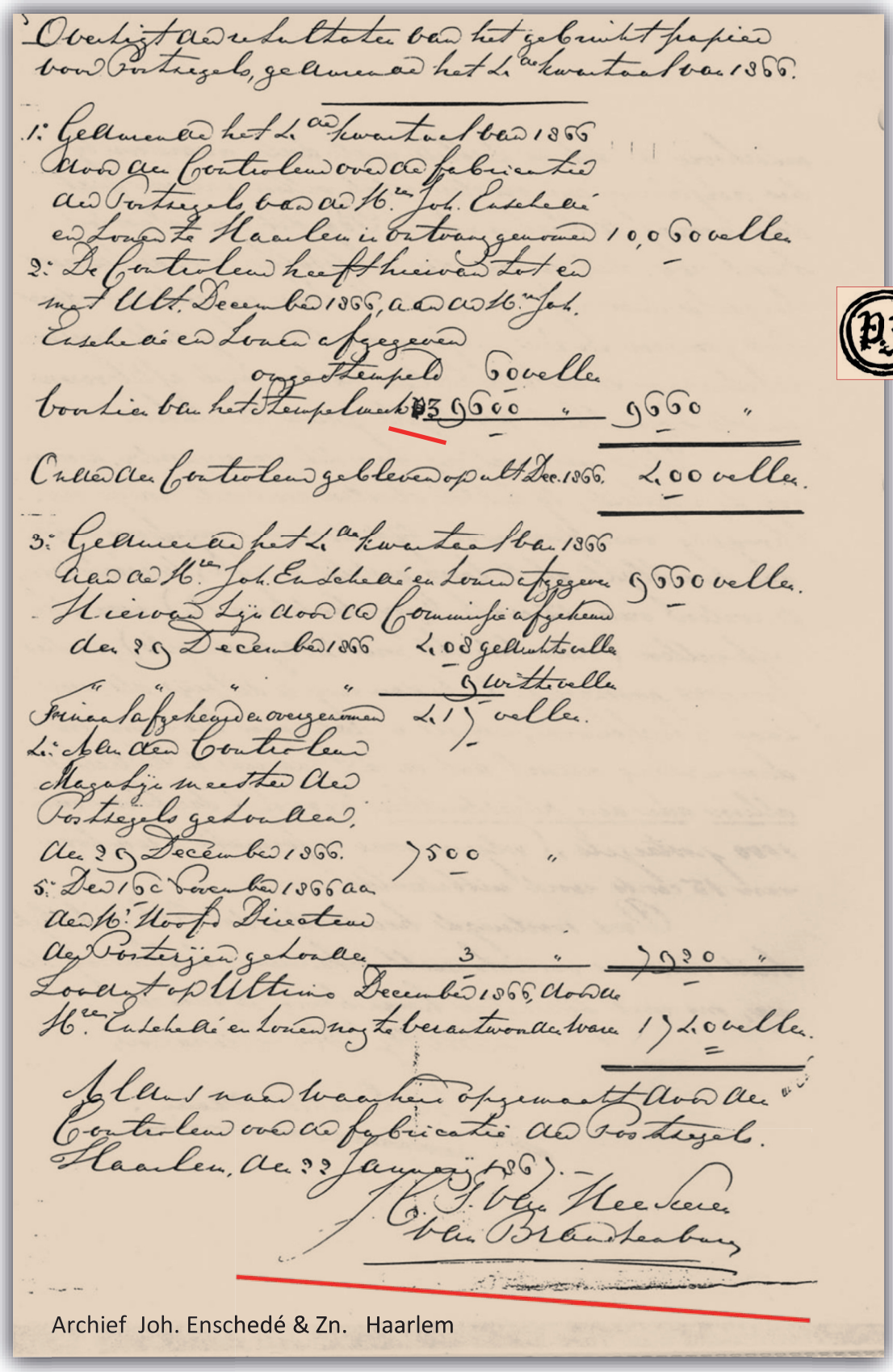

Overzigt der resultaten van het gebruikt papier voor Postzegels, gedurende het 4de kwartaal van 1866.

1: Gedurende het 4de kwartaal van 1866 door den Controleur over de fabricatie der Postzegels van de Hrn Joh. Enschedé en Zonen te Haarlem in ontvang genomen 10,060 vellen

2: De Controleur heeft hiervan tot en met Ult. December 1866, aan de Hrn Joh. Enschedé en Zonen afgegeven

ongestempeld 60 vellen

voorzien van het stempelmerk P3 9600 " 9660 "

Onder den Controleur gebleven op ult Dec. 1866. 400 vellen.

3: Gedurende het 4de kwartaal van 1866 aan de Hrn Joh. Enschedé en Zonen afgegeven 9660 vellen.

Hiervan zijn door de Commissie afgekeurd den 29 December 1866 408 gedrukte vellen

" " " " 9 witte vellen

Finaal afgekeurd en overgenomen 417 vellen.

4: Aan den Controleur Magazijn meester der Postzegels gehouden, den 29 December 1866. 7500 "

5: Den 16e November 1866 aan den Hr Hoofd Directeur der Posterijen gehouden 3 " 7920 "

Loopt op Ultimo December 1866, door de Hrn Enschedé en Zonen nog te verantwoorden waren 1740 vellen.

Aldus naar waarheid opgemaakt door den Controleur over de fabricatie der Postzegels.

Haarlem, den 22 January 1867.

J. C. P. van Heeckeren van Brandsenburg

Archief Joh. Enschedé & Zn. Haarlem

====== Arabische Gom ======

Arabische gom is een product van bomen van het geslacht Acacia en werd 5000 jaar geleden al als bindmiddel gebruikt door Egyptenaren. Arabische gom lost langzaam op in water en in zuivere vorm is de gom bruin, gelig tot vrijwel doorzichtig van kleur.
Van nature barst de schors van de boom van tijd tot tijd. De wond die hierdoor ontstaat wordt afgesloten door de gom en kan vervolgens worden afgestoken.

Toepassing :
Voordat synthetische lijmsoorten ontdekt waren, werd Arabische gom gebruikt als lijm, bijvoorbeeld voor postzegels. Ook de randen van enveloppen bestaat veelal uit een mengsel van Arabische gom. Een postzegel moet kunnen worden bevestigd op een brief. In de beginjaren van de postzegels werd hiervoor Arabische gom gebruikt. Later werden postzegels voorzien van een synthetische gom.
De gom werd met een kwast aangebracht. Dit vond plaats na het drukken, maar voor het perforeren.

Afdruk op papier

Glasnegatief

afdruk op papier

Een bijzondere toepassing van Arabische gom was de gomdruk in de fotografie. Een vloeibaar mengsel van Arabische gom en Kaliumchromaat ‘zout van chroomzuur‘ is gevoelig voor licht. Gemengd met pigment wordt dit mengsel op een glasplaat gesmeerd en vervolgens belicht. Door de belichting veroorzaakt het Kaliumchromaat het hard worden van de gom. De zacht gebleven, onbelichte delen, kunnen vervolgens worden weggespoeld. De harde delen met daarin het pigment blijven dus achter. De afdruk is negatief ten opzichte van het opvallende licht en kan dus gebruikt worden om vanaf deze glasplaat op papier afdrukken te vervaardigen. Omdat er verschillende pigmenten en papiersoorten gebruikt kunnen worden is de artistieke vrijheid van de fotograaf groter dan bij de gewone op zilverzouten gebaseerde fotografie.

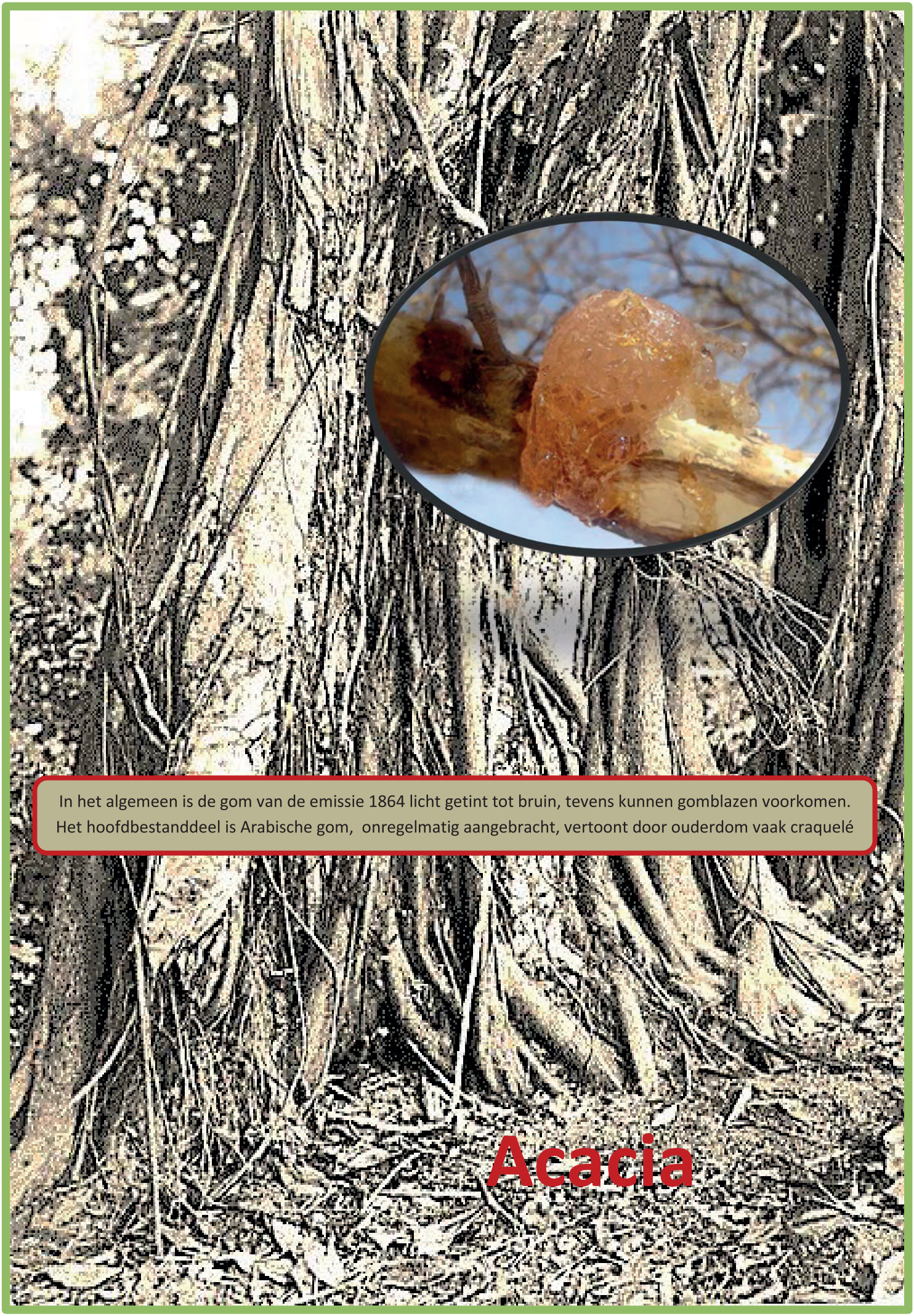

In het algemeen is de gom van de emissie 1864 licht getint tot bruin, tevens kunnen gomblazen voorkomen.
Het hoofdbestanddeel is Arabische gom, onregelmatig aangebracht, vertoont door ouderdom vaak craquelé

Acacia

Stempelsnijders van 's Rijks Munt

De werkkring der stempelsnijders van 's Rijks Munt omvat verschillende takken van stempelgravure, zowel de eenvoudigste als de meest artistieke. Aan hun zorg is toevertrouwd de vervaardiging der Rijks **'keur'** stempels, zegelstempels, dienststempels, stempels waarmede wordt gemunt en zelfs vanaf 1863 de drukplaatvervaardiging ten behoeve van de postzegelproductie emissie 1864.

Bovendien is aan hen opgedragen de vervaardiging van de matrijzen, waaruit de dienststempels worden getrokken, welke matrijzen worden verkregen door afslag van een eerste opwaartse stempel, naar het geboetseerde model gemaakt. Dit model wordt soms door een andere kunstenaar verstrekt, maar is meermalen het werk van 's Rijks Stempelsnijders.

Het behoeft geen betoog dat het boetseren van modellen en het graveren van stempels, zowel voor munt als voor gedenk, prijs en ere penningen, de 's Rijks Stempelsnijders brengt in de grote kring der beoefenaars van beeldende kunst en van hen een ontwikkeling en kunstvaardigheid vordert, die niet anders verkregen wordt dan door veel studie en het bezitten van enige kunstenaars aanleg.

Voor tekenen, boetseren, beeldhouwen en kunstenaarsvakken waarvan de beoefening voor één der aanstaande stempelsnijders onontbeerlijk is, staan de daarvoor bestemde Academie der Kunsten open, maar het graveren in een plaat staal moet in de praktijk geleerd worden van een vakman, die zich daar toe lenen wil. De moeilijkheid **'om zich de graveerkunst eigen te maken'** verhoogt de aanspraak op de waardering van hen die zich daarin een welverdiende grote naam hebben verworven.

Collectie Teylers Museum Haarlem

≈≈≈≈ Drukplaatvervaardigers J.P. Menger & D. van der Kellen in breder verband ≈≈≈≈

Tijdens een onderzoek naar familieverbanden van Menger en van der Kellen vonden de auteurs een schets in het Utrechts Archief met leden van het Genootschap - Kunstliefde.
Toevallig doken deze twee familienamen ook hier in dit gezelschap op. Een aantal Stempelsnijders van ’s Rijks Munt blijkt lid te zijn geweest van Kunstliefde. Op één van de tekenavonden, ergens in 1860, zijn op één vel papier schetsen vervaardigd met de portretten van 26 heren.

David van der Kellen (24) Werkte in de periode 1821-1874 als 1e Stempelsnijder bij ’s Rijks Munt. David was gehuwd met Henriette Frederica Menger, de zuster van collega Johan Philip Menger. Hun zoon Johan Philip van der Kellen was ook op de tekenavond aanwezig. (6)

Johan Philip Menger (16) Werkte in de periode 1838-1891 als Stempelsnijder, Lithograaf, Tekenaar bij ’s Rijks Munt. Louis Royer (1793-1868) was één van zijn leermeesters en werd door David van der Kellen Sr. en Jr. ingewijd als Stempelsnijder. Johan Philip huwde in 1843 met Euphrosina Paré, welk huwelijk door overlijden van zijn geliefde in 1861 werd ontbonden. Zij schonk hem drie zonen en een dochter. Zijn oudste zoon J.P.M. Menger heeft zich net als zijn vader aan de graveerkunst gewijd.

Stempelsnijders

J.P. van der Kellen 1831-1906

Heeren van Stand

Collectie Teylers Museum Haarlem

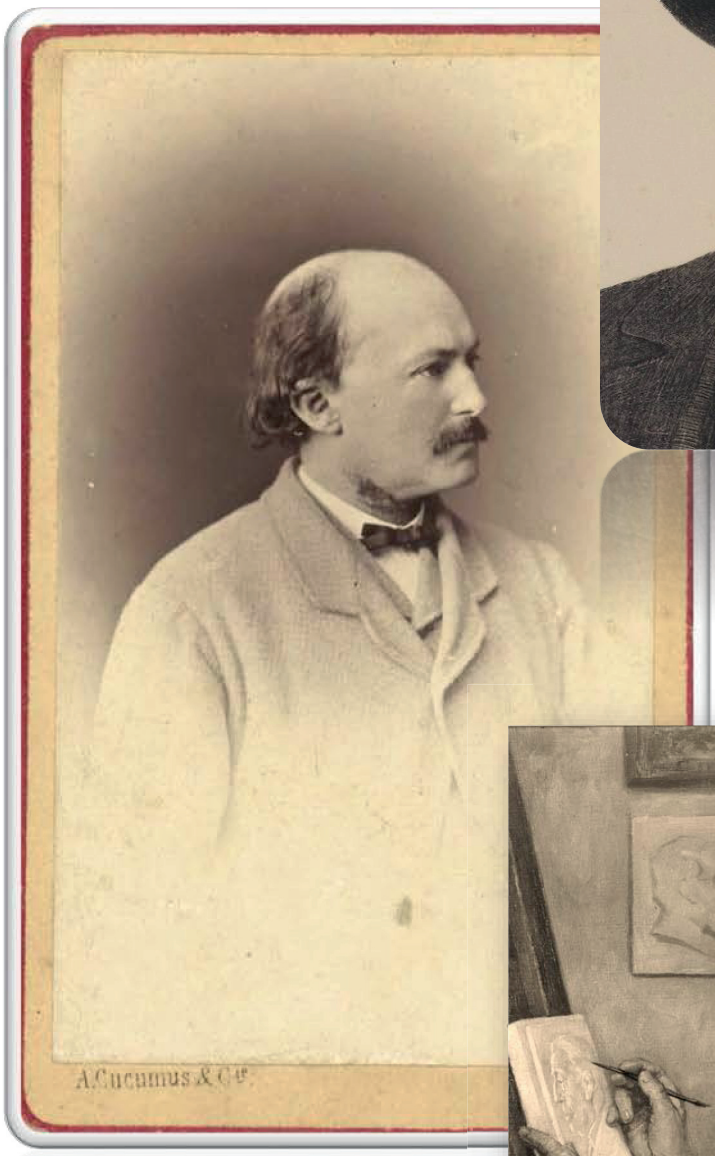

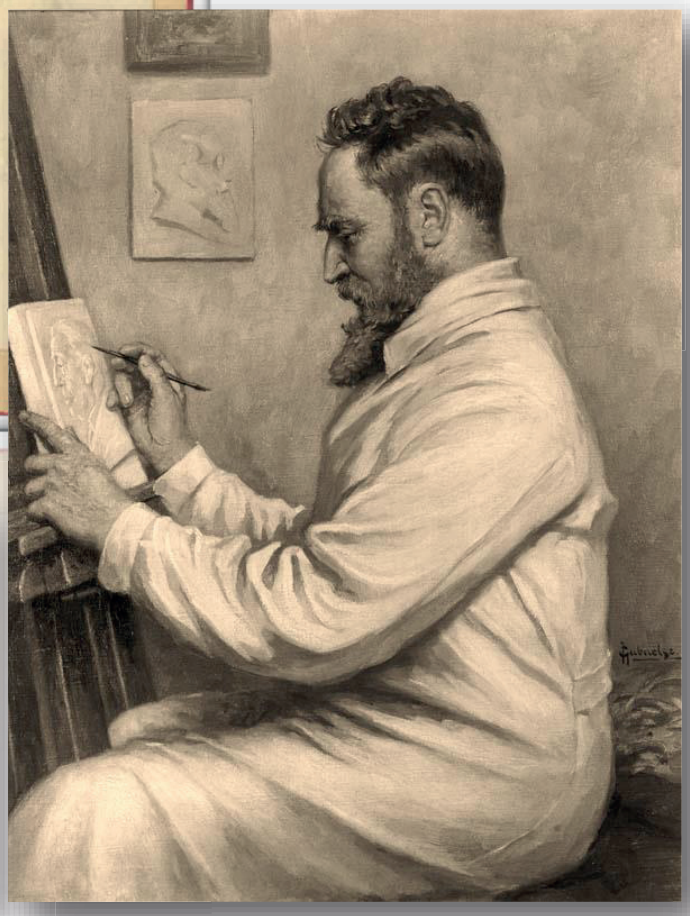

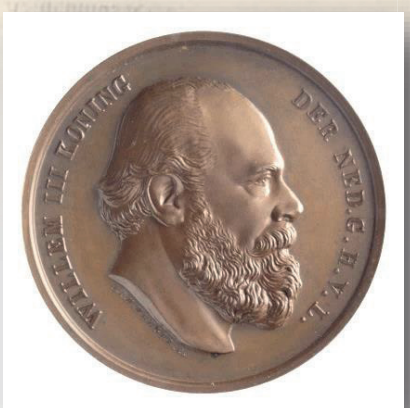

Johannus P. Schouberg 1798-1863

Eerste Stempelsnijder 's Rijks Munt

Collectie Rijksmuseum Amsterdam – Abraham H. Winter

Ontwerp & Stempelproeven

Voorafgaand aan de uitgifte van de emissie 1864, is er door de betrokkenen, zoals de Minister van Financiën, Directeur van de Posterijen en de Muntmeester van 's Rijksmunt onderling veel besproken. Het heeft volgens de auteurs geen enkele zin om deze beginperiode, al in het verleden verschenen literatuur uitvoerig beschreven, op te nemen. Wel hebben wij van de ontwerp en stempelproeven afbeeldingen, voor en ten behoeve van ons nageslacht, in dit Vademecum opgenomen.

Missive van 10 juli 1862 van het Munt Collegie aan de Minister van Financiën

"...Ten opzigte van het graveren eener nieuwe type merken wij op, dat de heer J.W. Kaiser daar meede is belast, en dat de veranderingen niet zullen wezen dat 's Konings toestemming zoude behooren gevraagd te worden. ..."

In antwoord van 25 juli 1862, deelt de Minister hierover mede

"...In de aanmerking dat de beoogde veranderingen in de type der Postzegels niet van dien aard zijn dat dat daartoe naar het gevoelen van het Munt Colegie, de toestemming van des Konings zal vereischt worden, wordt door mij berust. Ik verzoek intusschen dat met de gravure van de type Koloniale Postzegels de meest mogelijke spoed worde gemaakt, en dat onmiddelijk, nadat eene proeve van de afdruk zal goedgekeurd zijn, tot het maken, behoudens wijziginge over te gaan...."

Tweede ingeleverde ontwerp van J.W. Kaiser 28 juli 1862

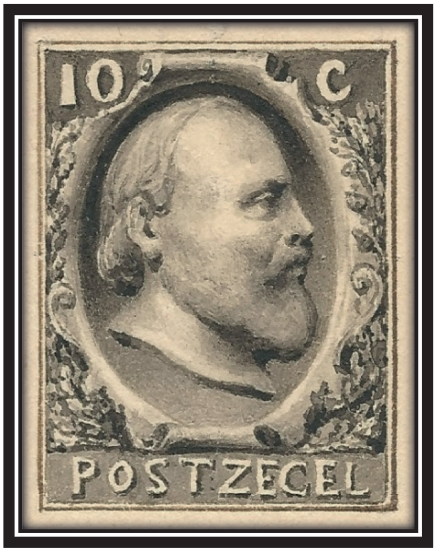

Ontwerp van J.W.Kaiser 1862
Het ontwerp lijkt nog veel op zegels der eerste emissie

Het eerste ingeleverde ontwerp van J.W. Kaiser hebben wij als onderzoeker in de archieven helaas niet kunnen terugvinden, maar in de archieven wel bekend en door het **Munt Collegie** afgekeurd !

Collectie Museum voor Communicatie Den Haag

Gravure vanaf het tweede ontwerp vervaardigd 18 januari 1863

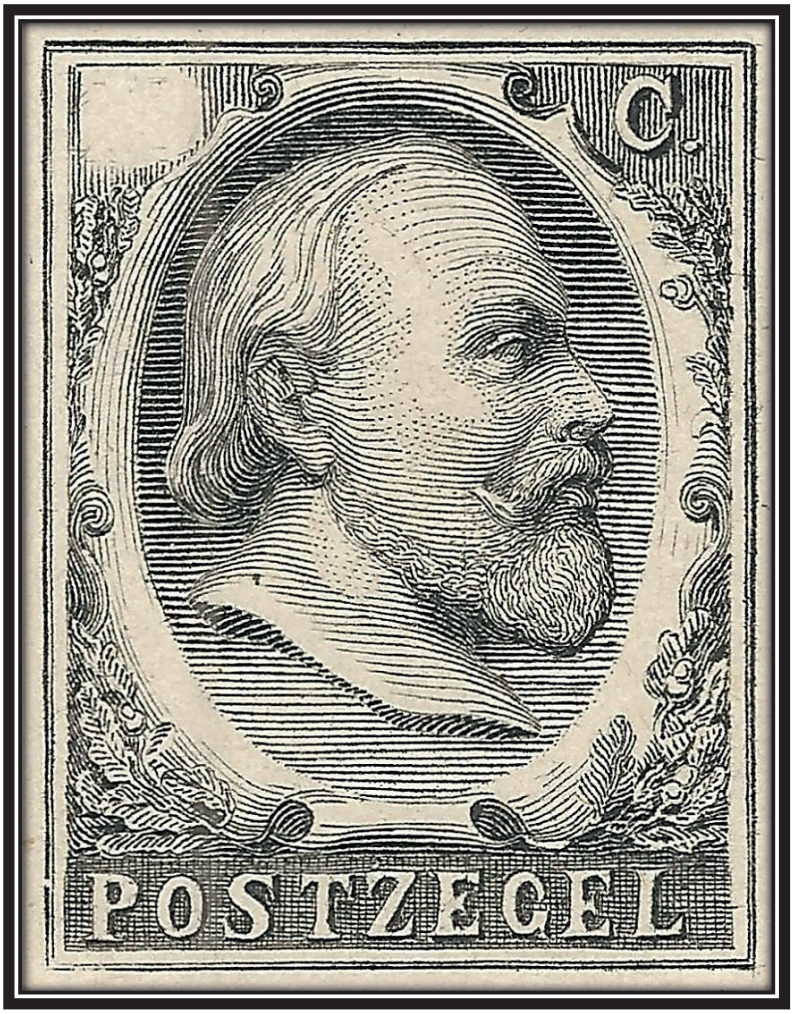

Stempelproeven naar het tweede ontwerp

Ontwerpen van C.W. Mieling

Van de hand van C.W. Mieling 'Directeur van de Landsdrukkerij' bevinden zich een aantal afgekeurde ontwerpen in het Museum voor Communicatie te Den Haag, waarvan alle negen vervaardigd in 1863.

Als model voor de gravure door J.W. Kaiser gebruikte 'Collodium Photographie' portretten

Citaat

"…Hiernevens heb ik de eer UEd mijne deklaratie in triplo te zenden en benevens een paar Portretten in Photographie die ik zoo meen vroeger van UEd ter leen ontving .."

J.W. Kaiser Juni 1863

========== Collodium Photographie Procedé ==========

Collodium Fotografie, is een proces waarbij een schone glazen plaat wordt bedekt met een mengsel van broom en Jodium, opgelost in Collodium en vervolgens wordt ondergedompeld in een bad vol zilvernitraat. De afdruk wordt belicht terwijl de glasplaat nat is en daarna direct ontwikkeld. Dit proces van bedekken met chemie tot ontwikkelen voordat de glasplaat droog was is ook een voordeel, want daarmee was het wel een sneller proces dan het vervaardigen van een Daguerrotypie.
Omdat het beeld negatief is, konden er meerdere kopieën van dezelfde afbeelding worden vervaardigd.

Collectie Museum voor Communicatie Den Haag

Derde ingeleverde ontwerp van J.W. Kaiser 25 februari 1863

Ontwerp J.W. Kaiser 1863

? Schippers **S**

Stempelproef naar het derde ontwerp 1863
De baard is nog te vierkant

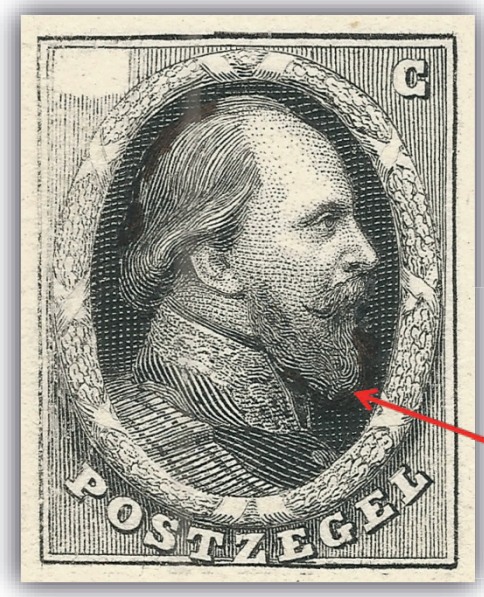

Stempelproef naar het derde ontwerp 1863
Met inkt is de baard spitser gemaakt

Goedgekeurde Gravure 5 juni 1863

Collectie Museum voor Communicatie Den Haag

========== Indienen Declaratie ==========

Het Munt-Collegie is tevreden en op 14 mei 1863 schrijft het aan de Minister van Financiën

".. Uit de proeven der nieuwe Gravure, die wij de eer hebben UEd hiernevens toe te zenden zal zijne bespeuren dat de Graveur, behoudens zijne pogingen om van 's Konings Beeltenis zooveel mogelijk gelijkenis te geven die aan zijn eerste werk ten eene male heeft ontbroken, daar getrouw is gebleven

Brief van Ontwerper Graveur J. W. Kaiser aan het Ministerie van Financiën 5 juni 1863

".. Hiernevens heb ik de eer UEd het blokje staal te zenden. Ik twijfel niet of het zoo geschikt zijn voor de reproductie het midde heb ik gemerkt zoo dat het gemakkelijk op de machine gelegd kan worden. Mijne deklaratie in triplo gaat hierbij benevens het afdrukje van de letters en een portret in Photographie die ik zoo ik meen vroeger van UEd ter leen ontving …."

Bij de beëindiging van zijn werk heeft de heer J.W. Kaiser, zijn declaratie voor het maken van de twee gravures ingediend. En hierop heeft het Munt Collegie zijn aanmerkingen.

Op 24 juni 1863 antwoordt de heer J.W. Kaiser hierop

".. Met leedwezen zag ik uit UEd geeerd in schrijven dat het Munt Colegie aanmerkingen op mijne deklaratie maakt en dat UEd deeld. Hoe gaarne ik ook UEd het Munt Colegie genoegen wil geven, ben ik verpligt het oog te houden op talrijk gezin dat van de vruchten van mijne arbeid bestaan moet. Het Munt Colegie gelieve daarom in te zien. 1e) Dat mij bij de bestelling van het Postzegel geener voorwaarden gesteld zijn. 2e) Dat de eerste zoowel als de tweede stempel naar eene goedgekeurde tekening gemaakt is. 3e) Dat mijne deklaratie niet mogt inrigten naar het gebruik dat van mijn werk is gemaakt, wel den tijd in dienst van het Munt Colegie heeft besteed"

Na enig overleg met de Posterijen, dient de heer J.W. Kaiser een nieuwe declaratie in

"…Declaratie van J.W. Kaiser kunstgraveur wonende te Amsterdam wegens de hieronder vermelden en door hem vervaardigden graveermerken, geleverd ten dienste van het Hoofdbestuur Posterijen en ingevolge de door het Munt Collegie gedane bestellingen…"

1862 November : Een stalen stempel 'met Borstbeeld des Konings' in eiken krans	f 85,00
1862 December : Een stalen stempel 'met Portret des Konings' in eiken krans	f 85,00
------ Moeten dienende voor oorspronkelijke type voor Postzegels -------- *Somma van*	f 170,00

De Ondergeteekende verklaart dat de bovenstaande declaratie, deugdelijk en Onvergolden is ……"

Amsterdam 1 Juli 1863 J.W. Kaiser

========== Johann Wilhelm Kaiser ==========

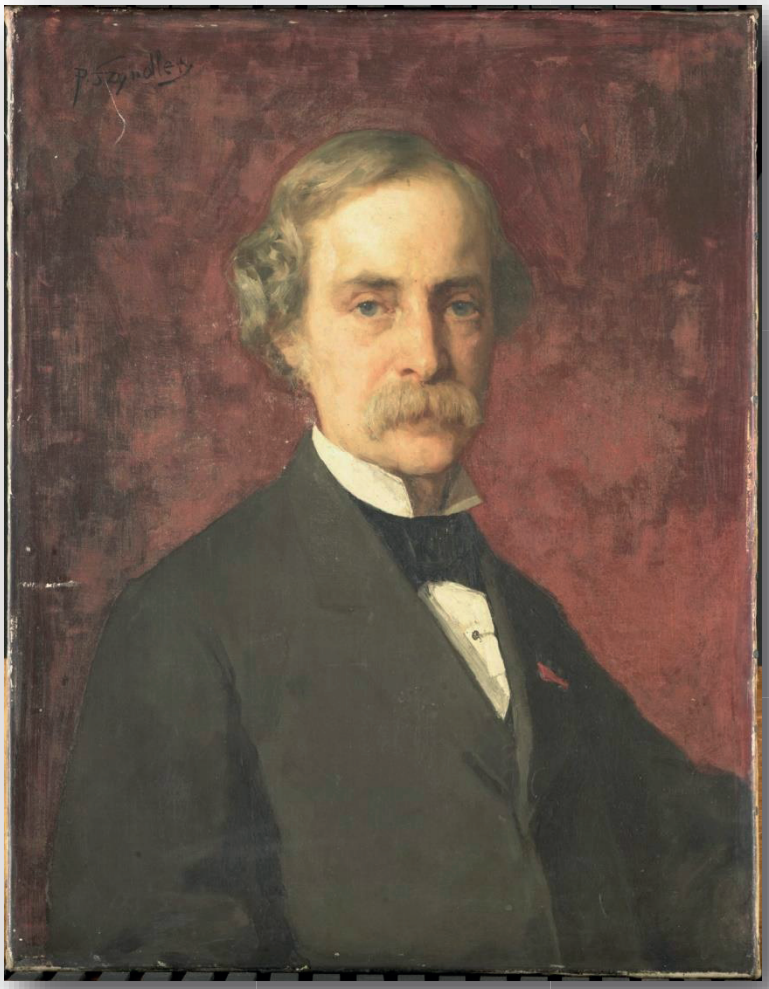

=== Kwalificaties =====

Schilder

Illustrator

Graveur

Reproductiegraficus

Lithograaf

Etser

Docent Academie Beeldende Kunst

Directeur Graveerschool

Directeur Rijksmuseum

Collectie Rijksmuseum Amsterdam

Pantaleon Szyndler

Johann Wilhelm Kaiser (Amsterdam 5 januari 1813 - Leiden 29 november 1900) was een Nederlands kunstenaar. Hij was een kind uit een gezin van negen van Duitse immigranten. In 1827 ging hij les volgen aan de Rijksacademie van Beeldende Kunsten in Amsterdam, waar hij later docent werd en in 1859, als opvolger van zijn Franse leermeester Benoit Taurel, Directeur van de graveerschool.
Hij was vanaf de oprichting van de Rijksacademie in 1870 Hoogleraar. In 1873 werd hij tevens Directeur van het Rijksmuseum te Amsterdam. Beide functies hield hij aan tot zijn pensioen in 1883.

Emissie 1852

Drukplaat I

Filatelisten kennen hem echter als de ontwerper en graveur van de eerste Nederlandse postzegels, waarvoor hij de opdracht kreeg in 1851. Ook voor de verbeterde uitgifte en de eerste postzegel van Nederlands Indië uit 1864 werd Johann Wilhelm Kaiser aangezocht een portret van Koning Willem III te graveren tot postzegel.

Ontwerp en Gravure J.W. Kaiser

's Rijks Munt - Utrecht

Ontwerp V.J. van Hinsbergh

Anno 1863

Ontwerp & Druk Proeven

Anno 1866

Joh. Enschedé - Haarlem

Definitieve Drukproeven

PC 21 a

PC 21 b

PC 21 c

PC 22 a

PC 22 b

PC 22 c

PC 23 a

PC 23 b

PC 23 c

========== Gekozen Ontwerpstempels ==========

Stempelafdruk zonder waardeninschrift

Ontwerpgravure van de rand met waardeninschrift

Eén zegelbeeld op de transferrol werd op een drietal zacht stalen plaatjes overgebracht. De thans verkregen zegelbeelden zijn geheel identiek met de oorspronkelijke gravure.

Collectie Museum voor Communicatie Den Haag

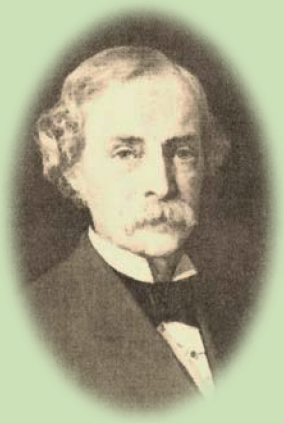

J.W. Kaiser

Stempelafdruk van de 5 cent, 1863

V.J. van Hinsbergh

Stempelafdruk van de 10 cent, 1863

Stempelafdruk van de 15 cent, 1863

Museum voor Communicatie

Geschiedenis

Het museum is bij besluit van 18 mei 1929 als stichting **'Het Nederlands Postmuseum'** opgericht.
De omvangrijke postwaardenverzameling van **Pieter Waller** vormde de basis van de collectie.
In 1989 is er een naamswijziging **: Postmuseum wordt PTT museum**.
Tot 1998 wordt het museum in stand gehouden door het staatsbedrijf PTT en haar opvolgers.
In 1998 wordt het museum verzelfstandigd en vanaf 1999 **:** *Museum voor Communicatie*

ZEESTRAAT 82 – 2518AD DEN HAAG

T : 0703307500 - E : info@muscom.nl - W : www.muscom.nl

Kattebelletje

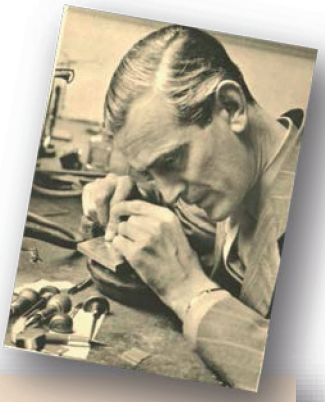

Het is jammer dat de combinatie ontwerper-graveur, in ons land, practisch is uitgestorven. Óf de ontwerper kan niet graveren, soms ook nauwelijks tekenen, óf de vakgraveur kan niet ontwerpen.

En soms heb ik het gevoel dat er postzegels worden gemaakt door lieden die geen raad weten met beheersen.

Sem Hartz November 1982

Foto's Joh. Enschedé & Zn.

AFDEELING
POSTERIJEN.

N°. 86.

NOTA. De afdeeling, de datum en het nommer dezer, zullen, bij de aanhaling, naauwkeurig behooren te worden uitgedrukt.

(Circulaire n°. 623.)

EXTRACT UIT HET REGISTER DER RESOLUTIEN VAN DEN MINISTER VAN FINANCIEN.

's Gravenhage, den 13den Mei 1864.

Invoering van een nieuw model van Postzegels.

DE MINISTER,

Heeft goedgevonden en verstaan:

Art. 1.

Invoering van een nieuw model van Postzegels.

De Ambtenaren worden verwittigd dat er een nieuw model van Postzegels is vervaardigd, om, naarmate de nog aanwezige voorraad der oude zegels is verbruikt, te worden ingevoerd.

De nieuwe Postzegels zijn even als de vroegere van vijf, tien en vijftien cents. Zij dragen mede de beeldtenis des Konings, die echter naar eene geheel nieuwe gravure is genomen, en het opschrift *Postzegel*, benevens de aanduiding der geldswaarde.

Het papier waarop zij zijn gedrukt is van geene watermerken meer voorzien; terwijl voorts ieder vel 200 zegels bevat, in plaats van 100, gelijk tot dusverre.

Behalve de bovenstaande veranderingen, zijn er op de vellen, in de lengte en breedte, zooveel doorboorde randen aangebragt, als er noodig zijn om iedere zegel gemakkelijk met de hand, zonder behulp van eenig snijdend werktuig, van het vel te kunnen scheiden.

In de volgende maand zullen, ter voldoening aan de gewone aanvragen, de zegels van 10 cents volgens het nieuwe model, aan *alle kantoren* verstrekt worden; hoewel er in het begin dezer maand reeds van die zegels zijn uitgegeven: zonder dat daarvan vooraf, ten gevolge van een misverstand, behoorlijke kennisgeving aan de Ambtenaren is geschied. Daar de aanwezige voorraad van de oude Postzegels van 5 cents voor de eerstvolgende toezending niet toereikend is, zullen mede bij die gelegenheid *sommige Kantoren* de nieuwe zegels van dat bedrag ontvangen. De nieuwe zegels van 15 cents zullen waarschijnlijk eerst tegen de maand October in gebruik behoeven te komen.

De Directeuren geven geene nieuwe Postzegels uit, vóór dat de zegels naar het oude model, ten hunnen Kantore voorhanden, geheel zijn verbruikt.

Art. 2.

Correspondentie met Turkije over Duitschland.

De loop der posten naar *Constantinopel* over *Duitschland* is, gedurende den tijd dat de stoomvaart op den *Donau* gedurende dit jaar in werking blijft, op de navolgende wijze geregeld:

1°. Langs den weg van *Weenen*, *Temesvar*, *Baziasch*, *Czernavoda* en *Küstendsche*.

Vertrek uit *Amsterdam* elke *Woensdag* en *Zaturdag* met den middagtrein.
Van *Weenen* elke *Vrijdag* en *Maandag* te 2 uren 30 minuten des avonds.
Te *Constantinopel* elke *Dingsdag* en *Vrijdag* daaraanvolgende te 8 ure des morgens.

Art. 2 **Gaat geheel over de loop der porten naar Constantinopel over Duitsland** !

Bijvoegsel Staatsblad No 123

Resolutie van den Minister van Financiën, van den 13den Mei 1864, Afd. Post No 86, houdende vaststelling en invoering van een nieuw model van postzegels en bepaling.

's-Gravenhage, den 13den Mei 1864

De Minister, Heeft goedgevonden en verstaan :

Art. 1. De Ambtenaren worden verwittigd dat er een nieuw model postzegels is vervaardigd, om naarmate de nog aanwezige voorraad der oude Postzegels is verbruikt, te worden ingevoerd. De nieuwe Postzegels zijn even als de vroegere van vijf, tien en vijftien cents. Zij dragen, mede des Konings beeldtenis, die echter naar eene geheel nieuwe gravure is genomen, met het opschrift Postzegel der geldswaarde. Het papier waarop zij zijn gedrukt is van geene watermerk voorzien ; terwijl voorts ieder vel 200 Postzegels bevat, in plaats van 100 , gelijk tot dusverre. Behalve de bovenstaande veranderingen, zijn er op de vellen, in de lengte en breedte, zooveel doorboorde randen aangebragt, als er noodig zijn om iedere Postzegel gemakkelijk met de hand, zonder de hulp van eenig snijdend werktuig, van het vel te kunnen scheiden. In den volgende maand zullen ter voldoening aan de gewone aanvragen, de Postzegels van 10 cents volgens het nieuwe model, aan alle Postkantoren verstrekt worden ; hoewel er in de beginne dezer maand reeds Postzegels van die nieuwe zijn uitgegeven, zonder dat daarvan vooraf, ten gevolge van de een misverstand, behoorlijke kennisgeving aan de Ambtenaren is geschied. Daar de aanwezige voorraad van oude Postzegels van 5 cents voor de eerstvolgende toezending niet toereikend is, zullen mede bij die gelegenheid sommige Postkantoren de nieuwe Postzegels van dat bedrag ontvangen. De nieuwe Postzegels van 15 cents zullen waarschijnlijk eerst tegen de maand Oktober in gebruik behoeven te komen. De Directeuren geven geen nieuwe Postzegels uit, vóór dat de zegels naar het oude model, ten hunnen Kantore voor handen, geheel zijn verbruikt.

Accordeert met voorz. Register,
De Secretaris – Generaal Van Hoytema

In mei 1864 werden bij enkele Postkantoren in Nederland het nieuwe model zegel van 10 cent afgegeven en in juni 1864 werden deze vrij algemeen over heel Nederland verstrekt.
De 5 cent zegels verschenen in juli 1864. De 15 cent werd eind 1864 geleidelijk in gebruik genomen.

Einde der geldigheid **31 Oktober 1879**

========== Proeven met vernietigingsstempels ==========

Collectie Museum voor Communicatie Den Haag

▰▰▰ Op 11 oktober 1864 schrijft de Minister van Financiën aan het Munt Collegie te Utrecht ▰▰▰

"Het is te voorzien dat de frankering , dien ten gevolge het gebruik van Postzegels , speciaal voor brieven naar het buitenland bestemd meer en meer zal toenemen en zulks in verband met de voordelen die blijkens de in den laatsten tijd door de Nederlandsche Regering , geslotenen Post - verdragen aan de gefrankeerde boven de ongefrankeerde brieven, het bedrag van het port betreft , zijn toegekend , terwijl het te verwachten is dat bij de herziening van andere postverdragen waar- mede men zich op dit oogenblik , onledig houdt , hetzelfde beginsel worden aangenomen. -, Daar echter de porten voor brieven naar het buitenland bestemd veelal hooger zijn dan die van de zegels welke thans hier te lande in gebruik zijn , heb ik gemeend bedacht te moeten zijn op den aanmaak van postzegels van een hooger bedrag dan de thans bestaande -, . Ik geloof , dat alle behoeften in het hier bedoelde opzigt behalve de bestaande, postzegels van **20**, **25** en **50** Ct. worden vervaardigd. De bedenking of wel de vernietigingsstempel op postzegels , met zwarten inkten op gekleurd papier, duidelijk zigtbaar zoude zijn , heeft ons aanleiding gegeven , met een stempel - proeve te nemen" **!**

Van de proefvernietigingsstempels zijn er twee exemplaren door V.J. van Hinsbergh vervaardigd.

Proefstempel – 1

Proefstempel – 2

Oscar Berger-Levrault

27a

27b

Om goedkoper en sneller zegels te kunnen drukken werd door de Posterijen met Joh. Enschedé & Zn. gesproken over het drukken van een nieuwe serie postzegels in zes waarden.
Op 6 januari 1866 informeerde Joh. Enschedé bij Oscar Berger - Levrault 'een relatie in Straatsburg' die ervaring had in het ontwerpen en drukken van postzegels.
Begeleid met twee ontwerpen, schreef Oscar Berger- Levrault op 7 februari 1866 zijn aanbevelingen.

========== Proeven op gekleurd papier ==========

Missive van 22 oktober 1864 aan het Munt Collegie schrijft de Minister van Financiën

"...In de conferentie is het denkbeeld geopperd om ene proeve te nemen met het doen drukken van postzegels met zwarte inkt op gekleurd papier....."

Op 29 november 1864 antwoordt het Munt Collegie op de missive van de Minister van Financiën

"...Hebben wij, naar aanleiding van de wijders verleende machtiging, in overeenstemming met den Heer van den Wall Bake, proeven doen nemen van zwarte inkt op gekleurd papier, die in de n handel voorkomen, van elke welker soorten hiernevens een vel wordt overlegd....."

Lichtblauw papier
Donkerblauw papier
Groen papier
Grijsgeel papier
Geel papier

Volledige documenten in – PDF op CDR

Ongetand PC 24 a t/m **24 j**

Getand PC 25 a t/m **25 l**

Lichtgrijs papier
Grijs papier
Lichtroze papier
Oranjebruin papier
Grijsbruin papier

De proeven komen zowel ongetand, als getand voor

Utrecht Adieu !

========== Algemeen Muntverslag over 1866 ==========

---------- Citaat ----------

Bij Koninklijk besluit van den 1e sten September 1866, no 75, is bepaald, dat de vervaardiging van postzegels, welke bij Koninklijk besluit van den 26e sten Juni 1851, no 53, onder toezigt van het Munt College was gesteld, na 1 October 1866 zal plaats vinden bij 'fa. Joh. Enschedé en Zonen' te Haarlem. Dien ten gevolge is het Munt Collegie op gemeld tijdstip ontheven geworden van alle bemoeijingen inzake de Postzegelfabricatie en heeft al gemelde fabricatie betrekkende voorwerpen afgegeven.

Het Muntcollege,
(geteekend) A. Baron Calcoen
. L.C. Hora Siccama
. A.W.G. van Riemsdijk

Volledig document in - PDF op CDR

Per trekschuit vervoerd en aan het Departement van Financiën te Den Haag afgegeven :

Postzegelplaten á 200 postzegels
Proefplaat
Stempelblokjes 'Buste zonder kleding'
Stempelblokjes 'Buste met kleding'
Walzen 'zonder waardeninschrift'
Walzen 'Buste met kleding'
Controlestempel 'tot waarmerking van het papier' **PZ**

Goedgekeurd :
's Gravenhage den 4e October 1866 no 91 De Minister van Financiën
(geteekend) R.J. Schimmelpennick

De groei van het postwezen dwong inmiddels tot het treffen van voorzieningen inzake een uitgebreide en verhoogde postzegelproductie. Een ruimere locatie werd dus in de eerste plaats een grote vereiste. Om dit doel te bereiken werd door het Collegie van ’s Rijks Munt gedacht aan uitbreiding doormiddel van aankoop van enkele belendende panden. De hoge aankoopprijs, die voor deze panden zou moeten worden betaald, alsmede de kosten van verbouwing in aanmerking genomen, heeft de Minister van Financiën doen besluiten om de gehele postzegelproductie naar ‘s Gravenhage te verplaatsen.

Tegeltableau aan de voorgevel

Na overleg werd gedacht aan realisatie van een nieuwe fabriek in de achtertuin van de Landsdrukkerij. Bij behandeling in de Tweede Kamer op 13 december 1865 werd de nieuwe eventuele locatie voor de postzegelfabricatie uitvoerig besproken. Mr. A. van Nierop waarschuwde tegen het bouwen van een eigen drukkerij in de achtertuin van de Landsdrukkerij. Deze afgevaardigde meende dat de Regering nog minder fabrikant dan koopman moet zijn en ze ook de uitvoering der postzegels moest overlaten aan de particuliere concurrentie. Het doodvonnis over de Utrechtse postzegelfabricatie was geveld !
Het Collegie van ’s Rijks Munt luidde de Utrechtse druk uit door de mededeling in het Muntverslag van 1866 ‘Bij koninklijk besluit van den 1e September 1866’ is bepaald, dat de vervaardiging van postzegels na 1 oktober zal plaatsvinden in de drukkerij van de firma Joh. Enschedé & Zn. te Haarlem.
Dien ten gevolge is het Collegie van ’s Rijksmunt op gemeld tijdstip ontheven van verdere activiteiten in zake der postzegelfabricatie en heeft, het al de tot gemelde betrekking hebbende voorwerpen, aan het Departement van Financiën afgegeven.
Zeker is echter, dat in 1866 ook materiaal in de werkplaatsen van ’s Rijks Munt zijn achtergebleven.

In 1895 waren nog een staalblokstempel met een zegelontwerp en een drukplaat van de 10 cent plaat IV der eerste emissie 1852 aanwezig. Tijdens opruimingswerkzaamheden werden deze versleten drukplaten verkocht aan de plaatselijke smid Th. Verminnen onder voorwaarde dat de drukplaten uitsluitend werden gebruikt ter vervaardiging van beitels. De heer Joh. Moesman, Lithograaf en drukker van beroep, wist de smid zover te krijgen dat hij de vanuit het archief opgeruimde drukplaten kon aankopen en ging van deze drukplaten weer afdrukken vervaardigen en bood deze aan voor de toen forse prijs van 75 cent per stuk !

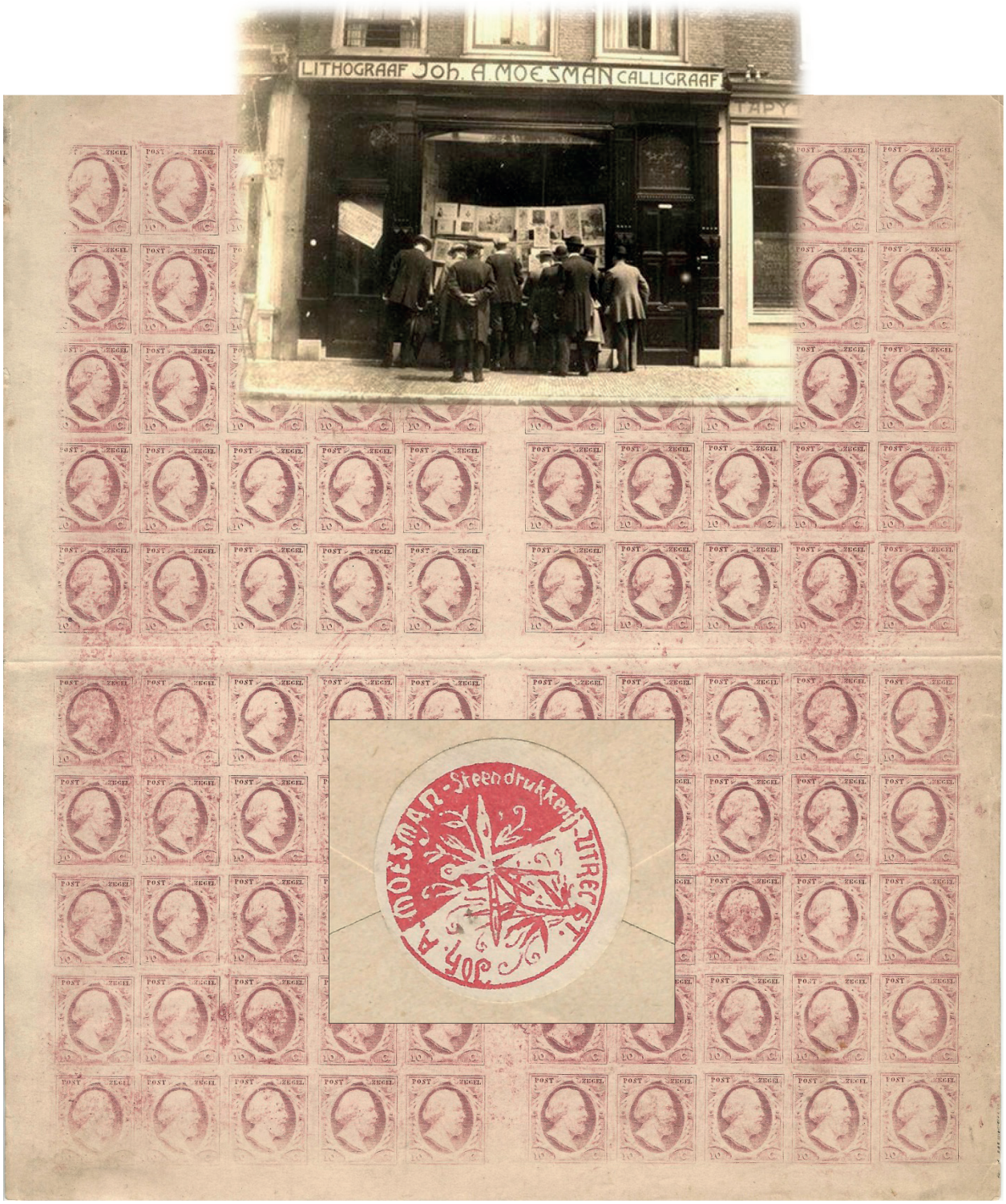

Door Joh. Moesman vervaardigde afdruk van de 10 cent emissie 1852 plaat IV in de gekozen kleur

Fantasie :

Lithograaf, Drukker en tevens Filatelist Joh. A. Moesman was ook in ander opzicht een vindingrijk man. Vanaf 1891 verzond hij aan zijn vader, bekenden, en het eigen adres poststukken, gefrankeerd met Nederlandse postzegels waarop hij het cijfer 'in diverse' van een andere postzegel had in gemonteerd.

½ Cent in 3

2 Cent in 3

Kopstaande 2

Vroegst bekende verzonden poststuk met maakwerk van Moesman (1891)

Duo montage

Herdrukken :

De herdrukken werden vervaardigd in de steendrukkerij van Joh. A. Moesman Neude 7 te Utrecht (1895) De heer Joh. A. Moesman heeft tussen 4 en 6 Januari 1896 enkele brieven voorzien van deze herdrukken naar zijn vader en zichzelf verzonden. **Deze poststukken zijn dus uiterst zeldzaam te noemen !**

Welkom in Haarlem

========== Koninklijk Besluit 1 september 1866 ==========

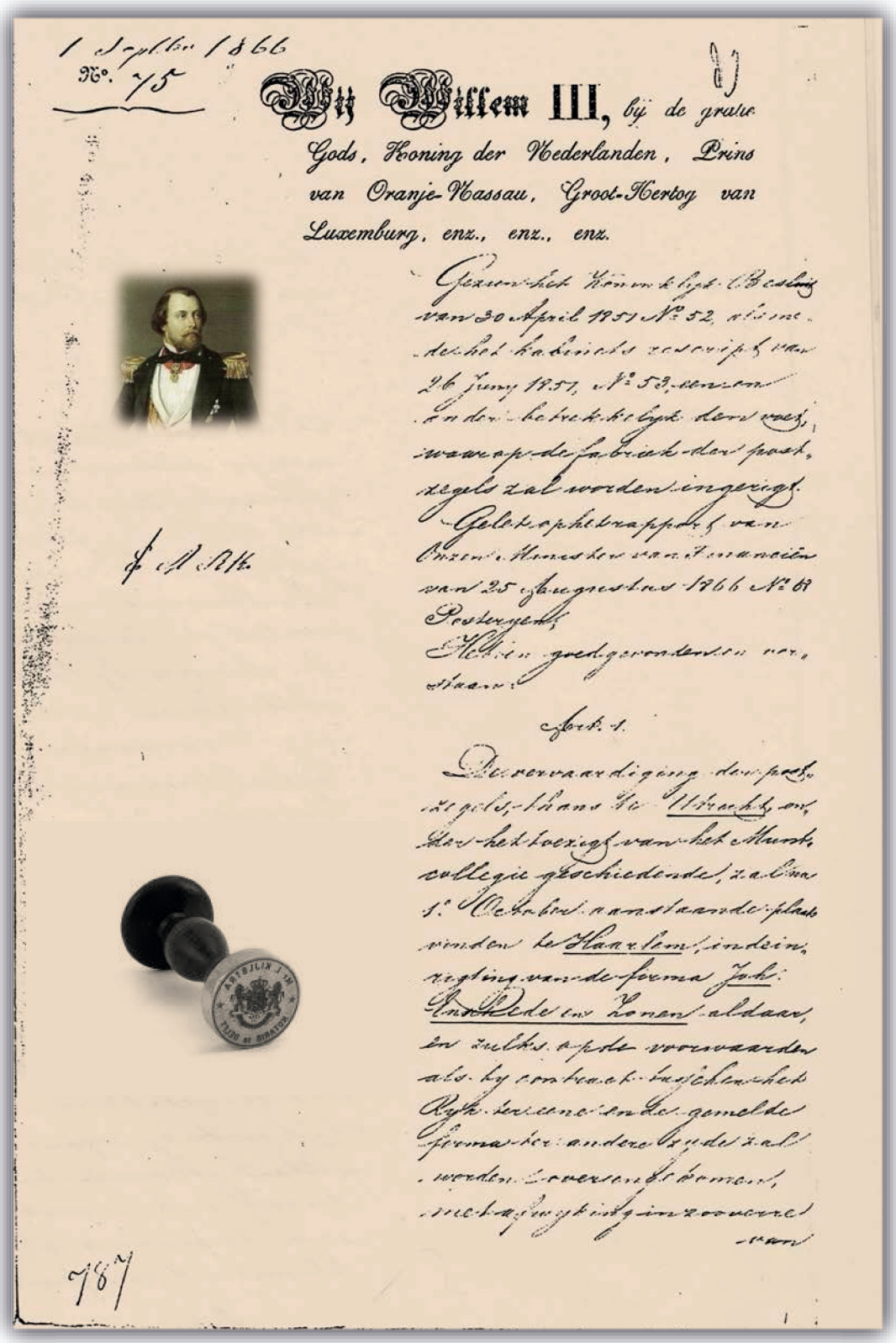

1 Septbr 1866
No. 75

Wij Willem III, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, Groot-Hertog van Luxemburg, enz., enz., enz.

Gezien het Koninklijk Besluit van 30 April 1851 No. 52, als mede het kabinets rescript van 26 Juny 1851, No. 53, een en ander betrekkelijk den voet, waarop de fabriek der postzegels zal worden ingerigt.

Gelet op het rapport van Onzen Minister van Financiën van 25 Augustus 1866 No. 69 Posterijen;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Art. 1.

De vervaardiging der postzegels, thans te Utrecht, onder het toezigt van het Muntcollegie geschiedende, zal na 1e October aanstaande plaats vinden te Haarlem, in de inrigting van de firma Joh. Enschede en Zonen aldaar, en zulks op de voorwaarden als bij contract tusschen het Rijk ter eene en de gemelde firma ter andere zijde zal worden overeengekomen, met afwijking in zooverre van

787

========== Ondertekening ==========

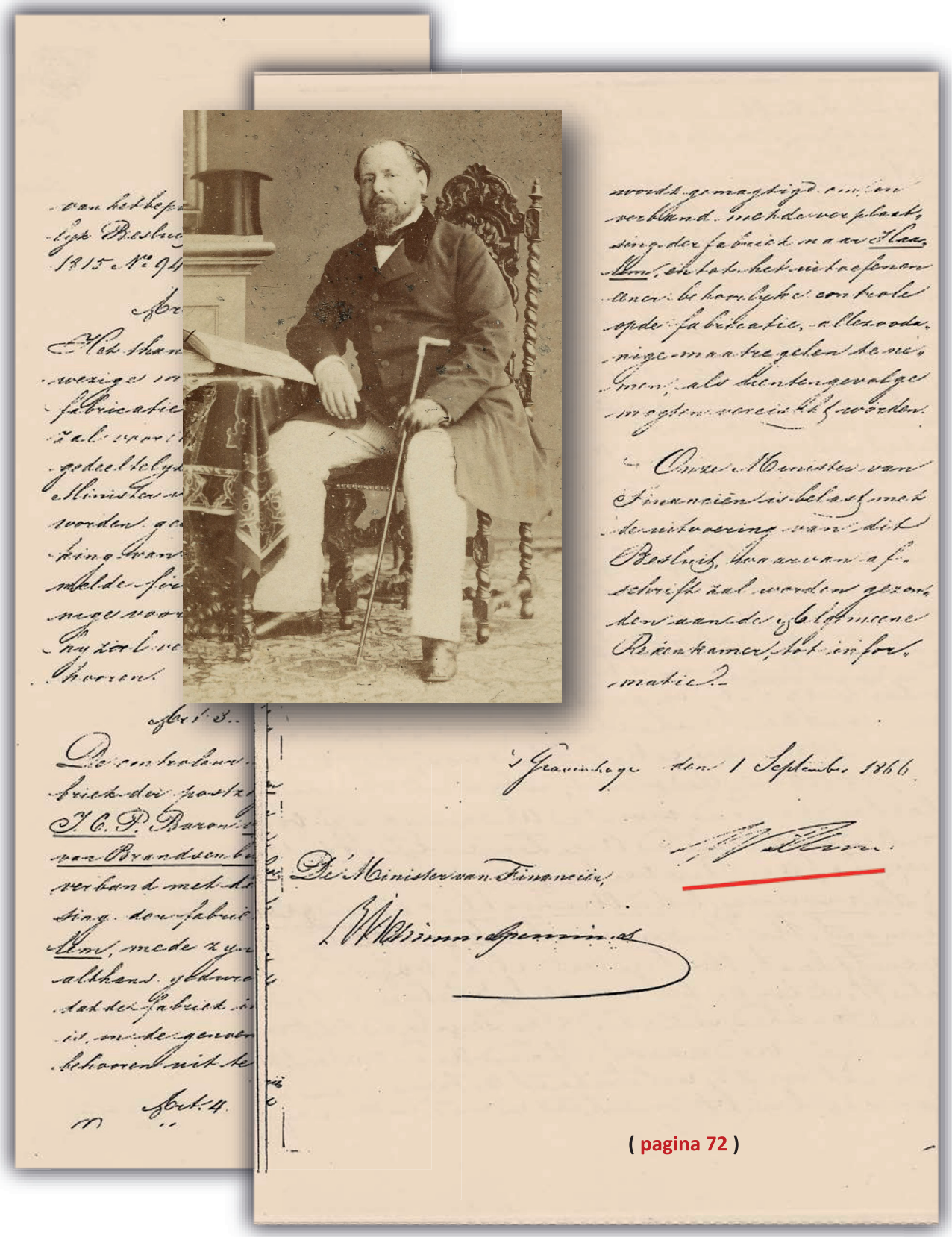

Archief Koninklijkhuis Den Haag

(pagina 72)

==========

September 1866

No 75 **Wij Willem III, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, Groot-Hertog van Luxemburg, enz., enz., enz.**

Gezien het Koninklijk Besluit van 30 April 1851 no. 52, alsmede het Kabinet rescript van 26 Juni 1851 no. 53, een en ander betrekkelijk den voet waarop de fabriek der postzegels zal worden ingerigt;
Gelet op het rapport van Onzen Minister van Financiën van 25 Augustus 1866 no. 67 Posterijen;
Hebben goedgevonden en verstaan;

Art. 1
De vervaardiging der postzegels, thans te Utrecht, onder het toezigt van het Munt Collegie geschied, zal na 1e October aanstaande plaats vinden te Haarlem, in de inrigting van de firma Joh. Enschedé Zn aldaar, en zulks op voorwaarden als bij contract tusschen het Rijk ter eenre en de gemelde firma ter andere zijde zal worden overeengekomen, afwijking in zoverre van Besluit 11 November 1815 no 94

Art. 2
Het thans te Utrecht aanwezige materieel voor de fabricatie der postzegels, zal voorloopig geheel of gedeeltelijk door onzen Minister van Financiën gesteld ter beschikking van de bij art. 1 vermelde fa. , op zoodanige voorwaarden als hij zal vermeenen te behooren.

Art. 3
De Controleur van de fabriek der postzegels Mr. I.C.P. Baron van Heeckeren van Brandsenburg zal in verband met de verplaatsing der fabriek naar Haarlem, mede zijne functiën , althans gedurende den tijd dat de fabriek in werking is in de genoemde plaats behooren uit te oefenen.

Art. 4
Onze Minister van Financiën wordt gemagtigd, om, in verband met de verplaatsing der fabriek naar Haarlem, en tot het uitoefenen eener behoorlijke controle op de fabricatie alle zoodanige maatregel te nemen, dientengevolge mogten vereischt worden. Onzen Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit waarvan afschrift worden gezonden naar de algemeene Rekenkamer.

's Gravenhage den 1 September 1866

(geteekend) Willem
De Minister van Financiën
R.I. Schimmelpennick
De Secretaris-Generaal van het Ministerie van Financiën
W.G. van Hoytema

POSTZEGELS 1866

NEDERLAND

Alvorens Joh. Enschedé in november 1866 met het drukken van de postzegelvellen begon, werden eerst een aantal verschillende 'oefen' proefdrukken vervaardigd. (PC 26 a t/m 26 g)

PLAATDRUK

Kleurproeven, getrokken door Joh. Enschedé & Zonen te Haarlem van platen, overgenomen van 's Rijks munt, November 1866

ONTWERP:	J.W. Kaiser
GRAVURE VAN BEELD EN KRANS:	J.W. Kaiser
GRAVURE VAN CYFERS EN LETTERS:	V.J. van Hinsbergh

Collectie Museum voor Communicatie

Utrechtse of Haarlemse druk ?

Het verschil tussen beide drukken is zelfs voor ervaren filatelisten vaak moeilijk te beoordelen. De verschillende kleurnuances, papiersoorten en het gebruik van een UV-lamp kunnen als hulp dienen Over waarnemingen van het menselijk oog valt niet te discussiëren. Dus men ziet het, of men ziet het niet ! Verzamelaars konden nooit met honderd procent zekerheid vaststellen of zegels van de tweede emissie afkomstig van de Utrechtse of Haarlemse drukpers kwamen. De bekende filatelist **Hans J.M. Caarls** maakte daaraan een einde dankzij de röntgenmethode, **die het feilloos aangeeft !**

Papier : Het verschil tussen het zacht vezelachtige papier van de Utrechtse druk en het wat steviger papier van de Haarlemse druk kan een aanwijzing zijn. **Beide drukken zonder watermerk !**

5 cent Plaat I	**Utrechtse druk :**	**kobaltblauw – blauw – lichtblauw**
	Haarlemse druk :	**indigoblauw – indigogrijs**
5 cent Plaat II	**Utrechtse druk :**	**blauw – lichtblauw – groenblauw nuance – helderblauw**
	Haarlemse druk :	**indigoblauw**
10 cent Plaat I	**Utrechtse druk :**	**rozerood – lichtrood – rood – roze – vaalroze**
	Haarlemse druk :	**wijnrood – lichtwijnrood**
15 cent Plaat I	**Utrechtse druk :**	**oranje – lichtoranje**
	Haarlemse druk :	**geeloranje – lichtgeeloranje**

UV–Licht	Utrechtse druk	Haarlemse druk
5 cent	groenblauw	violetblauw
10 cent	geelbruin	roodbruin
15 cent	donkerbruin	lichtbruin

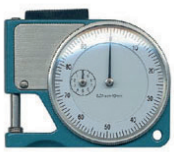

Papierdiktemeter : (pagina 76)

Ongeschikt voor onderscheiden van druk !

Utrecht **Haarlem**

Röntgen methode **H.J.M.Caarls**

’s Rijks Munt Utrecht

Joh. Enschedé & Zn. Haarlem

Vervolg

Helaas is het onmogelijk om **beknopt** alle aspecten van onderlinge verschillen tussen afdrukken vanuit 'Utrecht of Haarlem' afkomstig, uitvoerig te beschrijven. Denk aan de vele onderlinge verschillen van gebruikte materialen, zoals papiersoorten, het aanmengen van kleuren en het aanmaken van gom.
Er is in het verleden nog nooit een gespecialiseerde publicatie over dit belangrijke thema verschenen.
De filatelisten **G.J.J.M. van Hussen, Dr. A. Louis en Dr. P.J. van Mullem** werkte samen aan een nieuw boekwerk.
Helaas is er door verschillende oorzaken aan realisatie van dit project een voortijdig einde gekomen.

Mogelijk, dat dit in de toekomst nog eens kan geschieden door gespecialiseerde filatelisten !

Filatelisten **' vooral gespecialiseerde '** stellen zich de vraag : Heeft de in Haarlem gevestigde drukkerij van Joh. Enschedé & Zn. de nog ongebruikte materialen, zoals papier, verfstoffen en gom vanuit de in Utrecht gevestigde drukkerij van 's Rijks Munt overgenomen ? Bij navraag, is de huidige Directie in Haarlem stellig van mening, ... **Uitgesloten !** De drukkerij heeft in de gehele wereld naam gemaakt, met hoogwaardig drukken van geldswaardige documenten en zal nimmer bereid geweest zijn om op en met andere nog onbekende materialen, de postzegelfabricage vanaf eind 1866 te produceren. **Punt uit !**

Utrecht of Haarlem ?

Papier :

Het door verschillende leveranciers aangeleverde papier is voor zegels afkomstig vanuit de Utrechtse druk, tussen de vingers ingeklemd voelbaar zacht, onder een Microscoop is er een sterk vezelachtige structuur waarneembaar. De kenmerken van zegels afkomstig vanuit de Haarlemse druk, is tussen de vingers ingeklemd, een voelbaar glad en steviger papier te herkennen. Met behulp van een 'digitale' papierdiktemeter komen we zegels, zowel vanuit Utrecht als Haarlem afkomstig, met kenmerken als dun tot vrij dik tegen. Papierdikte geeft dus geen kenmerk van verschil voor onderscheiding van druk.

Kleur en Tint :

Het verschil tussen de Utrechtse of Haarlemse drukken is uiteraard in verband met het bovenstaande moeilijk : de zegels zijn allemaal op het **'door verschillende leveranciers ! '** aangeleverde machinale papier, van dezelfde platen gedrukt en zijn met dezelfde perforatiekam geperforeerd. Een verschil van gebruikte aardverven en kleurenpalet maakt het mogelijk de Utrechtse en Haarlemse tinten te scheiden. Dit is in theorie juist, maar in de praktijk is het vaak voor **'vooral nog onervaren'** filatelisten een ander verhaal. Helaas werd zowel in Utrecht als Haarlem niet altijd met een schonen drukplaat geproduceerd. Werkdruk en gebrek aan benodigde tijd voor het behalen van de gewenste kwaliteit, waren meestal de oorzaak van de grote verschillen in kleurnuances. Beide drukkerijen leverde zowel keurig verzorgd, als minder goed verzorgd drukwerk af. Het gebruik van een UV-lamp kan enige houvast geven, maar hulp van UV-licht **(pagina 74)** levert vaak door verbleking, vuil, enz., een onzuiver kleurenbeeld op.

Perforatie :

Zowel in de Utrechtse als Haarlemse drukkerij is van dezelfde perforatiemachine gebruik gemaakt. De kwaliteit van de perforatiegaten kan een aanwijzing zijn. Het in Utrecht gebruikte zacht vezelachtige papier is vaak de oorzaak, dat de omtrek van de perforatiegaten onduidelijk overkomt. In de Haarlemse drukkerij heeft men lange tijd geperforeerd met te bot geworden perforatiepennen, met als resultaat, dat de gaten in het bedrukte papier minder scherp overkomen en de uit gestanste gaten blijven hangen.
(pagina 133)

Voorbeeld van verschil in aangemaakte kleur per drukgang

Eerste Utrechtse drukgang uit 1864

Tweede Utrechtse drukgang uit 1865

Eerste Utrechtse drukgang uit 1864 - Vouwbrief 25 juni 1864

Tweede Utrechtse drukgang uit 1865 - Briefomslag 14 april 1865

=== Geheime Preparaat van Joseph Vürtheim ===

Joseph Vürtheim (Kleef 1808 - 1900) was een Duits - Nederlands Lithograaf. Vürtheim ontving zijn opleiding van Alois Senefelder, de uitvinder van de lithografie en steendruk 'chemische drukmethode'. Hij was evenals zijn vader, voor de handel bestemd, maar voelde meer voor tekenen en het drukkersvak. In 1840 vestigde hij zich in Utrecht, waar hij op 1 december in het huwelijk trad met Johanna Vos . Na de geboorte van zijn zoon Julius in 1842, vestigde hij zich als Lithograaf - Steendrukker in Rotterdam. Omstreeks 1847 begon hij met het zoeken naar middelen, welke tot het ontdekken van vervalsingen of nabootsing van geldpapier, documenten en andere stukken van waarde zouden kunnen leiden.
Zijn uitvinding wekte de belangstelling van de toenmalige Minister van Financiën Mr. van Bosse, die het preparaat tot beveiliging van geldswaardige papieren vanaf december 1850 en onder leiding van Joseph Vürtheim bij de Nederlandse Bank, evenals de firma Joh. Enschedé & Zn. te Haarlem 'speciaal drukker van alle Nederlandse geldpapieren' heeft laten toepassen.
Omstreeks 1859 trad hij toe in het **Gilde Geldswaardig** van Joh. Enschedé & Zn., waarin hij als Ontwerper en als Graveur - Lithograaf van postzegels en bankbiljetten grote bekendheid verwierf.

Utrechtsedruk

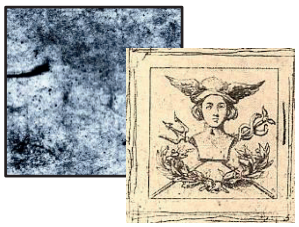

Mercuriuskopje

Röntgenfoto's Emissie 1864

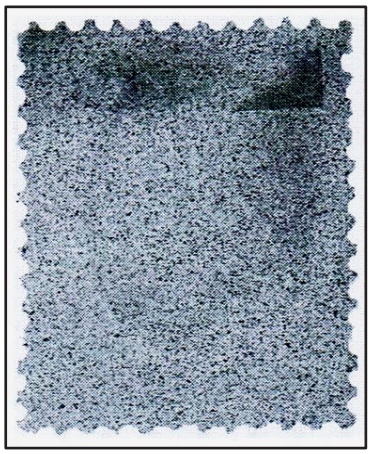

Haarlemsedruk

Gravure en het geheim van het Mercuriuskopje

Alom wordt aangenomen dat omstreeks 1852 deze afbeelding was bedoeld als voorontwerp voor het invoeren van de eerste Nederlandse postzegels. Niets is echter minder waar !
Documenten geven aan dat de gravure uitsluitend als proef is gebruikt ter beveiliging van bankbiljetten.
Op 9 april 1853 ontving Jonkheer Mr. J. Iddekinge ' lid van de Staatsraad ' een verzoek van de Secretaris - Generaal van het Ministerie van Financiën, om 10 vellen Velijnpapier te bestellen bij Joh. Enschedé & Zn. voorzien van het beveiligings preparaat van Joseph Vürtheim.

Missieve 9 April 1853 van Jonkheer J. van Iddinge aan de Heer Joh. Enschedé te Haarlem

"....Ingevolge eene bij mij uit 's Gravenhage ingekomen aanvrage heb ik de eer Ued te verzoeken om eenige vellen gewoon goed velijnpapier met de stof van Vürtheim te doen prepareren en aan het adres van den Secretaris Generaal van het Ministerie van Financiën te willen zenden. Daar zulks dienen moet om aan een buitenlandsch verzoek te voldoen zal mij verpligten de verzendig te bespoedigen. .."
Uwe Dienaar,
Jonkheer Mr. J. Iddekinge

Missieve 12 April 1853 van Joh. Enschedé aan Jonkheer J. van Iddinge te Amsterdam

"……Wij hebben de eer Ued kennis te geven dat wij heden volgens Uwe order de dato 9 dezer aan den Heer Secretaris Generaal van het Ministerie van Financiën hebben gezonden tien vellen velijnpapier geprepareerd met de verwstof van den Heer Vürtheim.. Om aan Uwe order te kunnen voldoen hebben wij gebruik moeten maken van de weinige verwstof welke nog in het deksel van den blikken voor den handen was., daar de verw zoo als wij die eens hadden leeg en grooten ten delen verbruikt is……"
Uwer antwoord op onze missieve tegemoet ziende,
Hoogachting, Joh. Enschedé & Zn. Haarlem

Missieve 13 April 1853 van Secretaris Generaal van Financiën aan Joh. Enschedé te Haarlem

"….Ik heb de eer UWelEd den goeden ontvangst te berichten, van den tien vellen velijnpapier, bij WelEd schrijven van gisteren, en welke met de stof, door den Heer Vürtheim uitgevonden, zijn bereid.
Uwer Dienaar,
W.G. van Hoytema 's Gravenhage

1852

2 delen zuivere standolie
1 deel breemser-wit
1 deel genna zuivere olie
1 kwantum magnesia

1859

15 gram lood zinkwit
6 gram lood magnesia
16 delen standolie
3 delen lijnolie
2 delen lood copal vernis
1 deel ricinusolie
11 druppels zuivere benzine

1868

11½ deel zink-wit
3½ deel lood magnesia
12 delen lood & lijnolie
2 delen papaverolie
1 deel loodricinusolie
6 druppels zuivere benzine
8 druppels terpentijn

Vorenstaande samenvatting vormde de sleutel om de proefafdruk eens nader te onderzoeken teneinde na te gaan of het preparaat van Vürtheim, al of niet aanwezig en of er Velijnpapier was gebruikt.
De afgebeelde Röntgenfoto's bevestigen de aanwezigheid van metaaldeeltjes die uitsluitend in Joseph Vürtheim 's preparaat samenstellingen van 1852 / 1859 en 1868 voorkomen.

Wetenschappelijk onderzoek H.J.M. Caarls Blaricum – Dr. H.M.M. van Hugten Hilversum

Haarlem, 10 Maart 1866.

17/21.

Hoog Edel Gestrenge Heer

Volgens het verl. maandag met U.H.E.G. besprokene, hebben wij de eer, U.H.E.G. de opgaaf te doen toekomen van de prijzen, waarvoor wij bereid zijn, de voor het Rijk benoodigde Postzegels te drukken:

Duizend postzegels, gedrukt op vijf vellen papier, met eene enkele kleur, zonder onderdruk, acht centen
Dezelfde met een onderdruk, ... elf centen.

Duizend postzegels met twee verschillend gekleurde, in elkander sluitende figuren, zonder onderdruk, ... dertien centen.

Bij het aanwenden van het (ook bij de bank- en muntbiljetten gebezigde) preparaat, 't welk eene beveiliging oplevert tegen nabootsing door middel van den steendruk, worden de bovenstaande prijzen verhoogd met vijf centen per duizend stuks postzegels.

Den Heer Hoofd-directeur der Posterijen
te
's Gravenhage.

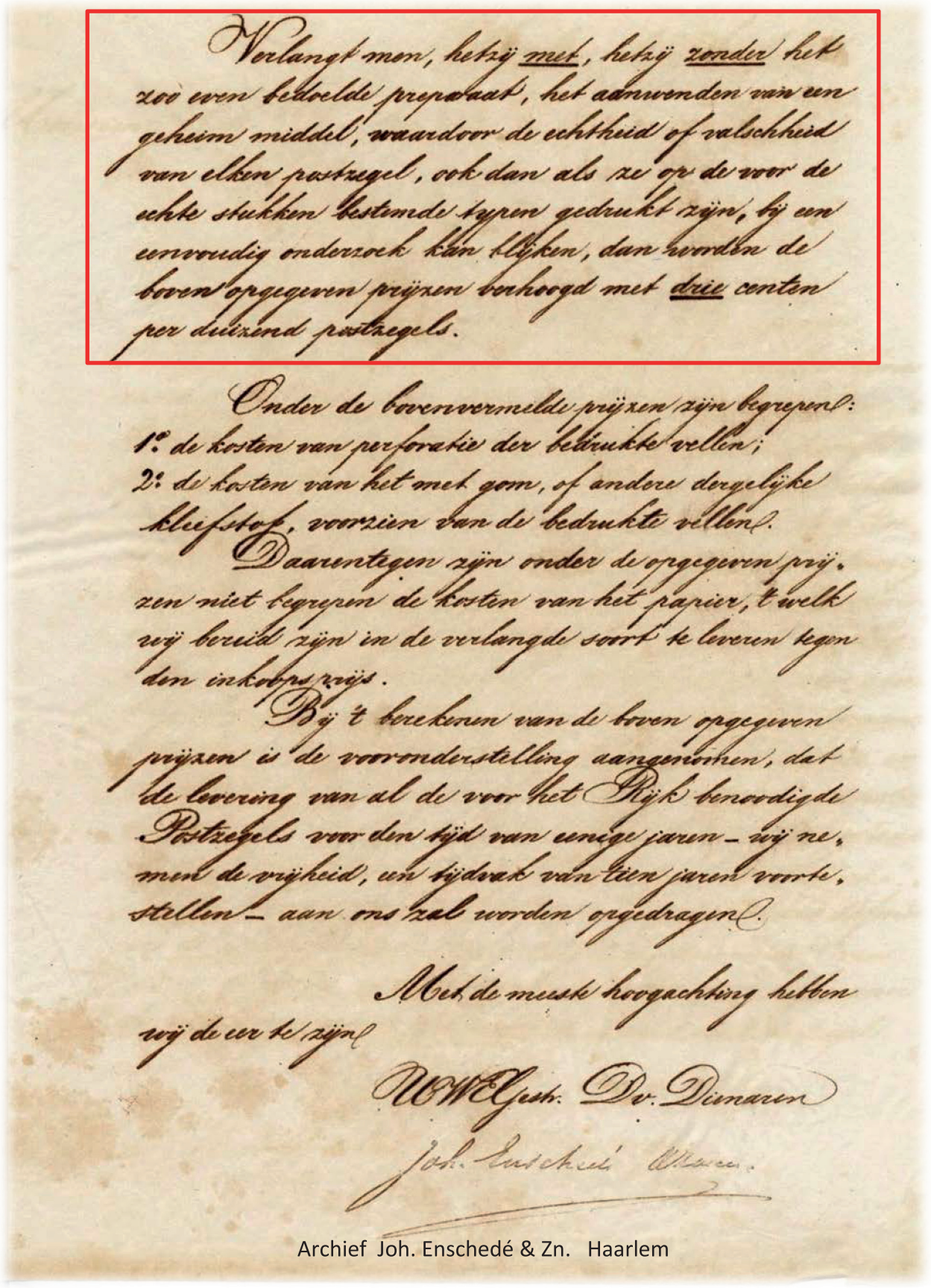

Verlangt men, hetzij met, hetzij zonder het zoo even bedoelde preparaat, het aanwenden van een geheim middel, waardoor de echtheid of valschheid van elken postzegel, ook dan als ze op de voor de echte stukken bestemde typen gedrukt zijn, bij een eenvoudig onderzoek kan blijken, dan worden de boven opgegeven prijzen verhoogd met drie centen per duizend postzegels.

Onder de bovenvermelde prijzen zijn begrepen:
1°. de kosten van perforatie der bedrukte vellen;
2°. de kosten van het met gom, of andere dergelijke kleefstof, voorzien van de bedrukte vellen.

Daarentegen zijn onder de opgegeven prijzen niet begrepen de kosten van het papier, hetwelk wij bereid zijn in de verlangde soort te leveren tegen den inkoopsprijs.

Bij 't berekenen van de boven opgegeven prijzen is de vooronderstelling aangenomen, dat de levering van al de voor het Rijk benoodigde Postzegels voor den tijd van eenige jaren – wij nemen de vrijheid, een tijdruk van tien jaren voorte stellen – aan ons zal worden opgedragen.

Met de meeste hoogachting hebben wij de eer te zijn

UWEGestr. Dr. Dienaren

Joh. Enschedé Zonen.

Archief Joh. Enschedé & Zn. Haarlem

Historie Joh. Enschedé & Zn.

Op 21 juni 1703 trad Izaak Enschedé toe tot het gilde van boekdrukkers in Haarlem. Zijn drukkerij was al snel actief in het drukken van boeken met bijzondere lettertekens, zoals Hebreeuws, Braille, muziek en wetenschappelijke notaties. Daarvoor had hij een eigen lettergieterij, en kocht hij tevens lettergieterijen op. In 1761 kocht Johannes Enschedé enkele huizen aan het Klokhuisplein om een gedeelte, van zijn groeiende bedrijf, uit een aantal panden in en om de Grote Houtstraat daarheen over te kunnen brengen.

In 1769 drukte Joh. Enschedé obligaties voor de gemeente Haarlem, en in de jaren daarna steeds meer waardepapieren. In 1810 drukte het bedrijf voor het eerst bankbiljetten. Hadden er in 1843 nog slechts honderd vaklieden werk aan het Klokhuisplein, na 1870 liep dit aantal op tot 280 in 1899. Vanaf Oktober 1866 drukte het de emissie 1864 van de Nederlandse postzegels. In de 20e eeuw werkte men samen met de Staatsdrukkerij **SDU** 'v/h Landsdrukkerij' voor het drukken van paspoorten.
De Nederlandse bankbiljetten raakten internationaal bekend om hun beveiliging en vormgeving.
Na invoering van de Euro drukt **Joh. Enschedé & Zn.** bankbiljetten in opdracht van de Nederlandse Bank.

Bron : Archief Joh. Enschedé & Zn. / Gemeente Haarlem

's GRAVENHAGE
13
10
12-5
65

Den Heeren Joh. Enschedé en Zonen.

Haarlem.

Vouwbrief

Den Heeren Joh. Enschedé en Zonen
te Haarlem.

N 540

's Gravenhage, 13 October 1865.

N: 3412.

10/13.6

Mijne Heeren.

In een Dienstreglement voor de P
dat gedrukt moet worden, komen de hierna gene
teekens voor, die ter Landsdrukkerij niet voorha
en die ik Uwl. dus verzoek met den meesten s
gieten en ons te zenden, namelijk:

210 stuks ▪ 6 punten in het vierkant.

160 " ▬ 6 punten hoog, 18 punte

of anders gezegd: vierkanten en kwadr
drie vierkanten uit de N: 6, doch op gewone le
geschikt om mede te drukken.

Met het voldoen aan dit verzoek zult Uwl.
de Landsdrukkerij op nieuw aan U verplichten.

Met achting,

De Directeur der Algemeene
Landsdrukkerij,

C.W. Mieling.

P.S. Verzoeke uiterlijk
Maandag morgen vroeg mij
deze bestelling te zenden.

Hoofdingang Joh. Enschedé

Bestelling lettertekens Landsdrukkerij

Ondertekend, C.W. Mieling

The Royal Philatelic Society London

King George V

DE DOELSTELLINGEN VAN THE ROYAL PHILATELIC SOCIETY LONDON :

The Royal Philatelic Society London werd in 1869 als ´**The Philatelic Society**´ opgericht in Londen en is daarmee de oudste filatelistische vereniging in de wereld. De Vereniging werd 'Koninklijk' toen Z.M. Koning Edward VII dit predicaat in 1906 verleende. Dat was tien jaar nadat zijn zoon, Z.K.H. de Hertog van York, voorzitter van de vereniging was geworden. Toen de Hertog in 1910 Koning George V werd, bleef hij onze beschermheer. In 1924 verleende hij aan de Vereniging toestemming om het Koninklijk Wapen op alle briefpapier en publicaties te gebruiken.

De belangrijkste doelstellingen van de Vereniging zijn:

Het bevorderen en het aanmoedigen van en het bijdragen aan filatelistisch onderzoek en het beoefenen van de filatelie.

Informeren van de leden van de Vereniging over alle zaken die betrekking hebben op de doelstellingen door middel van bijeenkomsten, gesprekken, presentaties, lezingen, correspondentie of op andere wijze. Hulp bieden bij en het zelf verrichten van filatelistisch onderzoek. Het vastleggen van de resultaten van dat onderzoek in essays, tijdschriften, boeken, bladen of andere schriftelijke uitingen.

Het bevorderen, alleen of samen met anderen, van internationale of andere filatelistische tentoonstellingen in het Verenigd Koninkrijk of elders, het deelnemen daaraan of het helpen bij de organisatie. Het beschikbaar stellen en toekennen van prijzen, medailles of andere vormen van erkenning met betrekking tot dergelijke tentoonstellingen.
Beschikbaar stellen en toekennen geldt eveneens voor schriftelijke uitingen op het gebied van filatelie.

Het oprichten en in stand houden van een filatelistische bibliotheek. Het verwerven van collecties postzegels, ontwerpen, proeven en schetsen en alle andere zaken die van belang zijn of zijn geweest voor de doelstellingen van de Vereniging.

Wij zijn trots op onze deskundigheid en streven naar perfectie. Wij heten filatelisten uit alle lagen van de bevolking, van de meer welgestelden tot degenen met bescheiden middelen, van harte welkom. Wij hebben meer dan 2.000 leden waarvan meer dan de helft buiten het Verenigd Koninkrijk woont.
En tot op heden blijft de Vereniging in ledenaantal groeien !

The Royal Philatelic Society London

41 Devonshire Place, London W1G 6JY

Website: www.rpsl.org.uk **E-mail:** secretary@rpsl.org.uk

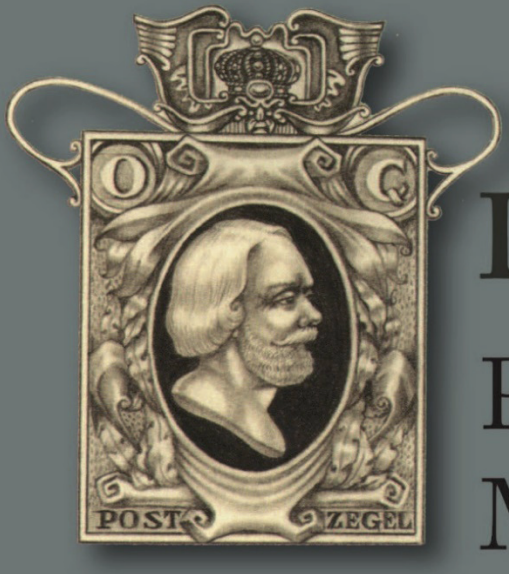

De Nederlandsche Postzegel- en Muntenveiling Weesp

Reeds 75 jaar uw partner in de filatelie en numismatiek

www.npv.nl

Nederlands grootste veilinghuis voor postzegels en munten
Gratis taxatie van uw collectie ook bij u aan huis mogelijk.
Vier maal per jaar internationale veiling met cliënten van over de hele Wereld.
Hoge opbrengsten voor topmateriaal van welk land dan ook.
Ook directe verkoop mogelijk desgewenst tegen contante betaling.

U WILT TOCH OOK DE HOOGSTE PRIJS VOOR UW KOSTBAARHEDEN!!

Leeuwenveldseweg 14a 1382LX Weesp 0294-433020 info@npv.nl

POSTZEGELVEILING

RIJNMOND

T: 010-2130986 **F:** 010-2131730 **E:** rynmond@xs4all.nl **W:** www.rynmond.com
Westewagestraat 60, 3011 AT Rotterdam / Postbus 2859 – 3000 CW Rotterdam

Enkele voordelen van onze firma :

Renteloze voorschotten tot 80% van de taxatie mogelijk.
Uitstekende verkaveling en zeer hoge opbrengsten.
Kleinschalig maar toch zeer sterk internationaal georiënteerd.
Lage commissie en hoog verkoop percentage.
Stipte uitbetaling en in overleg contant op kantoor.

There are about 600 Dutch and 100 non-Dutch philatelist (collectors and dealers) bidding at our auction every time and about 140 Dutch and 20 foreign (or Dutch not living in the Netherlands) consigning.

We sent out about 1650 catalogues in the Netherlands and 550 abroad

These are some very strong arguments in favour of consigning to our auction.

We pay on request an 80% advance on our estimates free of charge or interest.
On average our lots have a hammar price of around 100/150 Euros which is very small for an international auction.
We obtain very good prices for Asian stamps and postal history, British Commonwealth, etc..
We are among the best in the Netherlands in obtaining very good results for classic Dutch stamps and postal history, **including the issue of 1864** !

VAN DIETEN

POSTZEGELVEILINGEN BV

SINDS 1886

Al in de 19e eeuw sterk in klassiek

Wilt u ook profiteren van ons uitgebreid koperspubliek
in binnen- en buitenland,
opgebouwd in de 19e, 20e en 21e eeuw?

Uw inzending van goed materiaal is altijd welkom!
Neemt u eens vrijblijvend contact met ons op.

Van Dieten Postzegelveilingen BV

- Bakkerstraat 22, 6041 JR Roermond T: +31 (0)475 - 563 500 • F: +31(0)475 330 829
- Oranjestraat 6, 2514 JB 's-Gravenhage, T:+31(0)70 365 3817
info@vandieten.nl • www.vandieten.nl

Van Dieten Postzegelveilingen BV is onderdeel van Van Lokven Filatelie BV

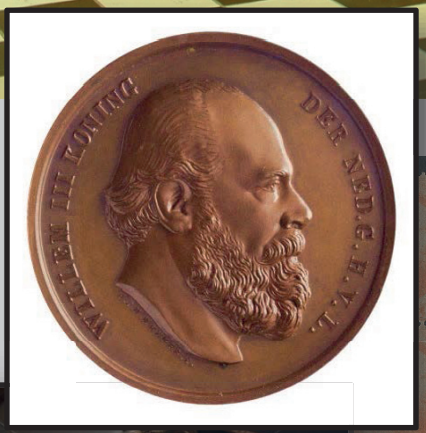

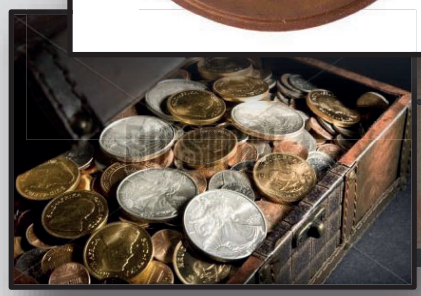

DDD Beheer heeft ‘n grootschalige voorraad die vooral klassiek is te noemen van bijna alle landen. Zie onze webshop : www.dddbeheermy.nl .
Onze voorraad is veel te groot om op de webshop te zetten, dus voor uw manco’s stuur een email dddge000@planet.nl of kom naar onze winkel Heemraadstraat 147, Scheveningen.
Wij kopen grote en kleine partijen op tegen contante betaling.

Waarom de BondsKeuringsDienst ??

De BKD is onafhankelijk.

De BKD beschikt over een kerngroep van gespecialiseerde keurmeesters, die niet alleen veel kennis hebben van het aandachtsgebied Nederland en OG, maar die bovendien expertise hebben op het gebied van druktechnieken en processen, inkten, stempels, etc., alsmede van een groot aantal buitenlandse zegels.

Elk object wordt door tenminste 4 Keurmeesters gekeurd.

De BKD beschikt over gespecialiseerde onderzoekapparatuur, een uitgebreide bibliotheek en keuringsarchief, alsmede een internationale referentieverzameling.

Naast de eigen Keurmeesters heeft de BKD een groep adviseurs die ook ingeschakeld kunnen worden bij een keuring. Eventueel kan ook bemiddeld worden bij toezending aan een buitenlands keuringsinstituut. **De kosten van een keuring zijn gering.**

Postvervoer over Land en Water

Gedurende lange tijd beschikt de Post voor het vervoer van brieven niet over eigen vervoermiddelen.
Het postvervoer wordt uitbesteed aan **Beurtvaartondernemingen** of **Postwagendiensten**.
Op veel trajecten sluiten Postmeesters contracten voor het vervoer van brieven in gesloten postzakken.
De Beurtvaartdiensten kunnen goed concurreren met de Postwagendiensten.
Varen in een trekschuit is veel gerieflijker dan het rijden in een Diligence over onbestrate wegen.
Reizen in een door paarden getrokken wagen betekende dat men flink door elkaar geschud werd en zeker bij een lange reis, geradbraakt aankwam.
Tot eind van de 19e eeuw waren wegen voornamelijk karrensporen.

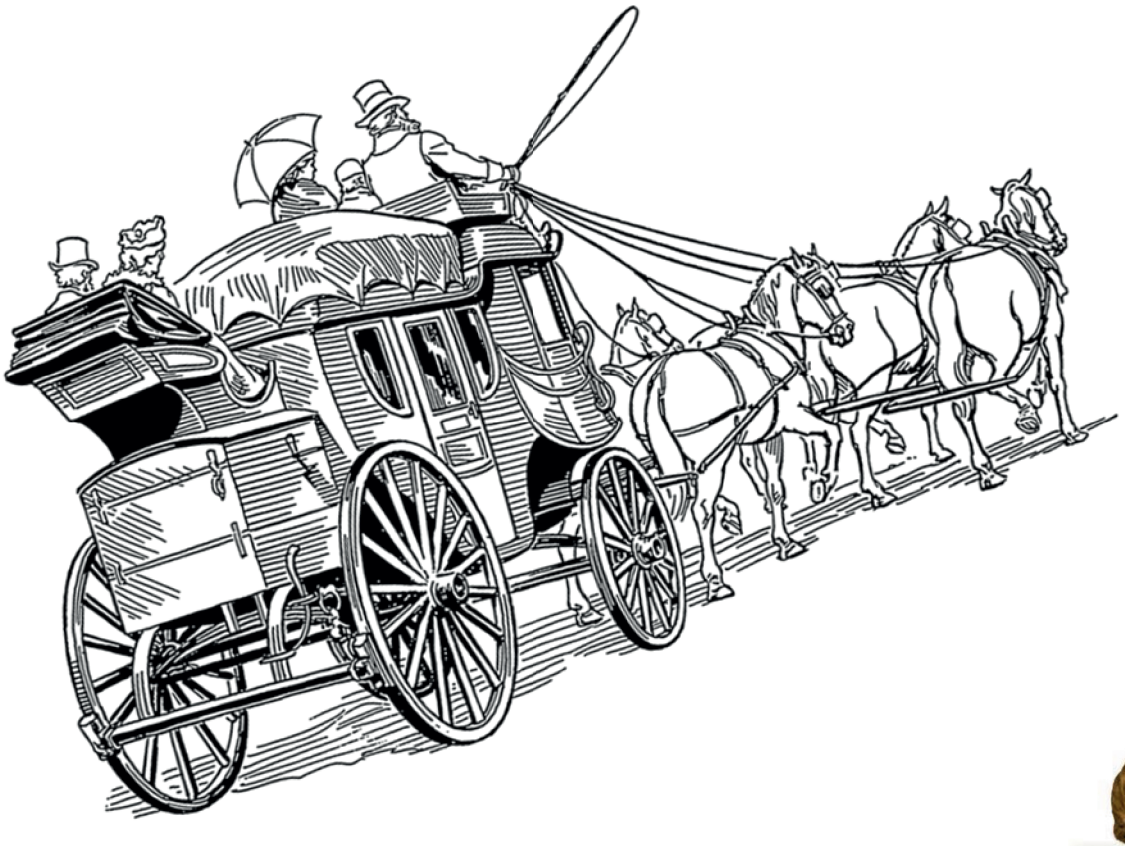

Vroeg of Laat gebruik ?

Beide auteurs hebben vele briefomslagen in volgorde van gebruiksdatum gelegd. De zegels, gebruikt in **1864, 1865, 1866,** zijn zonder meer van de Utrechtse druk. In maart **1867** kunnen we zegels van de Haarlemmer druk gaan verwachten. In de maanden maart, april, mei, werden van zowel de Utrechtse als de Haarlemse druk, zegels op poststukken door elkaar verzonden.
Daarna zagen we alleen nog zegels op de omslagen die van de Haarlemse druk afkomstig waren.

Data - Afstempelingen

Van de uitgave van de emissie 1864 heeft nooit een eerste dag van uitgifte plaats gevonden.

De tot op heden vroegst bekende data op poststukken van de drie waarden

05 Cent Plaat Ia / 11 - 07 - 1864
05 Cent Plaat Ib / 29 - 08 - 1864
05 Cent Plaat II / 30 - 05 - 1865
10 Cent Plaat I / 21 - 05 - 1864
15 Cent Plaat I / 05 - 11 - 1864

Volgens ministerieel besluit van 04-09-1867 **(PDF op CDR)** werden zes nieuwe zegels in een ander ontwerp aangekondigd. Na het opgebruiken van de emissie 1864 zegels, zouden zij aan de loketten worden verkocht. Voor de 5 en 10 cent was dit ongeveer eind 1867 en begin 1868.

========== Afstempelingen ==========

In het kort samengevat is de normale afstempeling het FRANCO 'in kastje' stempel. Andere minder voorkomende type afstempelingen zijn toevalligheden door verkeerd gebruik van verschillende stempels of laat gebruik van postzegels van de tweede emissie tijdens het reeds verkrijgbaar zijn van latere uitgiften.

Franco Kastje
Grootte : 24 – 25 mm lang en 7 – 8 mm hoog
Doel : Aanduiding dat voor verzending was betaald

Voor meer info wordt verwezen naar de gespecialiseerde in het verleden verschenen literatuur !

De auteurs hebben niet de bedoeling een gedetailleerd overzicht te geven van alle op de tweede emissie voorkomende afstempelingen. Wij kunnen niet beginnen aan de vele soorten stempels, stempeltypen en aan de eerbiedwaardig lange lijsten met vermelding van de Postkantoornamen.

Afstempeling gecorrigeerd via een penvernietiging

Vouwbrief met een 'Na Posttijd' extra afstempeling

Bij **besluit 124** van 21-08-1818 werd voorgeschreven om de woorden **Na Posttijd** te vermelden op alle brieven, welke na de laatste lichting werden aangetroffen.
In 1829 hebben de postkantoren, tegelijk met de dagtekeningstempel, een stempel '**Na Posttijd**' in schrijfletters ontvangen. Dit model is op verschillende postkantoren in gebruik geweest.
Sinds 1849 werden geleidelijk de stempels met omlijsting aan de kantoren verstrekt.
Zo kon men klachten over de aanlevertijd voorkomen !

====== Ontoereikend ======

Bij brieven die voorzien waren van postzegels met te weinig waarde, moesten de zegels wel opnieuw worden gestempeld en daarnaast het woord ontoereikend worden geschreven. Vervolgens werden deze brieven belast met een port, gelijkstaande met het te min berekende frankeergeld en verder bij de ongefrankeerde brieven gevoegd.
Bovendien moest de Beambte het woord Franco van de afstempeling met een pen doorhalen.

Brief verzonden van Dalfsen via Zwolle naar Leiden : Brieftarief t/m 15 gram bedroeg 10 cent.

De brief was van de 2e gewichtsklasse, zie de geschreven 16w en het geschreven ontoereikend en 10. De geadresseerde moest de 10 cent nog betalen wat de Beambte met '**dubbel porto 10 c zijn rekening**' op de voorzijde van de briefomslag schreef. Het betreft een aangetekende brief, zie het rode stempel aangetekend en het betaalde bedrag geschreven met 10 op de achterzijde. Deze brief is volgens voorschrift behandeld als 16w gewicht, Franco doorgehaald en de ontbrekende 10 cent aangegeven.

Brief verzonden van Leiden naar Den Haag : Brieftarief t/m 15 gram bedroeg 5 cent .

Deze brief woog 16 gram en gefrankeerd met 5 cent, zie in zwart geschreven 16w en was dus van de 2e gewichtsklasse. Leiden plaatste het Franco kastje en datum stempel. Maar plaatste het foutieve aangetekend stempel en haalde dat vervolgens weer met een pen door waarna het stempel ontoereikend geplaatst werd. Tevens schreef de Beambte met inkt een 5 op de voorzijde van de brief. Dit was het bedrag wat de geadresseerde aan de Beambte alsnog diende te betalen.

Brief verzonden van Coevorden naar Liederholthuis : Brieftarief t/m 15 gram bedroeg 5 cent.

Door een misverstand is de brief in Duitsland 'stempel achterzijde' aangekomen. Coevorden stempelde ontoereikend in rood. De Beambte in Weener schreef aan de voorzijde retour en bij Overijssel.
Het geschreven ontoereikend is mogelijk te danken aan Duitsland. De door de post geschreven en gestempelde bemerkingen zijn doorgehaald. Er is in dit geval geen extra port geheven, wat juist is !

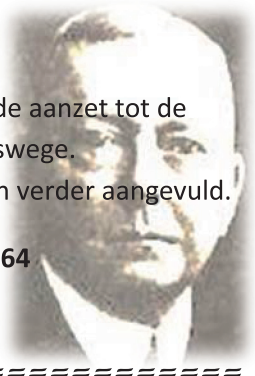

Waller, Pieter Wilhelm (1869 - 1938)
Door zijn enorme verzameling in 1924 aan de Nederlandse Staat te schenken gaf hij de aanzet tot de oprichting in 1929 van het Nederlandsche Postmuseum in ‘s Gravenhage vanuit Rijkswege.
De aan het museum overgedragen verzameling is door hem opgezet, bijgehouden en verder aangevuld.

Oprichter van het Postmuseum en gepassioneerd Collectioneur - Plater Emissie 1864
Fellow of the Royal Philatelic Society London 1937

=== Briefomslag met een vraagteken ==========

In de omvangrijke Pieter Waller collectie bevinden zich twee briefomslagen met vroege afstempelingen, waarvan één exemplaar ons als auteur integreerde : Echt of een Vervalsing ? / Pieter Waller, Nee toch ?

Het betreft hier een briefomslag met afstempeling ‘Oudewater-03-08-1864‘ naar Hamburg - Duitsland.

Ten eerste was ons opgevallen dat de frankering van 25 cent ‘Hamburg 30 cent tarief‘ ontoereikend was. Het tweede wat opviel dat de afstempeling van het linker zegel niet over de briefomslag verder doorliep en de afstempeling van het zegel aan de rechter zijde totaal niet correspondeerde met de briefomslag.

Op de briefomslag bevinden zich duidelijk tekenen van gomsporen ten teken dat vanaf deze plaats een opgeplakt zegel in de loop der tijd de briefomslag heeft verlaten. Het zegel aan de rechterzijde hebben wij met een Photoshopprogramma recht gezet en hieruit bleek dat het zegel los van de briefomslag is geweest en er op een toch wel slordige manier weer is opgeplakt.

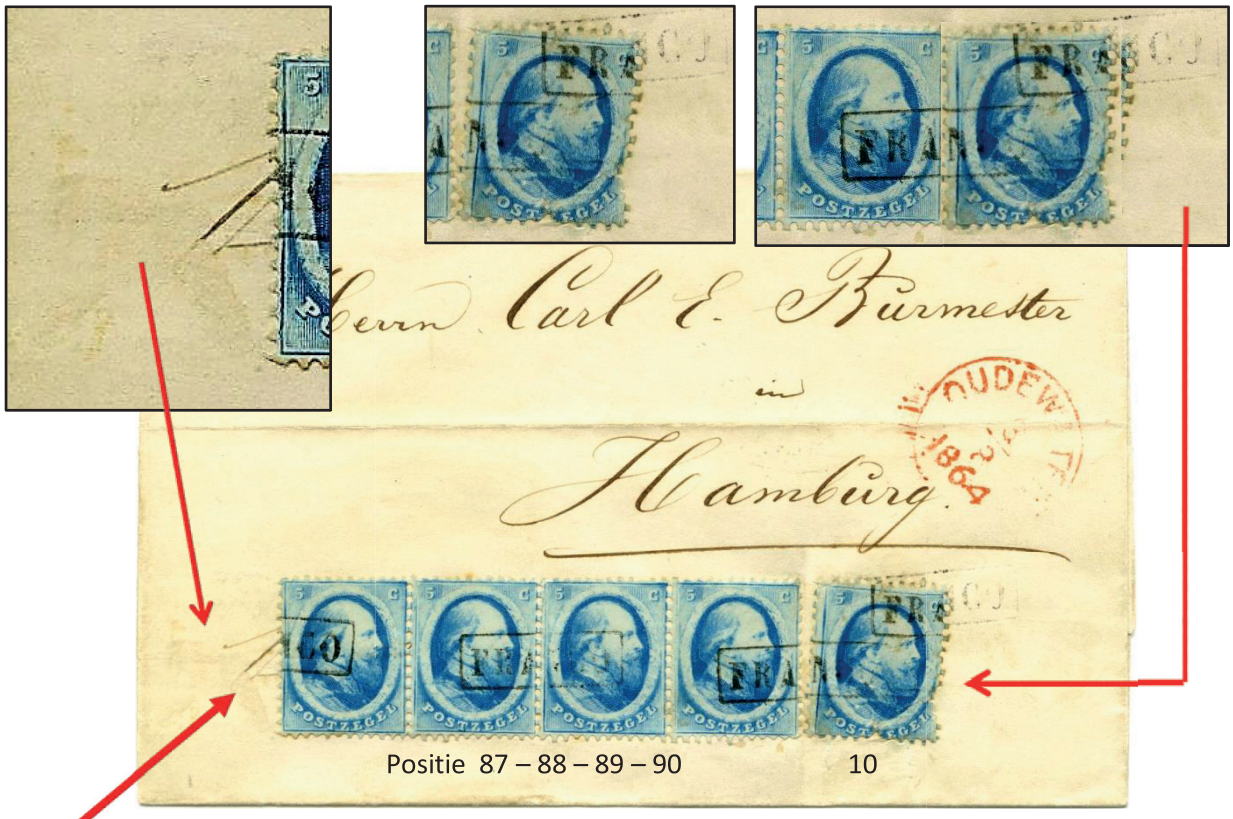

Positie 87 – 88 – 89 – 90 10

Eerste Utrechtse drukgang - 5 cent Plaat Ia

FRANCO : De afzender schreef dit op de briefomslag, overhandigde deze aan de brievengaarder en heeft de benodigde 30 centen ernaast gelegd. Vervolgens heeft de beambte de zegels over het woord Franco geplakt.

Na het stichten, in 1929, van het Postmuseum werd Waller ook de eerste voorzitter van het stichtingsbestuur en als zodanig een stuwende kracht bij de opbouw van de verzamelingen van het museum.
In het jaar 1934 heeft de Bond de heer Waller geëerd door het instellen van de Waller-medaille.

Pieter Wilhelm Waller

178 NEDERLANDSCH MAANDBLAD VOOR PHILATELIE.

De jury der Nationale Postzegeltentoonstelling te Amsterdam 6 - 9 September 1934.
Van links naar rechts: J. van Nifterik, W. P. Costerus, A. M. Benders, L. Frenkel, P. W. Waller, mr. W. S. W. de Beer, J. D. van Brink, S. Keiser.

Het bestuur van de Nederlandse Bond van verenigingen van Postzegelverzamelaars, zoals de naam van de Bond destijds luidde, besloot in zijn vergadering van 12 november 1933 tot het instellen van een nieuwe Bondsmedaille. Deze naar P.W. Waller genoemde medaille, geeft de Bond de mogelijkheid personen te eren, die zich tegenover de filatelie in het algemeen bijzonder hebben onderscheiden.

Spoorlijnen van 'Expeditie Moerdyk', 'Nederlandsche Rhyn' en 'Hollandsche Yzeren' Spoorwegmaatschappij

========== Expeditiekantoor Moerdijk ==========

Rotterdam – Moerdyk – Antwerpen

In 1852 werd concessie verleend voor de aanleg van een spoorwegverbinding tussen Rotterdam en Antwerpen. **De Antwerpen Rotterdamse Spoorwegmaatschappij**, gevestigd te Brussel, onderhield dienst tussen Rotterdam en Moerdijk met drie stoomschepen en een schroefboot vanuit Antwerpen.

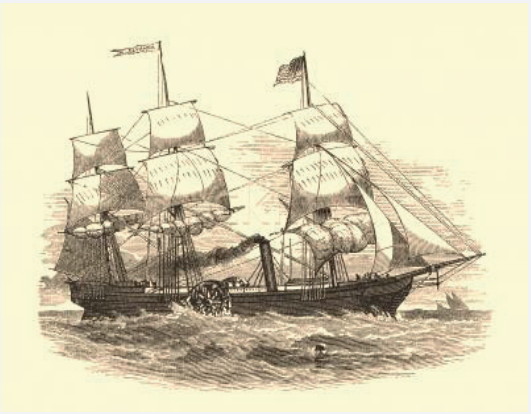

De vestiging van het "Expeditiekantoor Moerdyk" geschiede met ingang van 16 Juni 1855

Sommige stempels kunnen niet voorkomen op brieven, gefrankeerd met zegels van de emissie 1864

Frankeringen

Er komen in deze periode, zowel **gefrankeerde** als **ongefrankeerde** poststukken voor.

Verzonden per verschillende koeriersdiensten

Aan het kabinet des konings

Portvrijdom !!!

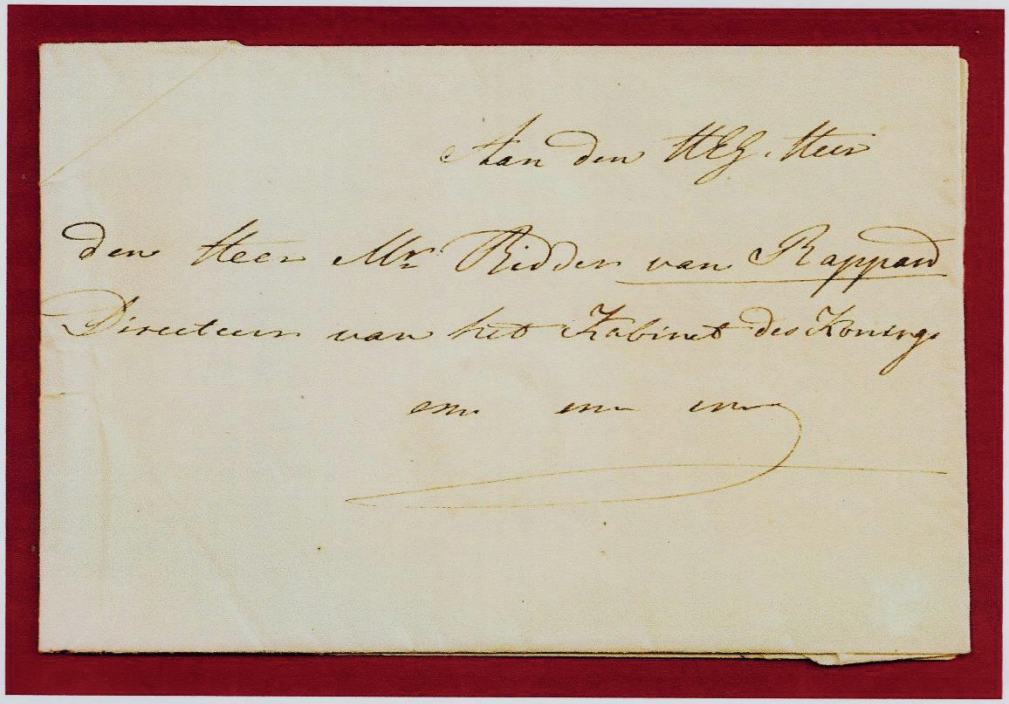

Ongefrankeerde briefomslag en handtekening van Prins Frederik

(Zoon van koning Willem I)

1797 - 1881

Verzonden per Ordonnans

(*Circulaire nº.* 140.)

POSTERIJEN.

Nº. 4.

NOTA. Bij aanhaling, de dagteekening en het nommer dezer naauwkeurig uit te drukken.

EXTRACT UIT HET REGISTER *der resolutien van den* DIRECTEUR-GENERAAL DER DIRECTE BELASTINGEN EN POSTERIJEN.

Vrijdag, den 3den September 1819.

DE DIRECTEUR-GENERAAL DER DIRECTE BELASTINGEN EN POSTERIJEN, gelezen hebbende eene misfive van den Directeur der Directe Belastingen in de provincie Noordholland, de dato 17 dezer, nº. 697;

Heeft, naar aanleiding derzelve, goedgevonden en verftaan:

De Directeuren der Postkantoren in de drie eerfte Postdistrikten aan te fchrijven en te autoriferen, gelijk geschiedt bij deze, om de correspondentie, welke, ter executie van 's Konings befluit, in dato 7 Julij jl., litt. I³, en ter voortzetting der werkzaamheden van het kadaster, moet worden gevoerd tusfchen de Directeurs der Directe Belastingen in de verfchillende provincien en de onder hen refforterende Polderbefturen, over en weder, portvrij te verzenden, mits de brieven zijn voorzien van kruisbanden en eigenhandig contrefeing der gemelde Directeurs, of der Prefidenten of Secretarisfen van de gezegde Polderbefturen.

Zullende extract dezer worden gezonden aan de Directeurs der Directe Belastingen in de noordelijke provincien, alsmede aan de Inspecteurs, Directeurs en Controleurs der Posterijen in dezelve provinciën, uitmakende de drie eerfte Postdistrikten, tot informatie en narigt respectivelijk; tevens met *autorifatie* op de Directeurs der Directe Belastingen, om van den inhoud kennis te geven aan de Polderbefturen, met welke zijlieden, nu of bij vervolg, briefwisfeling mogten hebben, over zaken 's Rijks dienst betreffende.

VOOR EXTRACT CONFORM.

De fungerende Secretaris bij het Departement der Directe Belastingen en Posterijen.

BENJ. DONKER CURTIUS.

Benjamin Donker Curtius 1786 - 1845

James Loudon 1824 - 1900

Gouverneur - Commissaris des Konings in Zuid-Holland 1862 - 1872

Collectie Rijksmuseum Amsterdam - Andries van den Berg

Portvrijdom is het privilege om niet te hoeven betalen voor de post die men verstuurt. Portvrijdom werd verleend aan het Koninklijkhuis, Ministeries, Gemeenten, Waterschappen, Militairen te velde, Scholen, Charitatieve instellingen, Kerken, Diplomatieke vertegenwoordigers en de Posterijen zelf.

Op 1 januari 1984 werd in Nederland het portvrijdom voor overheidsorganisaties afgeschaft !

Frankering met een tricolore !

Briefomslag

Vouwbrief

Baal Tabak

Per Buitink van Nijkerk 16 januari 1864 en per Spoor verzonden !

Citaat :

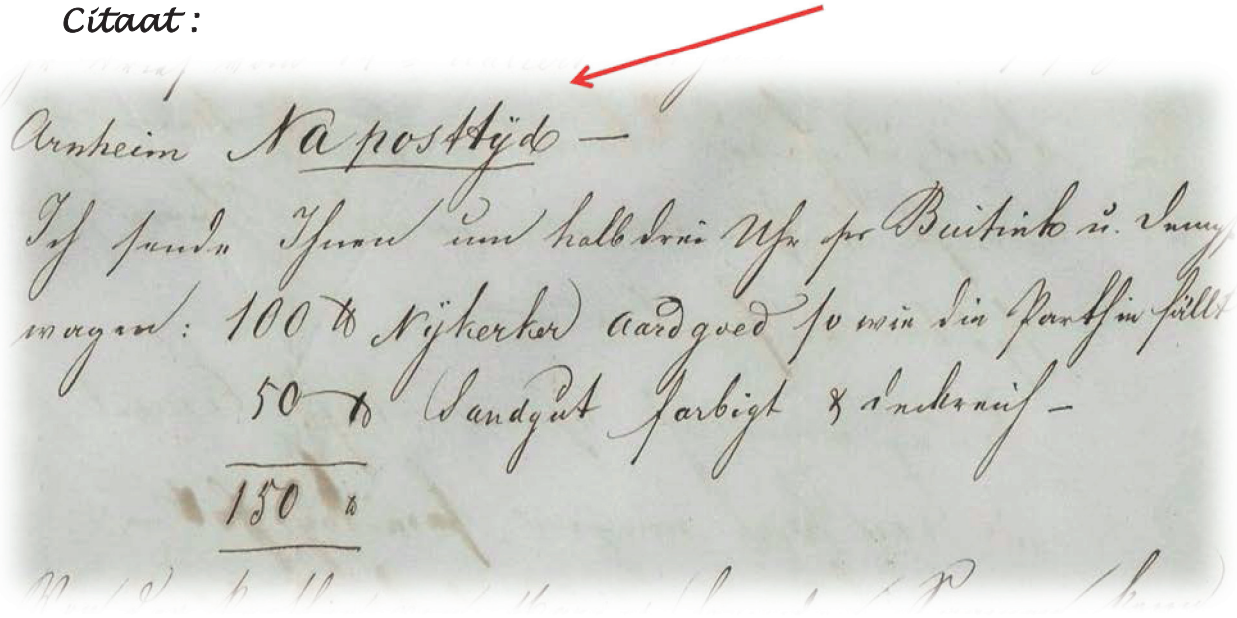

========== Post sorteren op het Spoorwegnet ==========

De locomotief fluit. De stoker gooit kolen op het vuur. Klaar voor vertrek!

Vanaf 1844 ging de post per trein door het land. Vanaf de stations werd de post via rijtuigen en op andere manieren naar de ontvangers gebracht. Eerst ging de post mee met de passagierstreinen in een aparte wagon. Hierdoor kon tijdwinst geboekt worden en eerder bij de geadresseerde bezorgd.

Sorteren van de poststukken gebeurde vaak in de nachttrein

Ook een onfris en doorleeft poststuk heeft in de filatelie z'n charme !

========== Gemengde Frankeringen ==========

Bij invoering van de emissie 1864, de zegels van de emissie 1852 nog niet buiten gebruik werden gesteld en bij invoering van de emissie 1867, de zegels van de emissie 1864 frankeergeldig bleven, kunnen gemengde frankeringen van zegels van zowel emissie 1852, 1864 en 1864, 1867 voorkomen. De meest voorkomende gemengde frankeringen treft men aan op de hoog gefrankeerde brieven van uit de tweede helft van 1864, dus toen de 5 en 10 cent zegels van de emissie 1864 al volop tot uitgifte waren gekomen, de 15 cent van de emissie 1852 nog niet uitverkocht was en in de eerste helft van 1868, de 15 cent waarde emissie 1864 nog wel op de postkantoren werd verkocht en de 5 en 10 cent zegels van de emissie 1867 algemeen waren ingevoerd.

Vervolg ==========

Er zijn gevaarlijke vervalsingen bekend **!** Het is raadzaam om voor aankoop van zeldzame en kostbare filatelistische stukken, deze eerst aan een keurmeester ter keuring voor te leggen. Hiervoor kunt u terecht bij de Bondskeuringsdienst **KNBF** – Keuringscommissie **NVPH** of één van de erkende Keurmeesters, die bij het vaststellen een certificaat van echtheid afgeeft.

==========

ATTEST

HENK VLEEMING
Verbandsprüfer
im Bund Philatelistischer Prüfer e. V.
NL-7500 AP Enschede, Postfach 603, Tel. 0031 53 4335500

Nr. 1619 Datum 31/05/2011

NEDERLAND 1852 mengfrankering 1864.

5 ct. 1852 blauw pl.VI dun papier(4x) met 2 ex. 10 cent 1864 rozerood op brief 'Amsterdam 23/7 5-10'(zonder jaartal) naar Belfast via London met 'London Paid jy 25 1864' en aankomststempel 'A Belfast jy 26 64' op achterzijde. Het betreft het 40 ct. tarief voor 1e gew.klasse brieven naar Engeland en Ierland geldig van 1.4.1852 tot 1.10.1864. tot 1.10.1864. Zegels alle gestempeld met FRANCO in kastje.

NVPH 1r(4x) en 5A(2x)

Zegels echt en behoren op deze volledige zakenbrief, geadresseerd aan James Campbell te Belfast.
Twee van de 5 cent zegels zijn aangesneden, het paar (pos.31-32) is zeer breedrandig. Van de twee ex. 10 cent is een ex. zonder gebreken, het andere vertoont een verticale vouw en is links geknipt. Verder vertoont de brief een verticale vouw, tussen de zegels door, wat bij deze correspondentie gebruikelijk is.

Ondanks gebreken een zeldzame mengfrankering van 40 cent van 5 ct. emissie 1852 met 10 ct. emissie 1864 op een frisse brief.

Prüfgebiete: Niederlande

Die [illegible] Philatelistischen Prüfer e.V.

Zie afbeeldingen binnenzijde attest.

Vouwbrief

Briefomslag

========== Voor frankering naar ==========

Postkantoor Wassenaar

Vanaf het begin van de geregelde postdiensten was het woonhuis van de Postmeester de plaats waar de post werd afgeleverd. Daar kon de post ook worden afgehaald, want de Postbezorger kwam pas later op de dag. Bovendien moest de geadresseerde betalen voor het ontvangen van de poststukken De Postwet van 1850 bepaalde, dat elke Gemeente een Postkantoor diende te krijgen. Een bezoek aan het Postkantoor was niet altijd plezierig. Vaak moest men achteraan in een lange rij aansluiten.

Onlangs kwam ik op een postzegelveiling van **Corinphila** een bijzonder filatelistisch stuk tegen. Het betreft hier een briefomslag van Utrecht (9-8-1866) over Parijs naar Geneve. In het verleden is er over deze brief heel wat te doen geweest. De discussie draaide om het feit of het hier om een blok van vier dat duidelijk **'verticaal'** over de perforatie is gevouwen, of dat het om twee perfect tegen elkaar geplaatste paren ging **?**

Zoals al eerder aangegeven is dit aangeboden kavel weer een duidelijk voorbeeld voor een potentiële koper om voorzichtig te werk te gaan. In deze situatie is het verstandig om ten eerste kalm te blijven en vooraf de hulp van een **'erkende'** deskundige Keurmeester in te schakelen **!**

wim

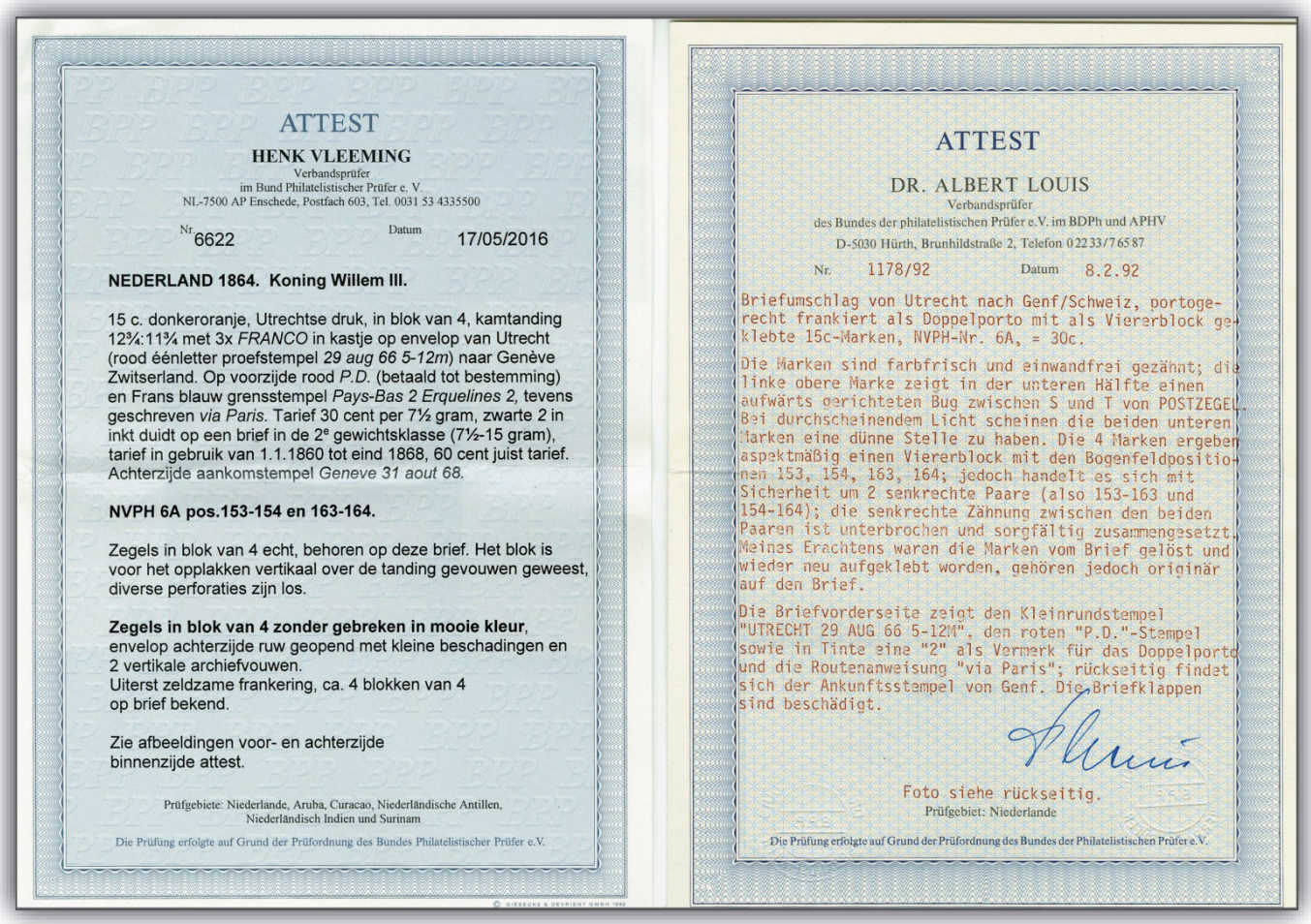

ATTEST

HENK VLEEMING
Verbandsprüfer
im Bund Philatelistischer Prüfer e. V.
NL-7500 AP Enschede, Postfach 603, Tel. 0031 53 4335500

Nr. 6622 Datum 17/05/2016

NEDERLAND 1864. Koning Willem III.

15 c. donkeroranje, Utrechtse druk, in blok van 4, kamtanding 12¾:11¾ met 3x *FRANCO* in kastje op envelop van Utrecht (rood éénletter proefstempel *29 aug 66 5-12m*) naar Genève Zwitserland. Op voorzijde rood *P.D.* (betaald tot bestemming) en Frans blauw grensstempel *Pays-Bas 2 Erquelines 2*, tevens geschreven *via Paris*. Tarief 30 cent per 7½ gram, zwarte 2 in inkt duidt op een brief in de 2e gewichtsklasse (7½-15 gram), tarief in gebruik van 1.1.1860 tot eind 1868, 60 cent juist tarief. Achterzijde aankomstempel *Geneve 31 aout 68.*

NVPH 6A pos.153-154 en 163-164.

Zegels in blok van 4 echt, behoren op deze brief. Het blok is voor het opplakken vertikaal over de tanding gevouwen geweest, diverse perforaties zijn los.

Zegels in blok van 4 zonder gebreken in mooie kleur, envelop achterzijde ruw geopend met kleine beschadingen en 2 vertikale archiefvouwen.
Uiterst zeldzame frankering, ca. 4 blokken van 4 op brief bekend.

Zie afbeeldingen voor- en achterzijde binnenzijde attest.

Prüfgebiete: Niederlande, Aruba, Curacao, Niederländische Antillen, Niederländisch Indien und Surinam

Die Prüfung erfolgte auf Grund der Prüfordnung des Bundes Philatelistischer Prüfer e.V.

ATTEST

DR. ALBERT LOUIS
Verbandsprüfer
des Bundes der philatelistischen Prüfer e.V. im BDPh und APHV
D-5030 Hürth, Brunhildstraße 2, Telefon 02233/76587

Nr. 1178/92 Datum 8.2.92

Briefumschlag von Utrecht nach Genf/Schweiz, portogerecht frankiert als Doppelporto mit als Viererblock geklebte 15c-Marken, NVPH-Nr. 6A, = 30c.

Die Marken sind farbfrisch und einwandfrei gezähnt; die linke obere Marke zeigt in der unteren Hälfte einen aufwärts gerichteten Bug zwischen S und T von POSTZEGEL. Bei durchscheinendem Licht scheinen die beiden unteren Marken eine dünne Stelle zu haben. Die 4 Marken ergeben aspektmäßig einen Viererblock mit den Bogenfeldpositionen 153, 154, 163, 164; jedoch handelt es sich mit Sicherheit um 2 senkrechte Paare (also 153-163 und 154-164); die senkrechte Zähnung zwischen den beiden Paaren ist unterbrochen und sorgfältig zusammengesetzt. Meines Erachtens waren die Marken vom Brief gelöst und wieder neu aufgeklebt worden, gehören jedoch originär auf den Brief.

Die Briefvorderseite zeigt den Kleinrundstempel "UTRECHT 29 AUG 66 5-12M", den roten "P.D."-Stempel sowie in Tinte eine "2" als Vermerk für das Doppelporto und die Routenanweisung "via Paris"; rückseitig findet sich der Ankunftsstempel von Genf. Die Briefklappen sind beschädigt.

Foto siehe rückseitig.
Prüfgebiet: Niederlande

Die Prüfung erfolgte auf Grund der Prüfordnung des Bundes der Philatelistischen Prüfer e.V.

Brieven met een verhaal (1)

Ook het verzamelen van Poststukken heeft z'n charme. Het gaat niet alleen om brieven die vanuit postaal oogpunt interessant zijn, vaak vertelt de inhoud ook een boeiend verhaal ! !

Vouwbrief verzonden van Utrecht naar Leiden 20-12-1864, 2e gewicht klasse van 20ct,

fo

Weledelgestrenge Heer!

Naar aanleiding van de ons met uw zeer geacht schrijven van 4 Novbr gegeven informatien heeft de Heer Mr Alfs Baron Taets van Amerongen van Renswoude, zich bij adres aan het Ministerie van Binnenlandsche Zaken gewend met verzoek, het bezit en genot der inkomsten van de Vicarij Jacobi Majoris, gefundeerd in de St Pancras Kerk te Leijden, ten gevolge van het overlijden op den 7 July ll van zijnen zoon Joost Gerard Godart, te doen overgaan op zijne jongste dochter, Louise Charlotte en hebben wij deter, mede ingevolge uw hierboven gemeld schrijven, hierbij te zenden:

Extract doodregister
" Acte van Erfenis.

met verzoek ons alsnu wel te willen doen toekomen

gewerden

Den Heere Ontvanger der Registratie Domynen
te Leijden

geworden, model, kwitantie der gelden, voor de eene helft ten name van den overledenen Zoon en voor de andere helft op naam van de voor gedragene dochter van den Heer Mr. M.J.H. Baron Taets van Amerongen van Renswoude.

Herschoning vragende voor de moeite, hebben wy de eer hoogachtend te zijn

Utrecht 19 Decb 1864.

WelEdelGestrenge Heer!
UEdGestdvdienaren
v.a. Kol

Brieven met een verhaal (2)

Niet alleen de inhoud van de brieven, ook de naam van de geadresseerde op de briefomslag is een boeiend verzamelobject, en heeft vaak in de zoektocht een interessante geschiedenis achtergrond.

Weduwe van Nelle

In 1782 begonnen Johannes van Nelle en zijn vrouw Hendrika een winkel in koffie, thee en tabak aan de Leuvehaven in Rotterdam. Na het overlijden van J. Van Nelle in 1811 zette zijn weduwe de winkel voort. In 1813 overleed ook de weduwe. Zoon Johannes van Nelle jr. en zijn zwager Abraham Goedkoop zetten de zaak voort onder de naam **De Erven de Weduwe j. van Nelle**. Na de dood van J. van Nelle jr. nam de familie van der Leeuw in 1837 een aandeel in de firma.

Jacobus van der Leeuw bouwde het bedrijf tussen 1837 en 1881 uit. Hij legde wereldwijde handelscontracten, stichtte eigen plantages in Nederlands Indië en bouwde de winkel uit tot een fabriek voor het branden van koffie en het verwerken van tabak en thee. Het ging **'van Nelle'** dan ook voor de wind. **Het bedrijf onderscheidde zich door een geheel eigen aanpak van reclame !**

Brieven met een verhaal (3)

Den Haag kende in de 19e eeuw enkele grote industrieën. Een daarvan was de metaalindustrie. De bloeitijd was de tweede helft van de 19e eeuw, toen de Metaalpletterij **'De Prins van Oranje'** vele honderden mensen werk verschaften. Deze fabriek werd in 1830 opgericht door A. Sterkman, die zijn naam ook aan het bedrijf gaf. Na zijn dood werd de naam veranderd in **Weduwe Sterkman & Zn.** Na de dood van de weduwe, werd in 1866 de naam veranderd in **De Prins van Oranje**. Deze Gieterij leverde straatmeubilair, ketels en kachels, maar er werden ook grote constructies, zoals bruggen vervaardigd.

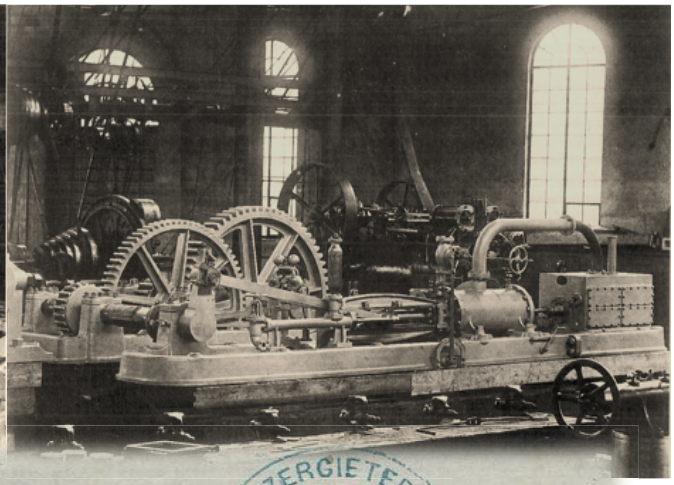

Provinciale Staten van Friesland

'Rijks' Telegraaf

De eerste Nederlandse telegraaflijn kwam in **1845** tot stand dankzij een particulier initiatief.
De Telegraafwet van **1852** en de oprichting van de Rijkstelegraaf betekende niet automatisch het einde van de particuliere Telegraafmaatschappijen.
Vanaf Juli **1864** deden de particuliere maatschappijen na een lange periode van onderhandelingen haar lijnen over aan de Rijkstelegraaf.

MODEL B'.

JE MAINTIENDRAI

RIJKSTELEGRAAF.

Kantoor te Arnhem.

Telegram N°. 87

Aangeboden te Zutphen *den* 30 April *186*5 *ten* 8 *u.* 45 *m. des* 800 *middags.*

Ontvangen te ARNHEM, den *186*5 *ten* 11 *u.* 44 *m. des* 800 *middags.*

(Bovenstaande tijdsopgaven zijn gerekend naar den middelbaren tijd van het Hoofdkantoor in elken Staat.)

Ingevolge de reglementaire bepalingen, vastgesteld naar aanleiding van art. 9 der wet van 7 Maart 1852 (Staatsblad n°. 48), vergoedt het Rijk geene schade door het verminken, vertragen of verloren gaan van een berigt veroorzaakt.

De Telegrafist,

Telegrambezorger

Bedelbrief (?)

Het versturen van driehoekig gevouwen brieven betekende in de 19e eeuw een betuiging van nederigheid ten opzichte van de geadresseerde. Zij gaan bijna altijd over geld en worden veelvuldig om deze reden bedelbrieven genoemd.

Compleet op 30-11-1871 verzonden bedelbriefje naar K. Tadema, Notaris te Oosterwolde. De schrijver verontschuldigt zich dat hij nog geen geld heeft om zijn schulden te kunnen vereffenen.

''...Ik had nog voor tien gulden turf te missen maar heb gene gelegenheid gehad om te verkopen...'' Ik beloof in de maand junij 1872, mijne zonen terug komen uit de veenderij weer wat geld kunnen brengen. ''.....Dat is van harte mijne wensch.....''

De auteurs hebben in de vele jaren van onderzoek nog nooit een bedelbrief met een zegel van de emissie 1864 erop geplakt onder ogen gekregen. Waarschijnlijk kunnen wij aannemen dat dit poststuk nooit heeft bestaan.

De bijgaande afbeelding is niet een bedelbrief maar door een voor deze tijd creatieve boekbinder, die vakkundig een envelop in driehoekvorm heeft gevouwen. Bedenk dat in een overgroot deel van de 19e eeuw de briefwisseling via gebruik te maken van een vouwbrief of briefomslag en de envelop niet zoals tegenwoordig bij de kantoorboekhandel verkrijgbaar was, dan is dit stukje uiterst zeldzaam te noemen.

Gehalveerde zegel (?)

========== **Wat is er met dit rouwcouvert aan de hand** ==========

De afzender beschikte waarschijnlijk niet over de voor frankering benodigde zegel van 5 cent, maar wel over een zegel van 10 cent. In de veronderstelling dat een halve zegel van 10 cent, een waarde van 5 cent zou kunnen hebben, om vervolgens heel creatief het doormidden te knippen. Mogelijk in de mening dat de Posterijen een dergelijke frankering zouden accepteren ? Maar de hierbij betrokken Postbeambte heeft ondanks de verdrietige situatie van de afzender, dit niet geaccepteerd en met inkt een kring over het zegel getrokken, daarmee te kennen gevende, dat het doorgeknipte zegel voor een frankering ongeldig was. Tevens heeft hij met dezelfde inkt op de voorzijde van het couvert een groot cijfer **5** geschreven, hetgeen betekent, de verschuldigde porto ten bedrage van 5 cent bij de geadresseerde alsnog afgerekend diende te worden.

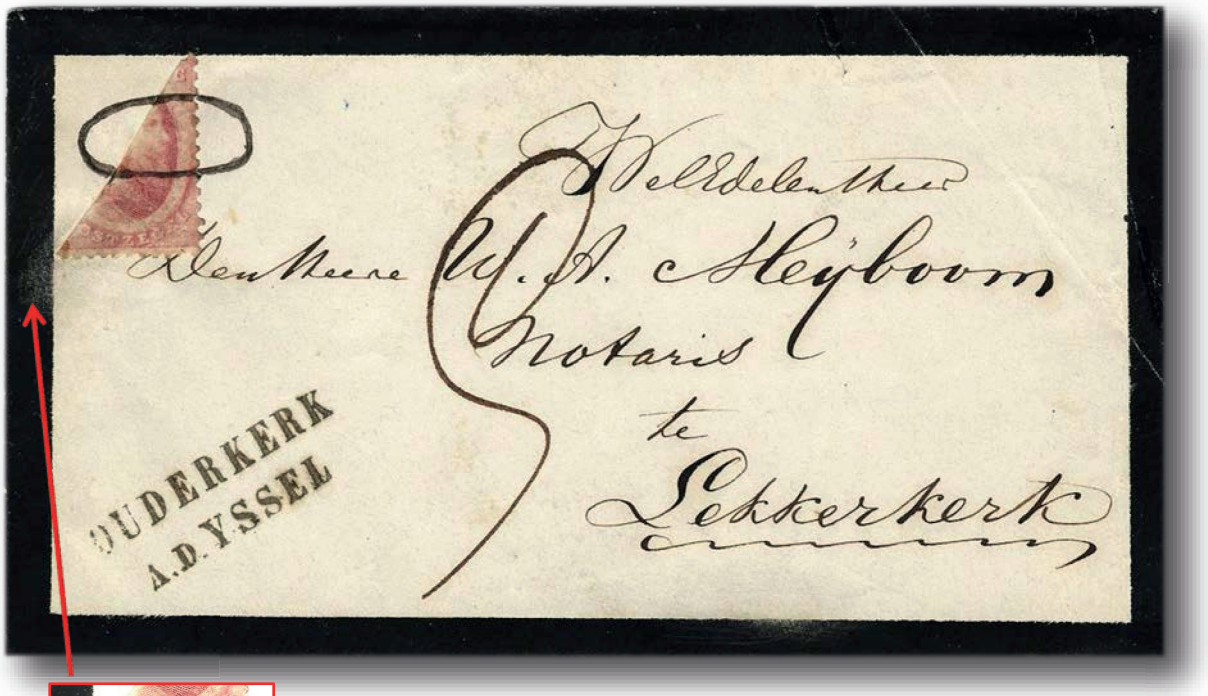

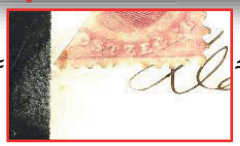

== ===== **Wat is hier nu werkelijk aan de hand** ==========

Racetrack Cancel

We hebben hier te maken met een **'echt verzonden !'** brief, verzonden van Ouderkerk a/d IJssel naar Lekkerkerk. Tot 1871 mocht men brieven verzenden zonder een postzegel en de ontvanger betaalde de aangegeven port. In dit geval 5 cent. De gehalveerde 10 cent behoort niet tot deze enveloppe en is later op de brief geplakt door een vervalser om **'waarschijnlijk'** meer geld voor de brief te kunnen ontvangen. Geïnspireerd door de zogenaamde **'Racetrack stempel'** van de USA, met een pen over de gehalveerde zegel te tekenen. Tevens ziet men nog **'schoonmaak'** sporen aan de linkerzijde in de zwarte rand naast het zegel. De vervalser heeft het te veel aangebrachte gom willen verwijderen, waardoor een duidelijk zichtbare verkleuring in de rand is ontstaan.

Aankomststempel 14-2-1863 (?)

Bij de uitreiking van elk stempel kregen de postkantoren bovendien een doosje met losse dag, maand en jaarkarakters, die na elk verstreken tijdsperiode uit de stempels werden gehaald, om respectievelijk de nieuwe tijdsperiode er weer in te plaatsen.
Dat door de vaak hoge werkdruk hierdoor regelmatig fouten veroorzaakt werden behoeft geen betoog !

======== Dubbeldruk ========

Zowel van de Utrechtse als vanuit de Haarlemse drukkerij zijn exemplaren in dubbeldruk bekend. Dit zijn echter geen re-entries, doch zogenaamde Kiss Prints , dus ontstaan, doordat toevallig de geïnkte drukplaat tweemaal het papier heeft geraakt op twee, iets ten opzichte van elkaar afwijkende plaatsen.
De betreffende vellen hadden eigenlijk als drukuitschot door de controleur verwijderd moeten worden.

Specimen - Opdrukken

Specimen is een woord dat gebruikt wordt om aan te duiden dat het getoonde object een voorbeeld is. Zo worden bankbiljetten vaak afgebeeld met het woord Specimen, diagonaal door de afbeelding heen, zodat het niet eenvoudig is om er een vervalsing mee af te drukken.

Bij postzegels heeft een Specimen opdruk dezelfde betekenis, **niet bestemd voor frankering !**

Nadat de eerste vellen postzegels **'Emissie 1864'** gedrukt waren, werd aan officiële personen een monster als voorbeeld gestuurd. Deze postzegels werden met behulp van een handstempel voorzien van een opdruk Specimen, zodat de zegels niet voor frankering gebruikt konden worden.

Buitengebruikstelling

Bij koninklijkbesluit van 10 oktober 1879, Staatsblad No 160, met ingang van 1 november.

/a De postzegels van 5, 10 en 15 cents, uitgegeven ingevolge Ons besluit van 12 november 1851 (Staatsblad No 143)

/b De postzegels van 5, 10, 15, 20, 25'en 50 cents, uitgegeven Ons besluit van 4 september 1867 (Staatsblad No 93)

Met de onder /a vermelde zegels worden de zegels van de eerste emissie bedoeld.
Met de onder /b vermelde zegels worden de zegels van de derde emissie bedoeld.

En de emissie uit 1864 ?

Dit was niet nodig omdat ze voldeden aan de omschrijving in het Koninklijk Besluit van 12 november 1851 **(Staatsblad No 143)**, waarbij de zegels van de eerste emissie aangekondigd werden. In de zin van het Koninklijk Besluit van 12 november 1851 was de tweede emissie 1864 geen nieuwe uitgave, maar een technische aanpassing aan de vernieuwde eisen, die de aanmaak, 200 in plaats van 100 zegels per bedrukt vel, machinaal papier, perforatie tussen de zegels en een diepere gravure stelden.

Het verschijnen van de tweede emissie in dezelfde waarden, kleuren en tenslotte het verschijnen van de nieuwe zegels zonder aankondiging door een Koninklijk Besluit, bevestigen de stelling, dat de emissie 1864 gezien moet worden als een verbeterd verlengstuk van de eerste emissie 1852.

Plaatreconstructies

Voor het aanleggen van een complete drukplaatreconstructie proberen filatelisten terug te vinden van welke drukplaat en welke positie op die drukplaat ieder zegel afkomstig is. Vanaf het begin van de twintigste eeuw waren verschillende filatelistische drukplaatpioniers met dit fenomeen actief.
Het was **A.J. Warren** die de eerste complete Plaatreconstructie in Nederland toonde.
Half twintigste eeuw toen veel vooraanstaande filatelisten in Nederland hun kennis bundelden, werd een team van specialisten in Nederland in staat gesteld om onder leiding van **G.C. van Balen Blanken** en **B. Buurman** zeventien boeken van de eerste emissie 1852 te publiceren.
De publicaties werden door de Platers met enthousiasme ontvangen. Het platen van zegels van de eerste emissie 1852 werd daardoor voor velen populair. Voor behoefte aan meer informatie en het uitwisselen van kennis, kan men zich als lid aanmelden bij de **kontakt Studiegroep Eerste Emissie 1852.**
De moeilijkheidsgraat **'Reconstructie'** van één der drukplaten van de **Emissie 1864** is beduidend hoger.
Voor het vinden van de juiste positie was men aangewezen op de bij het Museum voor Communicatie **'**v/h **Postmuseum'** verkrijgbare beeldmateriaal **'half vorige eeuw gefotografeerd op glasnegatieven ! '** in kwadranten van vijftig zegels per drukplaat.
Met een zegel tussen het pincet geklemd, kon men als vergelijking langs de zegelbeelden van 1 t/m 200.
Bij het vervaardigde beeldmateriaal van de CDR **'Plaatreconstructies Emissie 1864'** is gebruik gemaakt van de huidige mogelijkheden van reprotechnieken **!**
Zo is het mogelijk geworden om kenmerken zoals kleurvlekjes, strepen, puntjes op het beeldscherm of een vervaardigde afdruk op fotopapier (A/4) te kunnen traceren.

Zoals al eerder in de inleiding aangegeven, willen de auteurs met deze uitgave het stiefkindje van de klassieken uit het stof halen en de emissie 1864 voor verzamelaars meer toegankelijk maken !!

Wel nu, daar gaan we van start

======== Glasnegatief In kwadrant van vijftig ==========

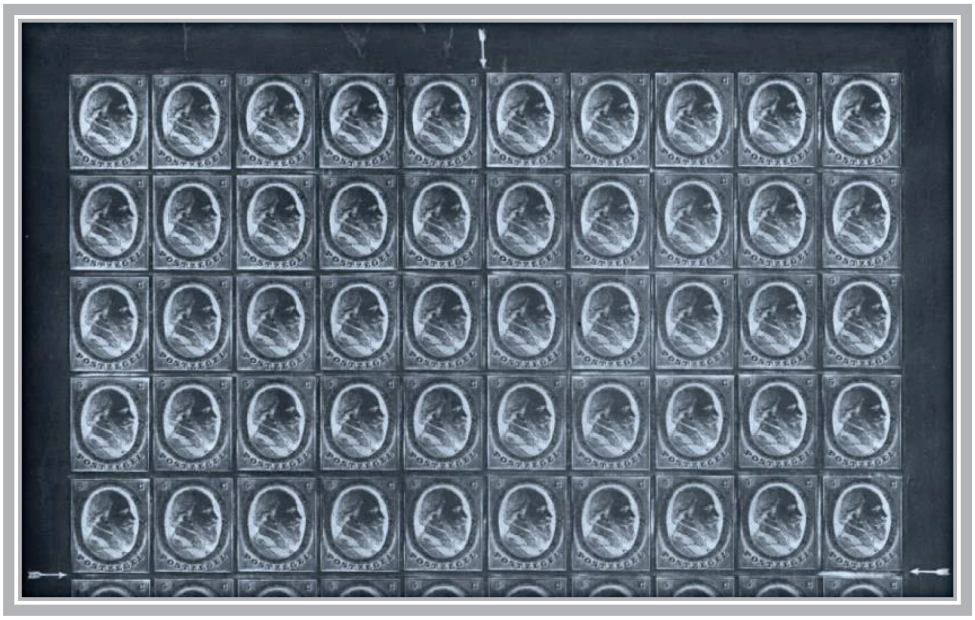

==== Enkele voorbeelden van herkenbare karakteristieken ====

Verticale uithaal rechts

116

Verticale strepen rechts

166

Open kader links boven **159**

Uithaal naast **L** **112**

Verticaal streepje

P ⊙ S

60

28

Verticale krassen over zegelbeeld

Gebroken kader onder **35 – 36 – 37**

****

De kleurstreepjes en kleurvlekjes, die zich buiten het eigenlijke zegelbeeld bevinden, zijn bij de meeste zegels zo karakteristiek van plaats, vorm en grootte, dat dit in de zoektocht naar de juiste positie, bij het identificeren van de postzegels, het belangrijkste herkenningsmiddel is. Ten gevolge dat de meeste zegels niet goed gecentreerd staan, zijn niet alle kenmerken buiten het zegelbeeld waar te nemen. Dus links, rechts, boven, onder en bij het gebruik van paren en strippen tussen de zegelbeelden in.
Zowel in de kaderranden als in het zegelbeeld, kunnen vele verschillende kenmerken voorkomen !

(Pagina 127)

Als voorbeeld een afdruk vanuit map met scans 15 cent Plaat I - Positie 177

===== Wel en Wee in de Postzegeldrukkerij =====

Le Patron 1864

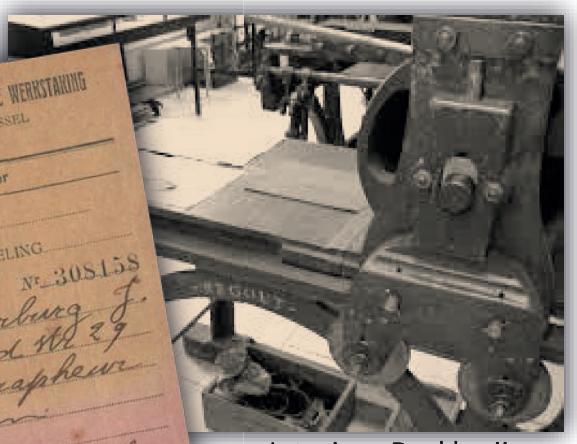

Interieur Drukkerij

In de drukkerij werd hard gewerkt, met veel overuren als gevolg. Ondanks dit alles konden de heren vaklieden tussendoor zich vermaken. Door het grote percentage aan drankgebruik was het vaak een vrolijke boel in de drukkerij. De jongste bediende kreeg vaak minder prettige werkzaamheden, zoals het vegen van de werkvloer of het polijsten van de drukplaten. Het polijsten van platen, veelal met behulp van een schuurmiddel, ging vaak gepaard met een ruwe manier van werken, met als gevolg, **over de gehele drukplaat fijne verticale krassen !** **(pagina 129)**

Als voorbeeld 10 cent Plaat I - Positie 28

========== Met & Zonder Kras ==========

De 5 cent plaat II positie 115-116 komen in twee varianten voor. Eenmaal zonder kras en met een 'horizontale' kras. Bij de Utrechtse druk komen alleen exemplaren zonder kras voor. Bij bestudering van de zich in het **Museum voor Communicatie** bevindeden zwarte kartonproef, is een duidelijke horizontale kras waarneembaar. Aangezien het een drukproef vanuit de Haarlemse drukkerij betreft, kunnen we gerust aannemen dat tijdens de ingebruikname van de drukplaat deze kras is ontstaan.

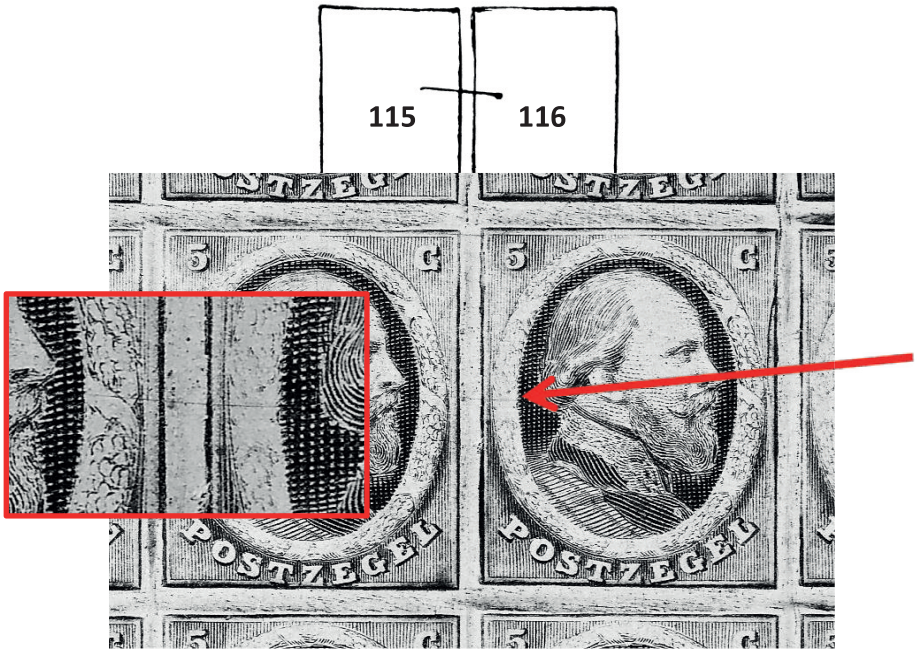

Haarlemsedruk Positie 115-116 met horizontale kras

Kartonproef Joh. Enschedé te Haarlem

Utrechtsedruk Positie 115-116 zonder kras

****

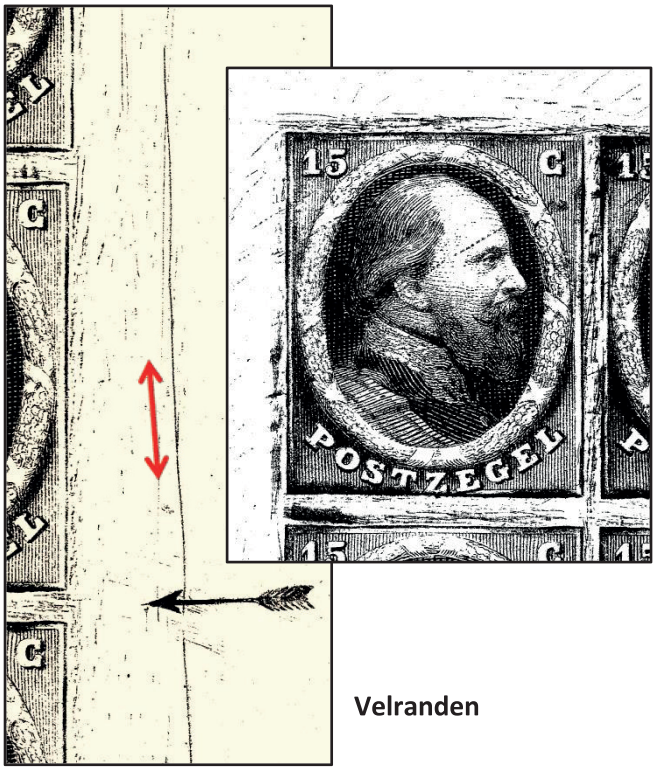

Velranden

Diverse Plaatposities

Tevens te vermelden : Door de in het begin ruwe en slordige manier van werken in de Haarlemse drukkerij, komen 'vooral bij de 10 en 15 cent zegels' vergelijkbare beschadigingen en krassen voor.

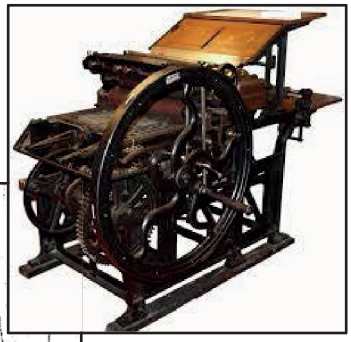

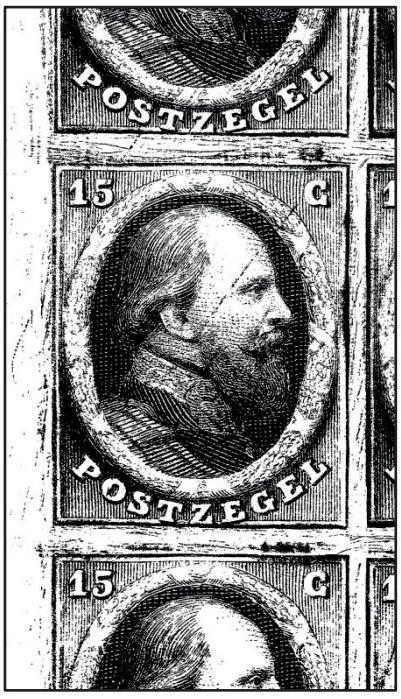

Overdracht Drukplaten

's Rijks Munt – Joh. Enschedé oktober 1866

Perforatiekam

========== Proef met Perforeermachine ==========

====== **'s Rijks Munt** ======

= PC 20 ==========

Doorboord met de perforatiekam 12¾ : 11¾ van de firma Gouweloos - Freres & Soeur

In de zoektocht naar de juiste positie kunnen enige kenmerken van de perforatiekam als hulp dienen. Nauwkeurige bestudering, ervaring en kennis van de perforatiekam **12¾ : 11¾** kunnen enig inzicht geven op de vraag welke verticale rij van twintig zegels een te positioneren zegel thuis hoort.
In de uitgave **Standaardwerk van de Postwaarden van Nederland Emissie 1864** wordt deze manier van bepalen als **vrij gemakkelijk** omschreven, maar in de praktijk vaak niet als zodanig ervaren.
Het bepalen van de juiste positie met de herkenbare perforatie kenmerken in de eerste horizontale rij van 10 zegels, is ook voor ervaren filatelisten niet altijd eenvoudig. Na een speurtocht '**met succes**' kunnen we in verticale richting langs 20 zegels, in plaats van een zoektocht vanaf positie 1 naar 200.

Perforatie van onder naar boven : Normale perforatieslag

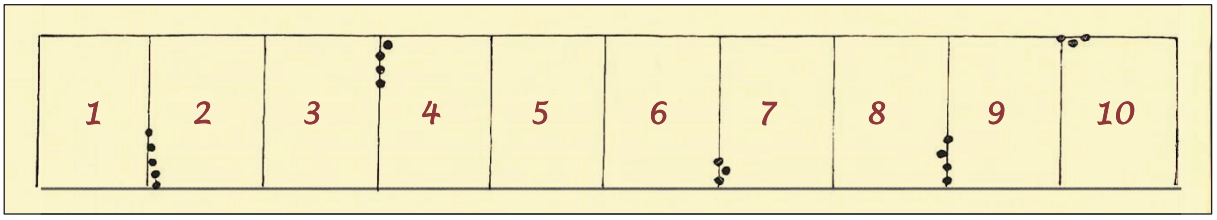

==========

Perforatie van boven naar onder : Tegendraadse perforatieslag

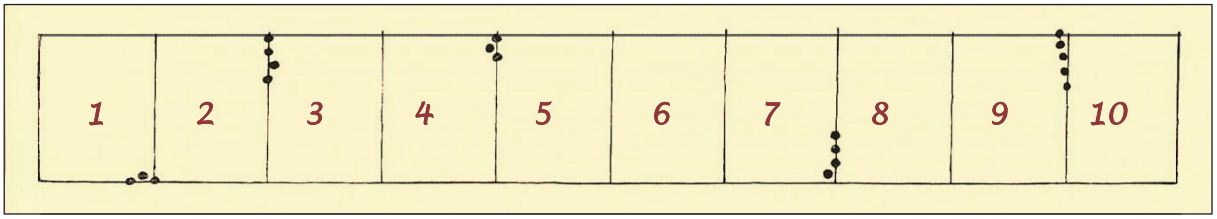

Tevens werd er bij regelmaat een bedrukt vel van boven naar onder in plaats van onder naar boven door het tandingapparaat geschoven, met als resultaat een vel met tegendraadse ! perforatieslag.
Zo is als voorbeeld bij een tegendraadse perforatieslag, positie **4** verticale rij **7** en **3** is rij **8**, enz.

========== Slijtage Perforatiekam ==========

De kwaliteit van de perforatiegaten is een aanwijzing voor de mate van slijtage. Worden de gaten in het bedrukte papier minder scherp en blijven de uit gestanste rondjes in de perforatiegaten hangen. In de gehele productieperiode werden veel verschillende papiersoorten gebruikt. Zo is het gebruikte zacht vezelachtige papier de oorzaak dat de omtrek van de perforatie vaak onduidelijk overkomt .

========== Lange of Korte Perforatieslag ==========

Het doorschuiven naar de volgende perforatieslag gebeurde door de in het begin nog vaak onervaren medewerker op het oog, met als gevolg een rij zegels met een te korte of een te lange perforatieslag. Bij zegels met een **te Lange** slag ontstaat aan de zijde waar het zegel te lang is op de hoeken een tandloos gedeelte. Bij zegels met een **te korte** slag, ontstaat aan de zijde waar het zegel tekort is een onvolledige tanding op de hoeken waardoor de tanding gaat lijken op een lijntandingperforatie.

te Lange slag

te Korte slag

==========

De onervaren hulp in de drukkerij had niet alleen moeite met het doorschuiven van het te perforeren postzegelvel, maar met het doorprikken was het in de Utrechtse drukkerij vaak ook hopeloos gesteld. Regelmatig kwam het voor dat de handeling van het te doorboren vel mislukte, met als resultaat, de eerste handeling opnieuw en voor de tweede maal door de mislukte perforatie geprikt moest worden.

Utrechtse Druk : met een extra **'te Korte'** slag geperforeerd

Collectie Museum Christoffel Plantijn – Moretus Antwerpen

========== *Vervalsingen* ==========

Van zowel zegels met 'te lange of te korte slag' zijn vervalsingen met een gevaarlijk karakter bekend !
Gevaarlijk nagetande exemplaren komen voor bij zegels met een te korte afwijkende perforatieslag.
Tevens zijn er ongetande exemplaren bekend, waarvan de boven en onderrand vrij breed is.
Deze afgeknipte producten zijn ontstaan door 'filatelistische' lolbroeken met enig oog voor winstbejag.

te Lange slag

te Korte slag

niet nagetand

bovenkant gedeeltelijk afgeknipt, nagetand 12½ i.pl.v. 12¾ : 11¾

1: beschadiging weggewerkt, tanden te diep en te groot. 2 : onregelmatige tanding 11½

Vervalsingen via druk zijn tot op heden nooit gesignaleerd. Bekend zijn enkele exemplaren met een bijgewerkte tanding. Tevens zijn enkele zegels en een poststuk met een valse afstempeling bekend.

Met gebruik van tandingkam 12¾ x 11¾ was het nauwelijks mogelijk alle zegels goed te centreren !

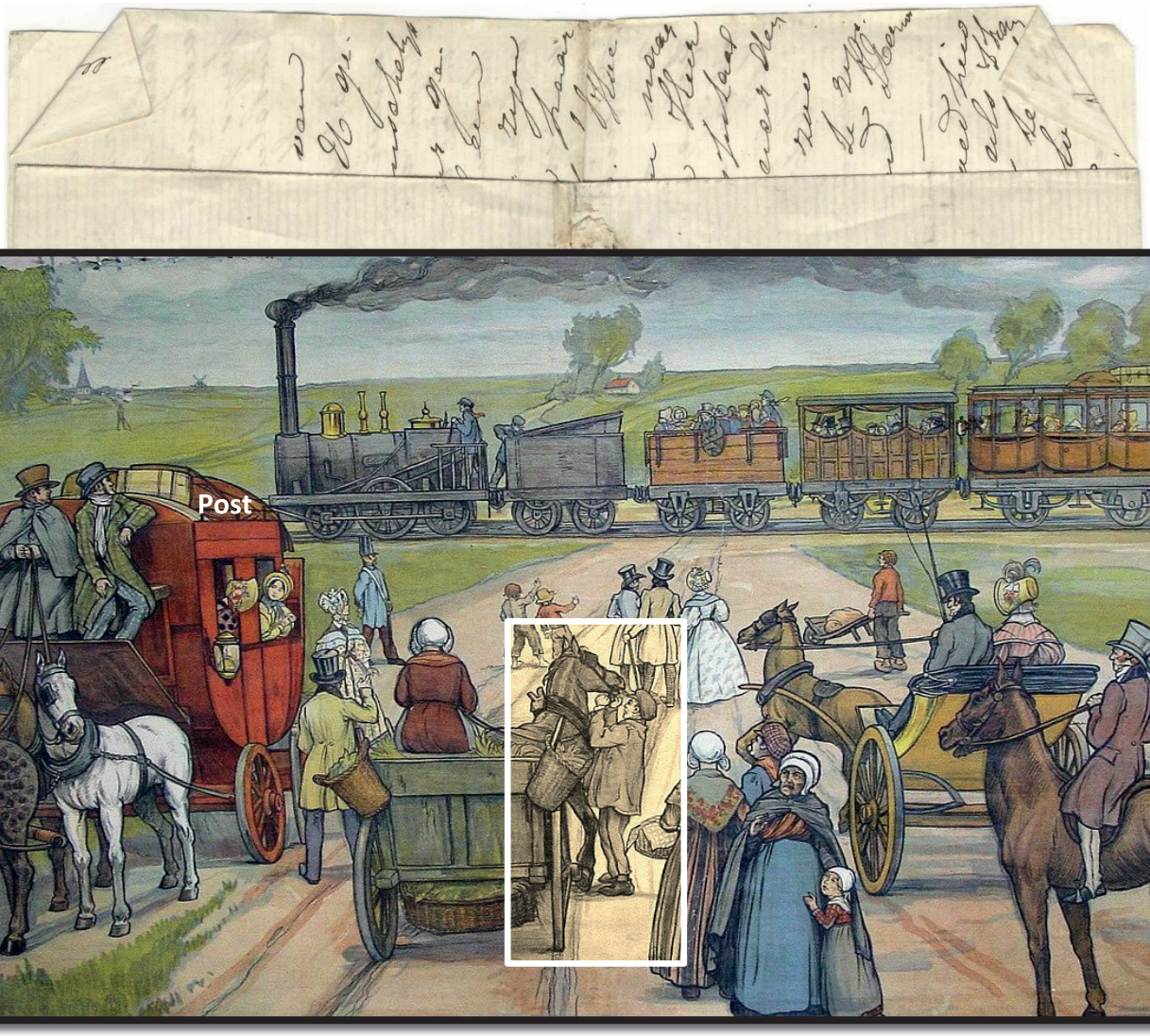

Tijdens het oponthoud nog even een briefke schrijven en inleveren bij de passerende Postkoets

Lakzegels

Lakstempels werden reeds in de oudheid door Egyptenaren, Grieken en Romeinen gebruikt. Vanaf de 10e eeuw werden ook in West-Europese landen lakstempels gebruikt. Deze stempels dienden om zegelafdrukken op documenten te plaatsen waardoor de ondertekenaar werd geïdentificeerd aan de hand van het zegel. Ook werden zegels gebruikt om vertrouwelijke brieven te verzegelen zodat de ontvanger zeker wist dat, bij een ongebroken zegel, niemand de brief had geopend.

Briefomslag met opengebroken lakzegel

Afbeeldingen vanuit Proefblad

5 cent Plaat Ia

In tegenstelling tot het beeldmateriaal van de 5 cent Plaat II, 10 cent Plaat I en 15 cent Plaat I, is er voor het vervaardigen van de benodigde scans helaas in het Museum géén kartonproef voorhanden. Voor liefhebbers van het positioneren van de 5 cent plaat I, is er als vergelijking een '**geperforeerde**' proef, waarvan een gedeelte van de linker bovenhoek ontbreekt. Wel zijn er twee blokken aanwezig die dertien van de vijftien ontbrekende zegels overlappen. Dus tussen de zegels het **'gedeeltelijke** ! ' gemis aan kenmerken, maar ook de posities **31** en **32** ontbreken ter vergelijking bij het positioneren.

Plaatreconstructie Plaat I a/b is voor onervaren Platers ongeschikt !!

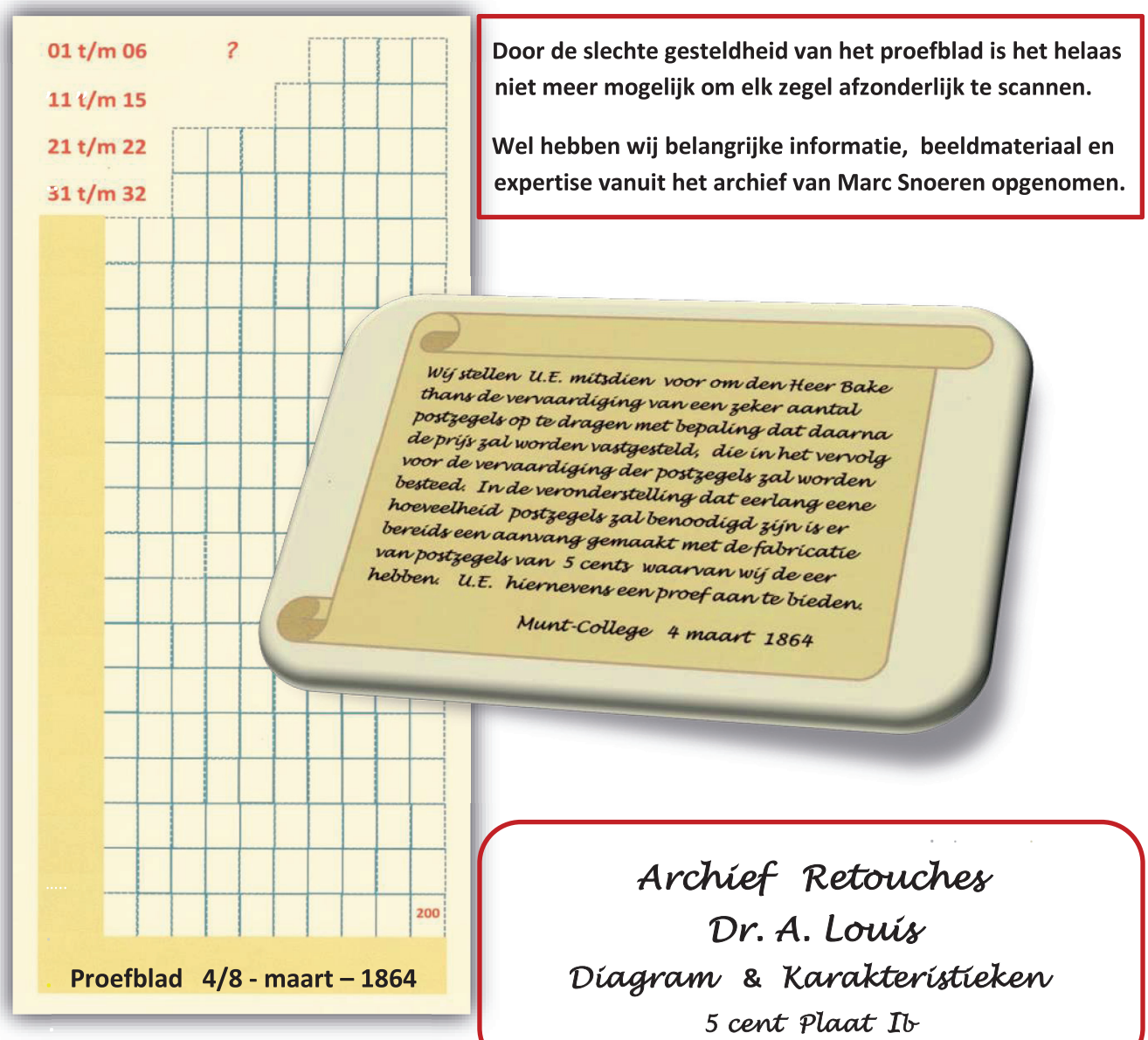

Door de slechte gesteldheid van het proefblad is het helaas niet meer mogelijk om elk zegel afzonderlijk te scannen.

Wel hebben wij belangrijke informatie, beeldmateriaal en expertise vanuit het archief van Marc Snoeren opgenomen.

Archief Retouches
Dr. A. Louis
Diagram & Karakteristieken
5 cent Plaat Ib

Afbeeldingen vanuit kartonproeven

Alvorens u met platen en met het benodigde beeldmateriaal kunt beginnen, willen wij u nog enige ' **vooral voor de nog onervaren Platers onder ons ! '** info , over het positioneren van de zegels geven.
Tijdens de handmatige werkzaamheden voorafgaand aan het gebruikte plaatdrukprocedé, werden door de **' in het met het voortraject belaste '** drukkerijbediende kleine (?) foutjes gemaakt.
Deze gemaakte fouten zorgde op de drukplaat voor onregelmatigheden, zoals kleurvlekken en krasjes die uiteindelijk ieder zegel op de drukplaat z'n eigen karakteristieken en herkenbare kenmerken geven.
Deze maken het mogelijk om ieder zegel afzonderlijk van elkaar, in een positie van nummer **1 t/m 200** te kunnen positioneren.

In vergelijking met plaatreconstructies **'eveneens in staaldruk vervaardigd '** eerste emissie 1852, is het positioneren van zegels enerzijds gemakkelijker, anderzijds moeilijker. Gemakkelijker, wat betreft het aantal platen, moeilijker wat betreft het aantal **'200** in plaats van **100'** zegelbeelden per drukplaat.

Het watermerkhulpmiddel van de emissie 1852 ontbreken bij de emissie 1864, om de zo eenvoudige reden, dat de zegels geen watermerk hebben.
Bij de zegels van de eerste emissie is de plaats van het watermerk in het zegel min of meer bepalend, of we met een zegel van de linker of rechterkant in het vel te doen hebben.

Zoals eerder aangegeven, kunt u gebruikmaken van de onregelmatigheden in de perforatiekam !!
Na een speurtocht **'met succes'** kunt u in verticale richting langs 20 zegels, in plaats van een zoektocht vanaf positie 1 naar 200. **(pagina 132)**

Tevens is het mogelijk om gebruik te maken van de vervaardigde scans, die het mogelijk maakt elk zegel per positie op het beeldscherm of vanaf een vervaardigde fotoafdruk (A/4) te kunnen beoordelen.
De scans zijn speciaal voor de Platers vervaardigd en met een Photoshopprogramma gemanipuleerd.
Zo zijn verstorende elementen, zoals papiertinten, veroorzaakte inktvlekken, etc., geëlimineerd.

STAPPENPLAN

Stap 1 : Maak een keuze welke drukplaat u wilt gaan platen.

Stap 2 : Het is verstandig om eerst via één der erkende '**NVPH**' Handelaren of Postzegelveilingen, een partij zegels of een gedeeltelijke plaatreconstructie van uw keuze aan te kopen.

Stap 3 : Met hulp van de bijgeleverde **CDR** kunt u in uw zoektocht naar de juiste positie gebruik - maken van de speciaal voor het positioneren vervaardigde scans. Tevens is er een **PDF** ingevoegd, met een door **Dr. A. Louis**, 'van elk zegel' ingetekende positiekenmerken.

Stap 4 : Als hulp in de zoektocht, is het gebruik van enige benodigde hulpmiddelen noodzakelijk !

Vergrootglas 'LED' – Loep 10x – Microscoop 20x / 40x – Pincet '15 cm' met ronde hoeken.

Voor wie het vervelend vindt om de afbeeldingen via een vaak onrustig beeldscherm te beoordelen, is het verstandig om van elk zegel een afdruk te vervaardigen en dit in een ringband te verwerken.

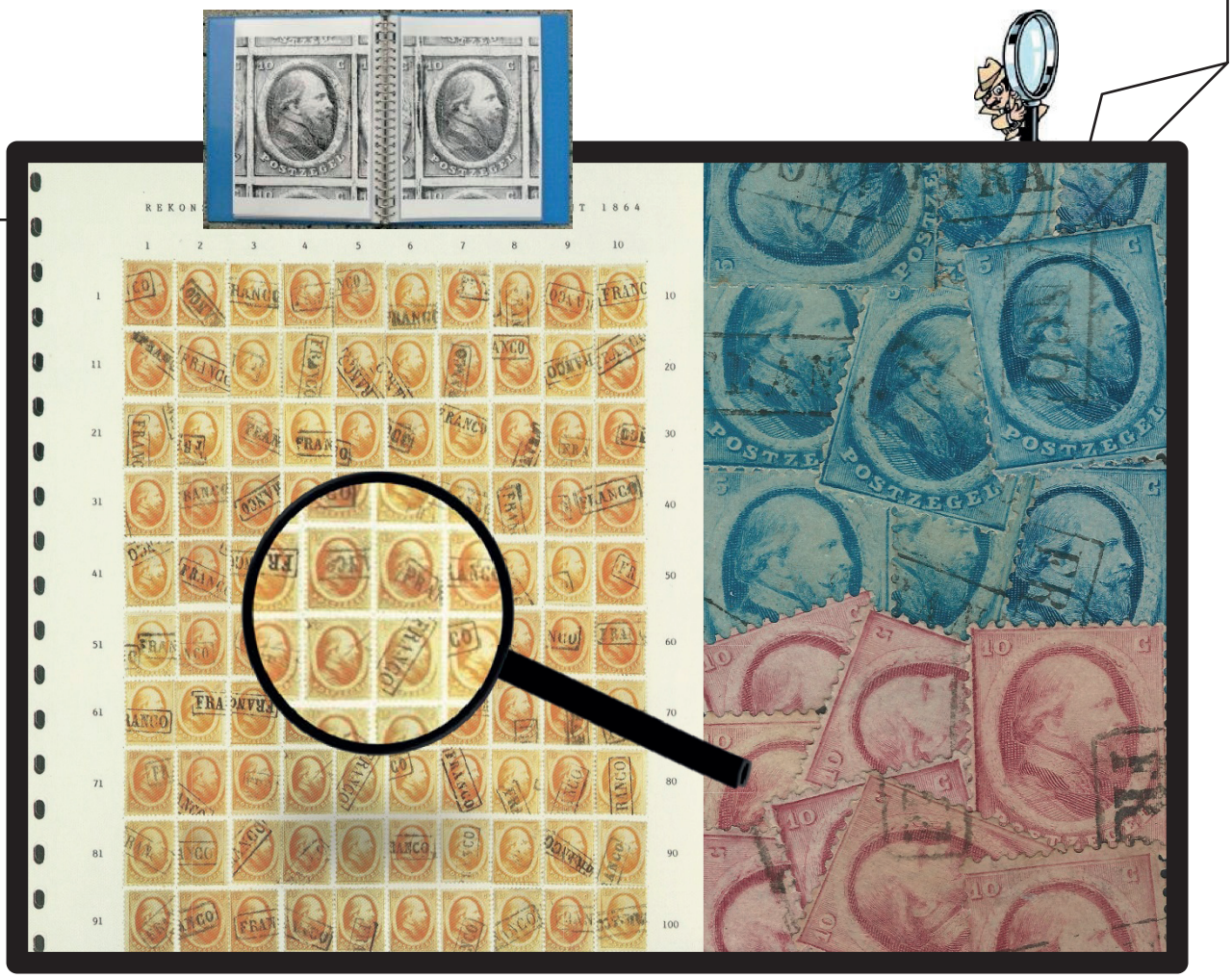

Zeg nou zelf

Is het geen plaatje ?

Ger van Hussen

Dr. A. Louis

Citaat

Met uitzondering van J.F. Cleij, die zich in zijn boek **'Handboek Postwaarden Emissie 1864'** wel richtte op de meeste aspecten van plaatreconstructie van die uitgave, is er nog nooit een boek verschenen. Vanaf 1993 werkten 'initiatiefnemer en stimulator Dr. A. Louis', Dr. P.J. van Mullem en ik aan een boek over de gehele emissie 1864, incl. een documentatie plaatreconstructies. Helaas is er door het overlijden van Dr. P.J. van Mullem in 1995 hier een einde aan gekomen.

Ger van Hussen April 2005

De auteurs hopen dat u met behulp van deze uitgave, met het uitoefenen van uw hobby als Plater, veel succes en puzzelplezier zult beleven !

Warren, Arthur John (1847-1930)

Internationaal bekend filatelist, pionier op het gebied van plaatreconstructies van de Nederlandse emissies 1852, 1864, 1872 en van de eerste uitgifte van Nederlands Indië uit 1864. Sinds 1907 bezocht en exposeerde hij regelmatig op de Nederlandse Filatelistendagen, waarin hij een hoog aanzien verwierf. Publiceerde voor **The Philatelic Journal of Great Britain**, **The London Philatelist**, **Gibbons Stamp Weekly** en was vaste medewerker van het **Nederlandsch Tijdschrift voor Postzegelkunde**. Een gedeelte van zijn omvangrijke verzameling **'Plaatreconstructies 1852 - 1864'** is in bruikleen aan het Postmuseum gegeven.

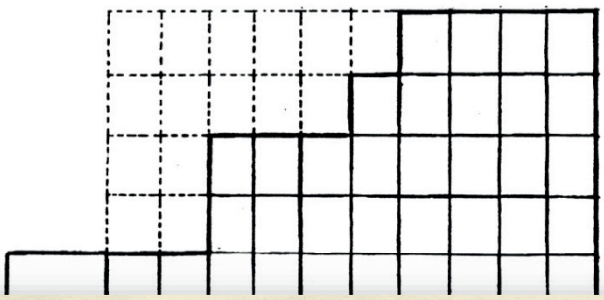

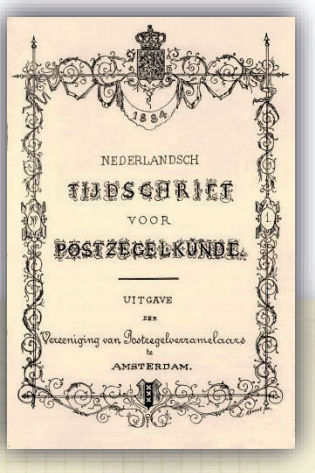

De vroegst bekende reconstructie van de in het proefblad ontbrekende linker bovenhoek

A.J. Warren : Fellow of the Royal Philatelic Society London (1904)

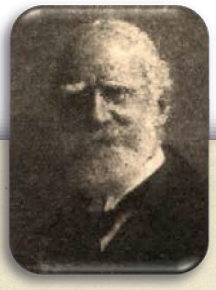

Issue of 1864
perf 12½ × 12

First printed at the Gov.t Mint, Utrecht
and after October 1866 by Messrs Enschedé Haarlem

The original die was for the 10cts; the 5 & 15 cts dies were made from it by substitution at the left hand corner.

One plate each for the
10cts and 15cts for
both printings

For the 5cts two plates

1. The first one in use has three noticeable points
1.st a very fine line Outside the lower part of the right hand frame line not always reaching to the bottom

first print Utrecht

2.nd a frequent extension of the lower frame line to the right

3.rd a general deepening of colour at the top right hand corner

This is the plate often, and sometimes carelessly, retouched as regards the left hand frame line

2. The second 5ct plate has none of the above peculiarities, was not retouched, though it shews burin slips occasionally.

Collectie Arthur J. Warren 4-181 – Museum voor Communicatie Den Haag

Een stukje Nostalgie

De oude Leiddraad die niet uitblinkt voor wat de betrouwbaarheid van beschrijving en wetenswaardigheden over de Emissie 1864 !!!

Citaat: Leiddraad 1922

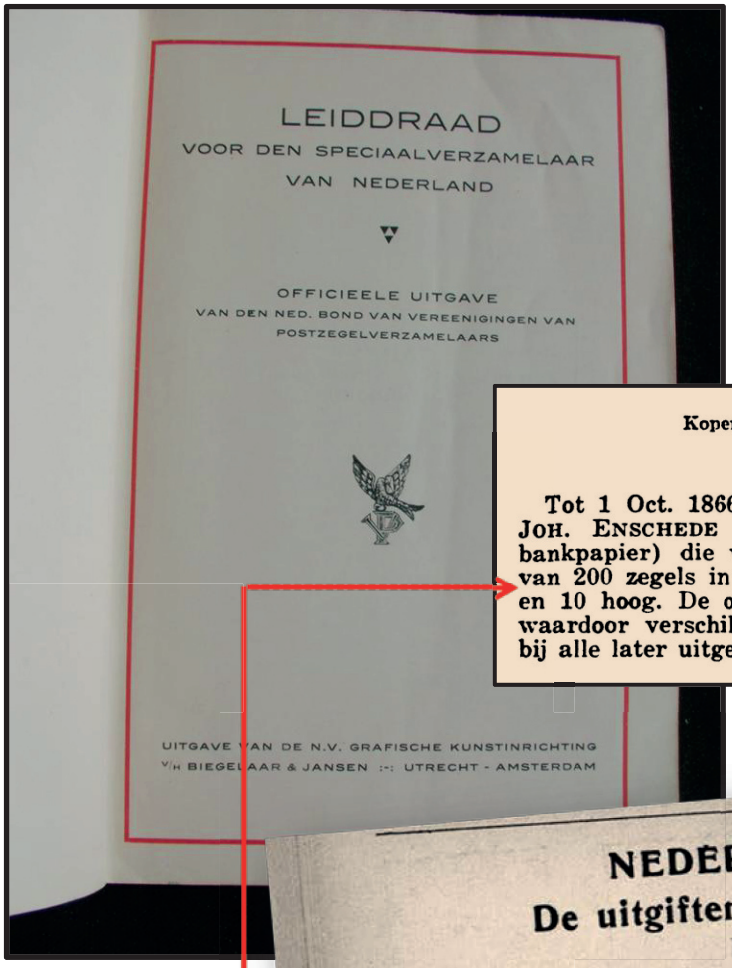

Kopergravure van J. W. KAISER te Amsterdam.

Tot 1 Oct. 1866 gedrukt door de Munt te Utrecht, daarna door JOH. ENSCHEDE & ZONEN te Haarlem, (de drukkers van ons bankpapier) die verder ook al onze postwaarden drukten. Vellen van 200 zegels in twee blokken van 100 naast elkaar, elk 10 breed en 10 hoog. De omraming is afzonderlijk op de plaat gegraveerd, waardoor verschil in grootte. Papier zonder watermerk, evenals bij alle later uitgegeven zegels.

NEDERLAND.
De uitgiften 1852—1891.

I.

Wij hebben het genoegen den lezers aan te bieden eene tot nu toe niet-gepubliceerde verhandeling over de uitgiften, in het hoofd dezes vermeld. Auteur en jaar, waarin deze verhandeling werd samengesteld, zijn ons niet bekend, waarmede men bij de beoordeeling der prijzen rekening diene te houden.

Deze verhandeling gaf den bekenden specialist in de Nederlandsche zegels Mr. A. J. Warren te *Epsom* (Engl.), die er inzage van nam, aanleiding het volgende te schrijven.

29 Sept. 1926.

Dear Mr. . . . . .

Herewith I return with many thanks the little book you sent me. Have you no idea where you got it? The English*) seems to be written by an Englishman probably mr. Wilkinson. I am asking him as to this. Note that the writer was quite aware from the proofsheets that the plates 1864 were made 20 rows of 10, and not two panes as »generally described« — (lately by the Leiddraad!) and he also catalogues the Bright blue (helderblauw). I should think the printing was done in Holland. You should get the »Leiddraad« to encorporate it in its next edition — to the great improvement of that work!

With friendly greeting
Yours very truly
A. J. WARREN.

N.B. Mr. Coyette first shewed those 1864 proofsheets in the London Exhibition of 1912. A. J. W.

*) De tekst was eveneens in 't Engelsch gesteld. (Redactie).

EERSTE UITGIFTE 1852.
KONING WILLEM III (1849—1890)
Teekening en Matrijs van J. Wiener,

Dr. G.C. van Balen Blanken (1914-1984) B. Buurman (1915-1998)

Prins Bernhard ontvangt de auteurs Van Balen Blanken en Bert Buurman

Soestdijk, 20 januari – Zijne Koninklijke Hoogheid de Prins der Nederlanden heeft op Paleis Soestdijk een uit zeventien delen bestaande filatelistische studie over de eerste emissie van de Nederlandse postzegel (1 januari 1852) uit handen van de auteurs in ontvangst genomen.

Deze studie werd geschreven door dr. G.C. van Balen Blanken (rechts) en de heer B. Buurman (links).

De Prins heeft in het laatste deel een voorwoord geschreven.

Dr. Van Balen-Blanken en de heer Buurman werden op 5 februari 1976 onderscheiden met de ,,Crawford Medal'' van de ,,Royal Philatelic Society, London''. De onderscheiding werd toegekend ,,voor de meest waardevolle en oorspronkelijke bijdrage aan de studie en de kennis van de postzegelkunde, verschenen in boekvorm, in de twee jaar voorafgaande aan de toekenning'', aldus berichtte de Nederlandse Staatscourant (officiële uitgave van het Koninkrijk der Nederlanden) van maandag 24 januari 1977 bij een ANP-foto van de aanbieding.

Wij vernamen dat de audiëntie, die een bijzonder geanimeerd verloop had, een uur heeft geduurd. ,,Als men ooit spreken kan van een epos in de filatelie, dan wordt dat op dit ogenblik in ons land geschreven in het licht van de schijnwerpers van de wereldfilatelie'', zo schreef het Maandblad zes jaar geleden met een vooruitziende blik.

Maandblad voor Philatelie maart 1977

Resultaten van onderzoek dat onze voorgangers en pioniers 'A.J. Warren, R.W. Wilkinson' op het gebied van plaatreconstructie reeds begin 20e eeuw waren begonnen, konden in 1933 door Pieter Wim Waller worden bevestigd. Een team van specialisten onder leiding van Dr.G.C. van Balen Blanken en B. Buurman werden half vorige eeuw in staat gesteld om 17 boeken over reconstructies 'Emissie 1852' te publiceren.

Reconstructie

001 - 100

5 cent Plaat I

101 - 200 Reconstructie Dr. A. Louis

Reconstructie

001 - 100

5 cent Plaat II

101 - 200 Reconstructie Dr. P.J. van Mullem

Reconstructie

001 - 050

10 cent Plaat I

051 - 100

Reconstructie

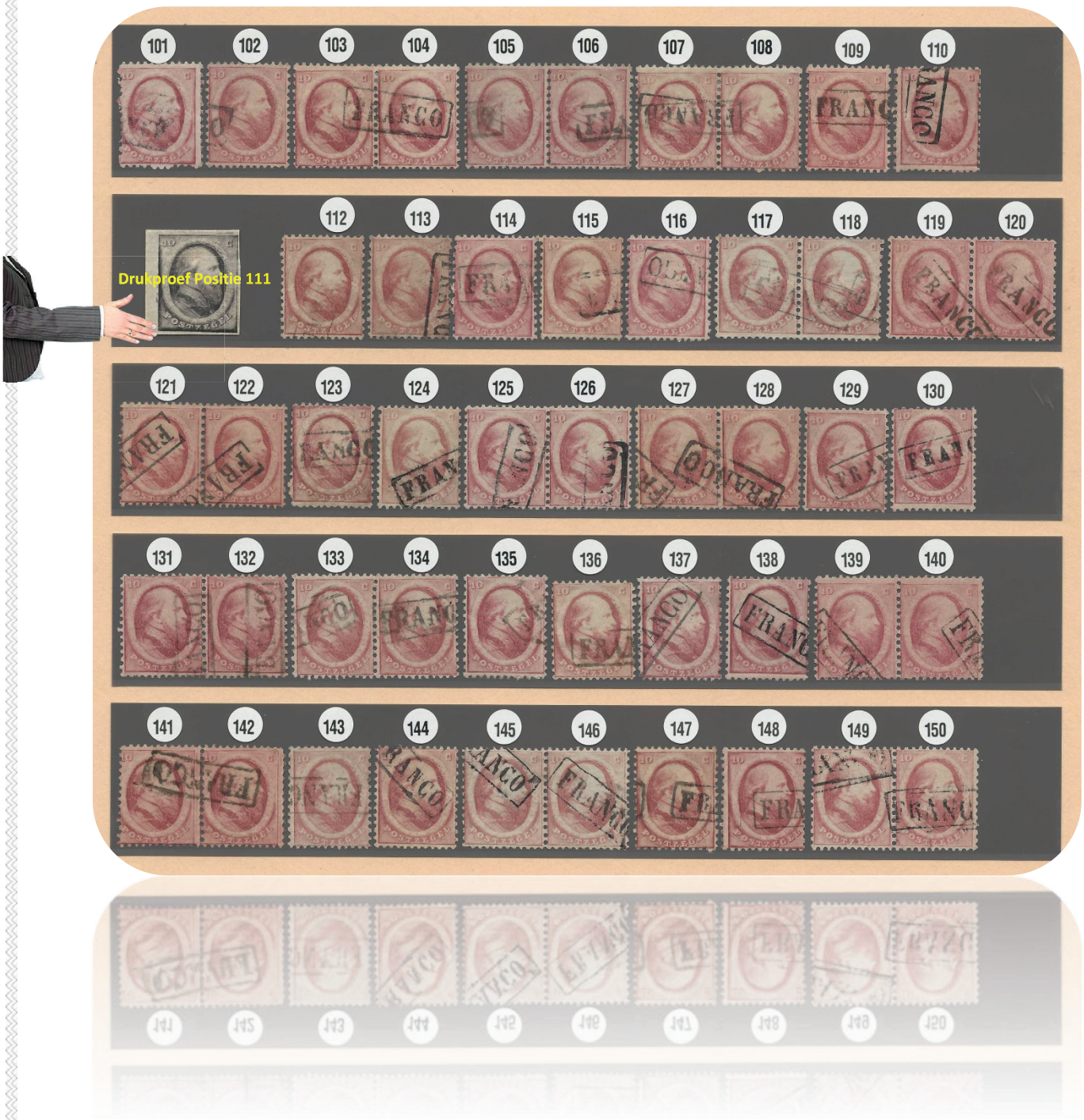

101 – 150

Ongeveer vijf jaar lang op zoek naar het opvullen van het enige nog opstaande positienummer 111 (? Als bekendstaande filatelistische artistiekeling alsnog proefdruk positie 111 aangekocht en ingepast.

10 cent Plaat I

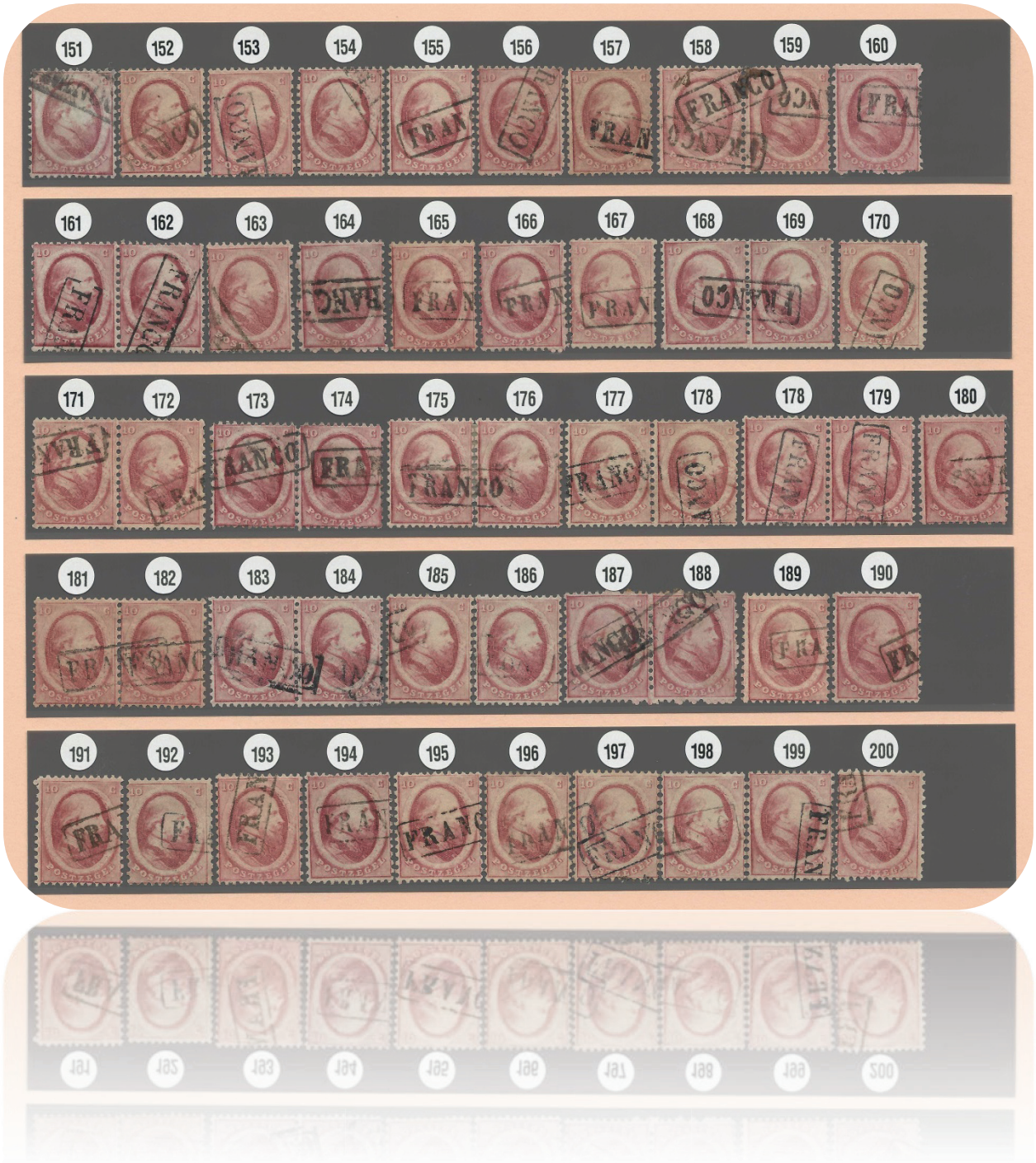

151 - 200 Reconstructie Ger van Hussen – Wim Warburg

Een incomplete reconstructie met 132 zegels van Ger van Hussen overgenomen en verder aangevuld

Wim

Reconstructie

001 -100

15 cent Plaat I

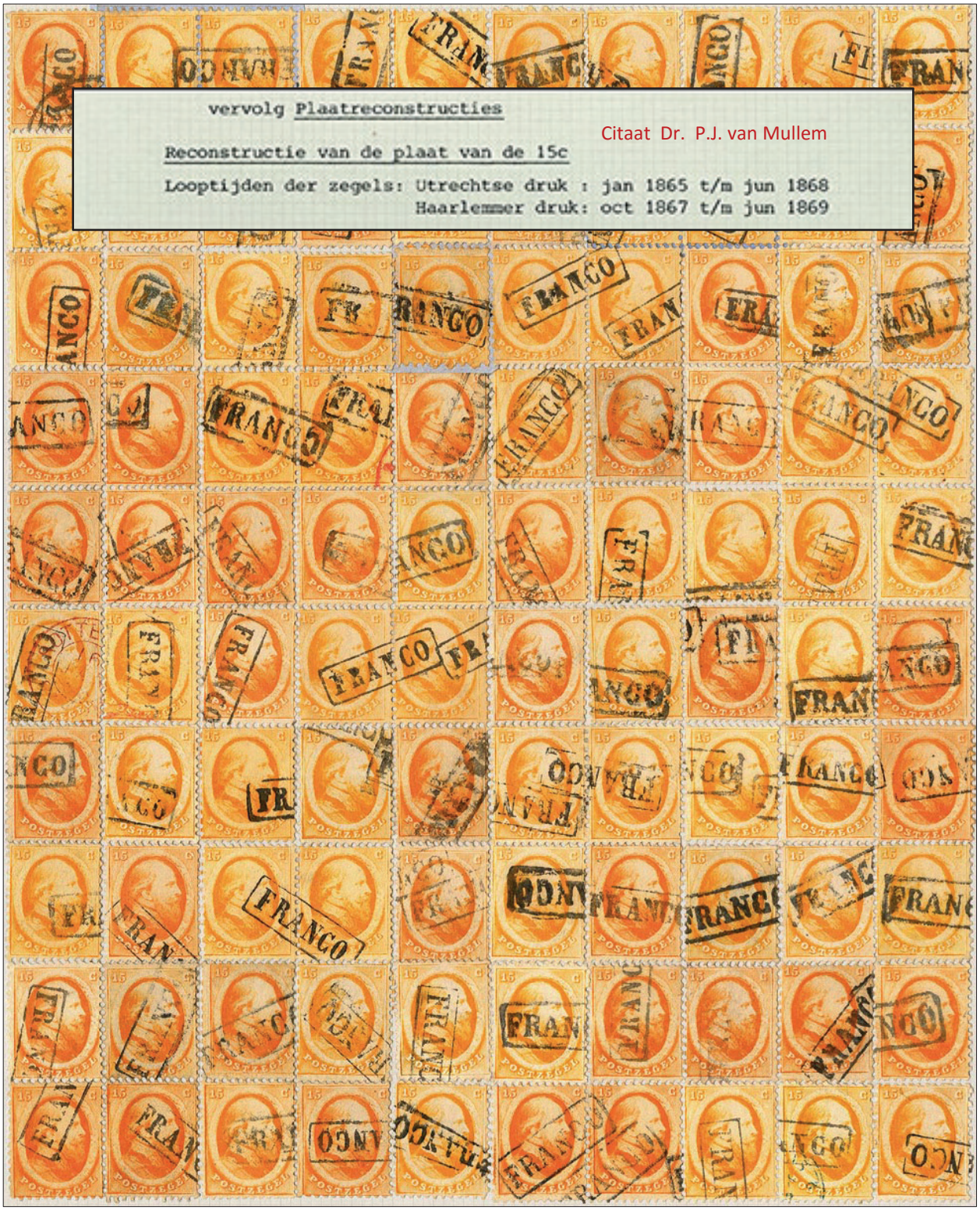

101 - 200 Reconstructie Dr. P.J. van Mullem

Reconstructie

Reconstructie vanuit de Meesterklas
Rekonstruearje fanût de Heech Skoalle
Reconstruction with Knowledge from the Master Class
Rekonstruktion mit Wissen aus der Master Klasse

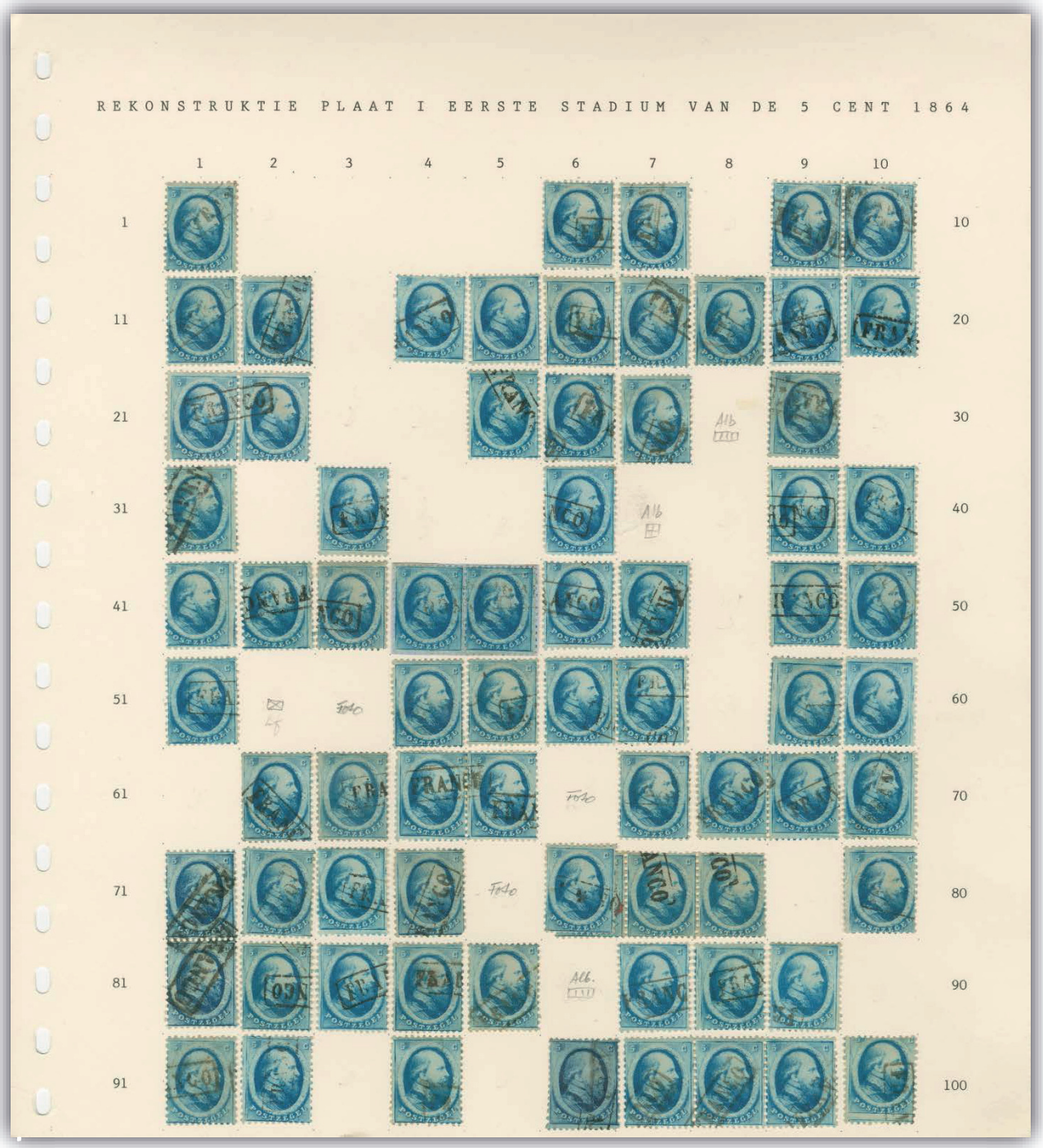

CDR 4.08 GB – Info of bestelling – Stichting Koning Willem III Emissie 1864

5 cent Plaat I - 1e Stadium !

Reconstruction avec la Connaissance du Maïtre Classe
Reconstruccion con el Conocimiento del Masestro Clase
Ricostruzione con Knowledge Master della Classe
Reconstruçãо da Classe Mestre

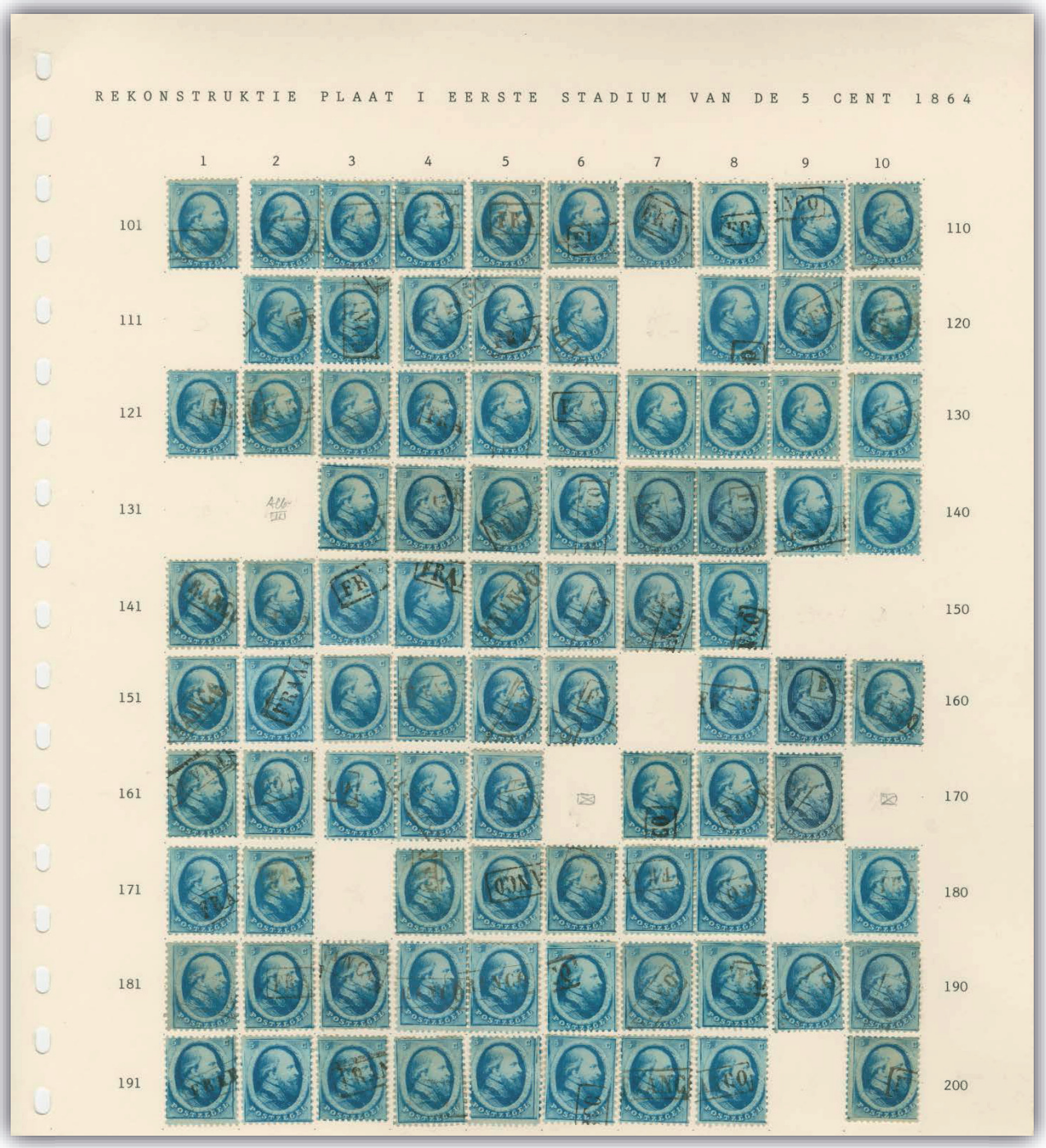

Reconstructie G.J.J.M. van Hussen **1931-2007** / Dr. A. Louis **1925 - 2013**

===== Auteur =====

De eerste postzegel kreeg ik van mijn vader. Hij was een bekende filatelist in Den Haag. Hij kwam eerst onder de boom, later in het Venduehuis en Amicitia. Naast Nederland verzamelde ik Griekenland. Eind 70er jaren werd ik lid van de Griekenland vereniging en heb daar Rienk Feenstra leren kennen. Hij heeft mij de diepgang van de filatelie bijgebracht. Tevens vertelde hij mij : **' Laat je kennis niet verloren gaan, maar probeer zoveel mogelijk te publiceren '** Begin 1980 ben ik begonnen met Portugal te verzamelen. In 1987 heb ik o.a. samen met Kick Minderaa de vereniging 'Spanje-Portugal' opgezet. In de 90er jaren volgde diverse bestuursfuncties, o.a. bij de Filateliebeurs (10 jaar) en Voorzitter Bondskeuringsdienst. Vervalsingen intrigeerde mij al op jonge leeftijd. Ik vind de creaties zeer fascinerend. Dat resulteerde o.a. in een kleine bijdragen aan het boek "Greece – a collection of forgeries" van Rienk Feenstra uit 1993, de "Echtheidskenmerken" van Spanje (1998) en diverse artikelen inzake Portugese vervalsingen. Met dit boek spreek ik de hoop uit, dat de emissie 1864 gaat uitgroeien tot een groter verzamelgebied.

DEN HAAG vandaag

NEE, DAAR ONTBREEKT anderhalf „karteltje aan. Volkomen waardeloos". — „Man, laat naar je kijken. Hooguit één kartel." — „Zie maar dat je daar een ander laat intrappen." Nou, inderdaad, probeer dat maar eens op een van die Zaterdagmiddagse postzegel-ruilmarkten die op verscheidene hoeken van straten — de levendigste is, uiteraard, naast het hoofdpostkantoor — gehouden worden. Want daar wordt het postzegel-ruilen niet als zomaar iets beoefend, daar komen de echte, verwoede philatelisten (postzegelverzamelaars klinkt zo dilettanterig voor die met stempels, kartels en watermerken doortrokken deskundigen) met loupe's en lenzen paraat en zij laten zich beslist hun Oostenrijkse één-dagszegel niet ontgaan voor een waardeloze Engelsman, uit 1850, goed, maar zónder karteltje. In een kloekklinkend jargon gaan 20 centavos kanarie-gele Bolivia's tegen historische presidenten-koppen. En vergissingen worden, vooral in de postzegelwereld, duur betaald. Zowel die van de onderscheidene postdiensten wier nalatigheden inzake zegel-vervaardigingen voor goed geld van de hand gaan, als de vergissingen van de philatelist zelf die slapeloze nachten heeft omdat hij z'n Pacific-blue voor een Atlantic green liet gaan.

De uitvinding van de Schot Chalmers heeft wel verstrekkende gevolgen gehad, de postzegel is tot een handelsartikel geworden waarin jaarlijks vele millioenen worden omgezet. Om dan nog maar niet te spreken over de bedragen die de verzamelaars neertellen. Zoals bijv. die Amerikaanse millionnair Hind die in 1930 op de veiling van de Ferraricollectie 300.000 francs plus toeslag gaf voor de 1 (é é n) cent karmijnrood van Brits Guyana. Dat is toch wel iets wat een buitenstaander niet zo gauw zal begrijpen, maar vraag het aan de ruilende philatelisten naast het hoofdpostkantoor en waarschijnlijk zijn ook zij terstond bereid hun hebben en houden te bieden voor de één-cents karmijnrood....

Op de foto : rechts mijn vader **Chris van Beekum**

Mijn grootvader had een drukkerij in Den Haag. De druktechnieken zijn naar mijn mening een zeer belangrijk onderdeel in de filatelie, zeker als het gaat om het herkennen van vervalsingen.

Frits van Beekum

(Voorzitter Bondskeuringsdienst)

===== Auteur =====

De liefde voor de postzegel is mij met de paplepel ingegoten. Als vijf jarig manneke, zittend op de schoot van grootvader, maakte ik voor het eerst kennis met de filatelie als verzamelobject. Het is twee november 1961, verjaardag en het begin om als jongen van dertien jaar jong te proberen een postzegelverzameling in een van mijn oom verkregen album op te gaan zetten. Het eerste doel was, **'Nederland v/a 1945 tot ****'** en dat viel niet mee. Geld voor zegels aan te kopen was er nauwelijks. Onder de beroemde boom aan het Haagse Noordeinde werden de meeste uren versleten en zegels aangekocht. Als ontdekt talent, kreeg ik het advies om met het vullen van albumvakjes te stoppen. Opzetten van een speciaal collectie **'Nederland Klassiek'** was geboren. In deze periode kwamen er wat meer geldmiddelen tot mijn beschikking. Onder toezicht van enkele bekende Haagse filatelisten (Roelf Boekema, Willem Ten Geuzendam, Hans van Dieten) werden zegels zorgvuldig bekeken en op diverse postzegelveilingen aangekocht. Beroepsmatig werkzaam als **Fotograaf-Lithograaf** loopt de filatelie als één rode draad door mijn leven heen. Regelmatig met veel plezier en toewijding In de fotostudio, topstukken 't.b.v. postzegelveilingcatalogi' mogen en kunnen fotograferen.
De 'tweede' emissie 1864 vind ik de mooiste van de Nederlandse klassieken en hoop met deze uitgave, **Vademecum Emissie 1864,** incl. **CDR Plaatreconstructies** , Platers het positioneren te vereenvoudigen.

Wassenaar November 2016 *Wim Warburg* Member of the **Royal Philatelic Society London** - Patron Her Majesty The Queen

Vademecum Emissie 1864 opgedragen aan "mijn allessie" **Sylvia** †

Reconstructies & Documenten

CDR (double layer - 6,80 GB)

Inhoudsopgave

Omgeving NVPH 4 – 5 Cent Plaat II

Omgeving NVPH 5 – 1O Cent Plaat I

Omgeving NVPH 6 – 15 Cent Plaat I

PDF Ter Inzage ***** Bij onderzoek vanuit de archieven geraadpleegde documenten.

Omgeving NVPH 4 – 5 Cent Plaat I a/b (**voor Specialisten !** *PDF* Archief Retouches Dr. A. Louis)

==========

Nostalgie

